Rabila Majjaanawa k'Isa
Matiye
yi riiŋe

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Matiye yi riiŋe. Matiye geŋ yoŋ wede seɗɗu jibaaye, Isa yi y' wiike kono y'a t'ise sanallusizí.

Adda mattupadí ette Matiye yi kaza t'urzi mummino an ehe Isa me, naabadí ere y'ize a siiɗo, dooyiso ere yi duuye ɗuwo wo urzi k'untadí ti balɗiyadí pây. Isa y'an di gizite urzi Raa a ɗuwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni, yi-lommite siitanɗani wo yi d'isiyo sulɗi ɓaadaŋ ɗoŋ i-ceeriyo ekki ɗuwo.

Matiye yi riiŋe Rabila Majjaanawa ette a zemɓadí Yawudiyagi, kono y'an di kize ki kotto Isa yoŋ Wede k'Uttiyo wede nebiyagi an ruutite ti kaaga adda mattup ki Raa. Geŋ yoŋ Almasi Raa yi biire, wo mozigo goole wede a etto.

Wo ɗe ti poone Isa y'an ti'n gize a ɗoŋ k'Izirayel sulɗi ɗoŋ ki Moziko Raa me, iŋkino toŋ kane ɗoŋ dokkiyadaŋ batum an di y' giigira. Kane an d'ele urzi Isa an di y'îide, wo yoŋ y'a bilɗe ti diine ɗoŋ unto, y'a iŋgile k'awwa ki kandaane.

*Ita moŋgi*ɗagi k'Isa Almasi
(Lik 3.23-38)

1 Kun ollo, eŋ sumɓiyagi k'ita moŋgiɗagi k'Isa Almasi, yoŋ ti biza bumɓu mozigo Dawut, wo yode Dawut batum ti biza bumɓu k'Ibirayim.

2 Ibirayim y’a t’ehe Isaaka, Isaaka y’a t’ehe Yakup,
Yakup y’a t’ehe Ziida kane ti zemɓadí. 3 Ziida y’a t’ehe
Pares ti Zara, kane geŋ meedaŋ Tamar. Pares y’a t’ehe
Eziroŋ, Eziroŋ y’a t’ehe Araŋ. 4 Araŋ y’a t’ehe Aminadap,
Aminadap y’a t’ehe Nasoŋ, Nasoŋ y’a t’ehe Salmo. 5 Salmo
y’a t’ehe Booz, Booz meedí Raahap. Booz y’a t’ehe Ibet,
Ibet meedí Riit. Ibet y’a t’ehe Zeese, 6 wo Zeese y’a t’ehe
mozigo Dawut.

Mozigo Dawut y’a t’ehe Salamoŋ, Salamoŋ meedí ere
ki Iri. 7 Salamoŋ y’a t’ehe Robowan, Robowan y’a t’ehe
Abbiya, Abbiya y’a t’ehe Aza. 8 Aza y’a t’ehe Zozapat,
Zozapat y’a t’ehe Zoram, Zoram y’a t’ehe Oziyas. 9 Oziyas
y’a t’ehe Yotam, Yotam y’a t’ehe Akaz, Akaz y’a t’ehe
Ezekiyas. 10 Ezekiyas y’a t’ehe Manase, Manase y’a t’ehe
Amoŋ, Amoŋ y’a t’ehe Zoziyas. 11 Zoziyas y’a t’ehe
Yekoniyas ti zemɓadí, a ozzine geŋ ɗoŋ k’Izirayel an ti’n
ziki ɓuliko ki siiɗo Babiloon.

12 Aame ɗoŋ k’Izirayel an ti’n ziki ɓuliko ki siiɗo
Babiloon maŋ, Yekoniyas y’a t’ehe Salatiyel, Salatiyel y’a
t’ehe Zorobabel. 13 Zorobabel y’a t’ehe Abbiyut, Abbiyut
y’a t’ehe Eliyakim, Eliyakim y’a t’ehe Azor. 14 Azor y’a
t’ehe Sadok, Sadok y’a t’ehe Asim, Asim y’a t’ehe Eliyut.
15 Eliyut y’a t’ehe Eliyazar, Eliyazar y’a t’ehe Matan, Matan
y’a t’ehe Yakup. 16 Yakup y’a t’ehe Yusup kule ki Mariyam,
tode ere t’a ehe Isa, yoŋ an di y’ waaku Almasi Raa yi biire.

17 Iŋkino maŋ an di gize ita moŋgiɗagi koomat makumu
piɗe, iise ti Ibirayim bini Dawut. Saŋ ita moŋgiɗagi
koomat makumu piɗe, iise ti Dawut bini sokiyo ɗoŋ
k’Izirayel ki siiɗo Babiloon. Saŋ ita moŋgiɗagi koomat
makumu piɗe, iise ti sokiyadaŋ ki siiɗo Babiloon bini
ehiyo k’Almasi Raa yi biire.

Ehiyo k’Isa Almasi

[18] Kun ollo t'urzi tuuku an d'ehe Isa Almasi me.
Mariyam ere t'a yi t'eha gette tod' t'ibire Yusup. Wo ki
poone an di koona ɓoy ɓotto geŋ, ti-ti ziiɗa mahuwe ti
toogo k'Unde Kamileŋ̰ ki Raa. [19] Yoŋ Yusup kule k'ebiratú
geŋ yoŋ wede ki diine, yi ki dehu y'a ki ti waare ye, iŋkino
maŋ y'a dihe y'a t'arga ti tuddutú kaŋ mookiko. [20] Aame
y'ilke iŋkino maŋ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuna
kaŋ suniye wo yi di ruute, y'ede: «K'ollo, Yusup kee wede
ti biza bumɓu Dawut, kee k'orgiɗe ye, ki ti sooɗo ere
k'ebirayá Mariyam te, kono ulo wede ti t'eha geŋ yoŋ
y'ettiyo t'urzi toogo k'Unde Kamileŋ̰. [21] Tod' t'a t'eha ulo
wo k'a yi waaka sundí Isa*, kono yoŋ geŋ y'a utta ɗoŋzí ti
olɗikadaŋ.»
[22] Sulɗi pay geŋ a iina kono a-t'ette a ono ɗoŋ
Galmeega Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi, y'ede:
[23] «Kun ollo, uto koŋso t'a seeɗa mahuwe wo t'a t'eha ulo,
an di y' waaka sundí Emanuwel†.»
Suma gette i-kaza «Raa ti kine».
[24] Aame Yusup yi t'inne maŋ, y'a t'ize munɗa wede
maaleeka ki Galmeega Raa yi-ruute y'aase, y'a ti ziiɗa eddí
Mariyam te. [25] Wo yi k'iide tuddutú ye bini t'a t'ehe ulo
wede Yusup y'a yi wiike sundí Isa.

2

Ɗoŋ suuniyo molɗali

[1] Isa an y'ehe a Betilehem geeger ki siiɗo Ziide, aame
geŋ Erod yoŋ mozigo. Isa an ti y'ehe maŋ, ɗoŋ suuniyo
molɗali an d'iido ti kese peeɗo ge-koliyo, an d'iiney a
geeger Zeruzalem [2] wo an tunde ɗuwo, an'de: «A too
me mozigo Yawudiyagi wede an ehe me? Kaye ay wullo

* 1:21 1.21 Isa ti ono Yawudiyagi, Zozuwe, i-kaza «Raa y'elo uttiyo.»
† 1:23 1.23 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 7.14.

moolayí ti kese peeɗo ge-koliyo wo ay iido ay i d’ottile.»
3 Aame mozigo Erod y’illiga rabila gettiyo maŋ, y’a iddira
ti ɗoŋ geeger Zeruzalem pay a itadí. 4 Iŋkino maŋ y’a-
tusse kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo k’oogoro
ɗoŋ adda siiɗo gette pay, wo y’anni tunde, y’ede: «A too
me Almasi Raa yi biire, an di y’ t’ehey me?» 5 Kane an i
di ruute, an’de: «A Betilehem siiɗo Ziide, kono eɲ̰ɲ̰o ono
ɗoŋ nebi yi riiɲe ti kaaga adda mattup ki Raa, y’ede:
6 “Wo kune ɗoŋ ki geeger Betilehem siiɗo Ziide,
ɗerec geegirguŋ tod’te ɲ̰eŋko a ki jiire ye ti diine gee-
giryagi ki Ziide me”,
kono ti tode i d’aɗɗa mozigo y’a dokka ɗoŋzó Izirayel*.»
7 Iŋkino maŋ mozigo Erod y’anni wiike ɗoŋ suuniyo
molɗali geŋ kaŋ ombiɗe, kono y’a seɗɗe mekk’ono,
y’ede: «T’ume muno moole y’uɗɗo, kun yi wulle me?»
8 Maŋ y’an di’n igibe ki Betilehem, y’an di ruute, y’ede:
«Kun’do, ulo’ŋ kun yi dehiti ki koɗuwo, wo aame kun
y’uuno maŋ, kun o d’agibi kono nuŋ toŋ maŋ n’a etta ni
d’ottiley kay.»
9 Aame mozigo Erod y’an ti ruutite iŋkino maŋ, ɗoŋ
suuniyo molɗali an d’iŋgile, wo geŋ an di y’ wulle sey
moole wede an wullo ti kese peeɗo ge-koliyo geŋ me. Yoŋ
ki ɗaanadaŋ yi d’ettiyo d’ettiyo bini y’iiney t’ekki ɓoy
wede ulo adda maŋ, y’a t’îhira. 10 A wolliso ki moole wede
an wullo geŋ, addaŋ a ûune t’uŋsuwo ɓaadaŋ. 11 Kane an
iiney maŋ, an t’iide k’adda ɓoy an d’uuney ulo ti meedí
Mariyam wo an di dikke an t’uttile a ɗaana k’ulo. Saŋ maŋ
sandupiyagaŋ an t’ihinte, an t’uɗɗo sulɗi ɗoŋ an ziko,
aakede: dap, sulɗi koddiyo eeɗiyadaŋ uŋse wo dunnu
sundí mirr zooyayí ooɲ̰e geŋ, an i d’ele a ulo. 12 Saŋ maŋ
Raa y’an di tuuke kuudaŋ kaŋ suniye, y’ede: «Kun kima ye

* 2:6 2.6 Kun wollo adda mattup ki Mise 5.1.

ki tukk' Erod me.» Iŋkino maŋ kane an di-gime siiɗadaŋ
t'urzi doolo.

*Okko ki sii*ɗo Misir

[13] Aame ɗoŋ suuniyo molɗali an iŋgile maŋ, maaleeka
ki Galmeega Raa y'a y'uuney Yusup kaŋ suniye wo yi
di ruute, y'ede: «Yusup kesiko ki t'oozo, ki t'amɓo ulo
ti meedí, kun t'ombo ki siiɗo Misir. Kun di lekki bini
onniyo ere n'a di roota, kono mozigo Erod yi y' deha ulo ki
tôwwadí.» [14] Iŋkino maŋ a diɗɗo gettiyo batum Yusup y'a
t'iiziga, y'a t'umɓe ulo ti meedí, an t'umbe ki siiɗo Misir.
[15] A siiɗo Misir gette an di likko bini unto ki mozigo Erod,
geŋ a iina kono a-t'ette a ono ɗoŋ Galmeega Raa yi ruute ti
kaaga ti bize nebi, y'ede: «Uló'ŋ n'a ti y' wiiko y'a t'uɗɗo
ti siiɗo Misir me†.»

Tôwwo k'iṋṋi a geeger Betilehem

[16] Aame Erod yi zuune ɗoŋ suuniyo molɗali an ti y'
mibilɗe maŋ, y'a gulkuwe ɓaadaŋ. Maŋ y'an di ruute a
asigiryagi an di-t'îde a Betilehem ti illiyagi ɗoŋ i ti ɗuule
geŋ, iṋṋi kuuli pay ɗoŋ k'ozzine sire a ɗiigo. Ozzinagi sire
geŋ a-t'îide t'ume wede ɗoŋ suuniyo molɗali an i ruute
moole y'uɗɗe. [17] Geŋ iŋkino a iina kono a-t'ette a ono
ɗoŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Zeremi, y'ede:
[18] «Ɗuwo an d'illiga tarkuuse ki ɗollite môolo ɓaadaŋ a
geeger ki Rama‡.
To Rasel§ ti môolo k'iṋṋitú,

---

† 2:15 2.15 Kun wollo adda mattup ki Oze 11.1. ‡ 2:18 2.18 Rama, tod'te geeger ki ɗoŋ biza bumɓu k'Epirayim yoŋ ulo Yusup mogadí Rasel ere Yakup, tod'te t'awwa Zeruzalem suma kuɓɓaara koomat makumu sire goppoŋ ti Betilehem. § 2:18 2.18 Rasel, gette tod'te moga k'Epirayim, wo aa meede ki ɗoŋ k'Izirayel pay. Wo iŋkino a onniyo ere ɗoŋ pay an môolo k'iṋṋizaŋ i t'inda geŋ aa i môolo tode Rasel batum.

wo an ti selliyo toŋ ti k'oyyiso ye, kono iŋŋitú an t'inda*.»

*Kama ki sii*ɗo k'Izirayel

19 Saŋ mozigo Erod y'inda maŋ, maaleeka ki Galmeega
Raa y'a y'uuney Yusup kaŋ suniye a siiɗo Misir, yi di
ruute, 20 y'ede: «Ki t'oozo, ki t'amɓo ulo ti meedí, kun di
kama ki siiɗo k'Izirayel kono ɗoŋ i dehu tôwwo k'ulo geŋ
an t'inda.» 21 Iŋkino maŋ Yusup y'a t'iiziga, y'a t'umɓe
ulo ti meedí, an di-gime ki siiɗo k'Izirayel. 22 Aame
Yusup y'iiney a siiɗo k'Izirayel maŋ, y'a illiga rabila ki
mozigo wede i gili a siiɗo Ziide geŋ, yoŋ ulo ki Erod sundí
Arkeleyus. Aame geŋ orgiso t'a yi ziiɗa k'ettiyo k'adda
siiɗo Ziide me. Maŋ Raa yi di tuuke kuudí kaŋ suniye,
t'ume geŋ y'a iŋgile ki siiɗo Galile. 23 Y'iide'ŋ y'a-guune
a geeger sundutú Nazaret. Geŋ a iina kono a-t'ette a ono
ɗoŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebiyagi, y'ede: «Yoŋ an
di y' waaka wede ti geeger Nazaret.»

3

Kazita ki Zaŋ Batis

(Markus 1.2-6; Lik 3.1-6; Zaŋ 1.19-23)

1 Saŋ ozzinagi k'ita maŋ, Zaŋ Batis geŋ y'a t'iide k'adda
balɗa ki siiɗo Ziide wo y'a iise kazita, yi d'eesiyo: 2 «Kun
ti kama lekkiyaguŋ kono Moziko Raa t'iina goppoŋ.» 3 Zaŋ
geŋ yoŋ wede nebi Ezayi y'a ruute taayadí ti kaaga, y'ede:
«Ɗoŋ an d'ollige golla ki wedusu yi ɗollite adda balɗa, yi
d'eesiyo:
Kun i t'okkoŋ urzi Galmeega,
erkiyagí kun i ti'n okkoŋ ki diine ɗelele*.»
4 Zaŋ geŋ kallayí y'ossiyo an indigo k'ilali ziŋzo, wo ser a
tooni ki golmodo. Omɓadí gannoori ti madde. 5 Iŋkino

---

* 2:18 2.18 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.15. * 3:3 3.3 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3.

maŋ ɗoŋ ɓaadaŋ ti geeger Zeruzalem, ti siiɗo Ziide gette
pay, wo ti siiɗo ere a biza k'ooye Zurden gette pay an
d'ettiyo tukki Zaŋ. 6 An t'ooɗibe addaŋ a urzi k'olɗikadaŋ
a ɗaana ɗuwo pay, wo yoŋ yi-ti'n suyyiso batem adda
k'ooye Zurden.
7 Aame Zaŋ yi wulle kane Pariziyeŋ ti Saduseyeŋ
ɓaadaŋ an'tiyo tuddí kono y'a ti'n suyye batem maŋ,
y'an di ruute, y'ede: «Kune ɗoŋ ulpi aakede maŋkikagi!
Wee wee un gize urzi wede kun t'alɗa ti booro ki Raa
ere ettiyo goppoŋ te? 8 Iŋkino maŋ kun iso naabo ere
beehiye, geŋ a kize kun ti gime lekkiyaguŋ. 9 Wo kun roote
ye adda k'adduguŋ: "Kaye mugiyey Ibirayim me", kono
kun t'alɗa ti booro Raa te. Wo kun ollo n'un di rooto:
Ti moŋgali eŋ miŋ, Raa y'aane yi d'aɗɗe ɗuwo a t'ise
ita k'in̰n̰i k'Ibirayim me. 10 Aŋken̰n̰o booro Raa i guute
goppoŋ, tod'te aa wede yi t'umɓe ulpaasi y'a-dokkiɗa
inda ti sondayzaŋ pay: Undumu tuuku yi k'ehiyo in̰n̰i
beehiye ye maŋ, an di-ɗekka an di seɗɗa adda k'uwwo
mendí. 11 Nuŋ n'unni suyyiso batem t'ahu kono a kize
kun ti gime lekkiyaguŋ, wo ɗe wede ettiyo k'itadó geŋ
yoŋ toogo yi jiire nuŋ, wo nuŋ ni k'îide n'a ki t'oɗɗipe
toɓiyagí ye. Yoŋ y'unni suyya batem t'Unde Kamilen̰ wo
ti uwwo†. 12 Wo yoŋ y'a ɗekka booro aakede wedusu yi
t'umɓo munɗa ki solɗe a beezí, y'a silɗa koɗuwo, in̰n̰i
yi-t'oɓa giiƴe, wo oɗɗo y'a t'ogga mentú adda k'uwwo
ere i k'unto ye.»

Suyyiso batem k'Isa
(Markus 1.9-11; Lik 3.21-22; Zaŋ 1.29-34)

13 Iŋkino maŋ ti siiɗo Galile Isa y'a iide ki tukki Zaŋ a
biza k'ooye Zurden kono Zaŋ y'a ti y' suyye batem. 14 Aame
geŋ Zaŋ y'a dihe y'a-tooge, wo yi di ruute, y'ede: «Nuŋ

† 3:11 3.11 Uwwo: I-kaza ise yi'n di'n ise kamilen̰, ise booro Raa.

miŋ a ni suyye batem kee, ɗe mummino kee ki d’ettiyo
ki tukki nuŋ n’a ki suyye batem me?» 15 Wo ɗe Isa yi
di’n gime onamí, y’ede: «Aŋken̰n̰o kee k’oyyo ki ti’n suyyi
batem, kono t’urzi en̰n̰o kine in d’ise sulɗi ɗoŋ pay ki
diine a-t’ette a naabo ere aa Raa yi dehu.» Iŋkino maŋ
Zaŋ y’a iyye y’a ti y’ suyye batem. 16 Aame Isa yi ti y’ zuyye
batem wo y’aɗɗiya t’adda k’ahu maŋ, a kaamiki kandaane
a t’ihina wo y’a wulle Unde Raa ti ɗeegu ti kandaane aa
deere t’a di guune a tuddí. 17 Wo ɗuwo an d’illiga golla
ettiyo ti kandaane t’a ruute, t’ede: «Eŋ Ulo nuuno ni y’
giyye ɓaadaŋ, ulbó uŋse ti yode me.»

4

Naamiya daggiya k’Isa
(Markus 1.12-13; Lik 4.1-13)

1 Saŋ maŋ Unde Raa t’a-di t’iide Isa k’adda balɗa kono
Meeda siitanɗani t’a yi naame daggiya. 2 Y’a likke diɗɗo
ada piɗe on̰n̰u ada piɗe daa k’omɓo, maŋ mosogo t’a yi
ziiɗa. 3 Meeda siitanɗani t’a d’iide sirpadí kono t’a yi
naame daggiya, wo ti di ruute, t’ede: «Aame kee Ulo Raa
kotto maŋ, k’elo urzi a moŋgali eŋ a-kime omɓo.» 4 Wo
Isa yi di’n gime onamtú, y’ede: «Koŋ te m’ollo, ono eŋ an
riiɲe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de: “Lekkiyo wedusu
tod’te t’urzi k’omɓo bizí ɗaŋŋal ye, wo t’urzi k’ono ɗoŋ
pay aɗɗiya ti bize Raa*.”»

5 Tiŋ geŋ Meeda siitanɗani t’a-di t’iide Zeruzalem
geeger ere kamilen̰, t’a-ti y’ ziipe t’ekki Ɓoy Raa a ume
wede awwa, 6 wo ti di ruute, t’ede: «Aame kee Ulo Raa
kotto maŋ, t’awwa geŋ k’olɗi k’a zabba siiɗo, kono ono
eŋ an riiɲe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de:
“Raa y’an di roota maaleekiyagí kono kee,

* 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3.

wo an gi di seeɗa beezaŋ
kono k'a t'alɗa zoŋɗá a ki t'oggo ekki mokkolo ye†.”»
7 Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono eŋ an riiɲe sey ti
kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Kee Galmeega Raazá
ki y' naame ye‡.”»
8 Saŋ maŋ Meeda siitanɗani t'a-di t'iide sey k'ekki
mokkolo sohoro a jiire, wo ti di gizite moziko duniya pay
ti laalatú, 9 wo ti di ruute, t'ede: «Sulɗi eŋ n'a di t'ela pay a
kee, aame ki-dikka wo k'o uttila maŋ.» 10 Iŋkino maŋ Isa yi
di ruute, y'ede: «Meeda siitanɗani, mi leɗɗo ti tuddó me!
M'ollo, ono eŋ an riiɲe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:
“Kee k'ottilo a Galmeega Raazá, wo geŋ a yode ɗaŋŋal ki
naabo me§.”» 11 Aame geŋ Meeda siitanɗani t'a y'iili. Saŋ
maŋ maaleekiyagi an a d'iide sirpadí wo an i di naabiya.

*Eesiyo naabo k'Isa a sii*ɗo Galile
(Markus 1.14-15; Lik 4.14-15)

12 Isa y'illiga Zaŋ Batis an ti y' ziiɗa daŋgay maŋ, aame
geŋ y'a t'iide ki siiɗo Galile. 13 Y'iiney maŋ y'a ki likke ye a
Nazaret me, y'a iŋgile y'a likke a Kapernayim, geeger ere
a biza bar ki Galile adda siiɗo Zabiloŋ ti Nepitali. 14 Geŋ a
iina kono a-t'ette a ono ɗoŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaaga,
y'ede:
15 «Kune ɗoŋ siiɗo Zabiloŋ ti Nepitali,
goppoŋ ti biza bar ki Galile, ti dar k'ooye Zurden ki kese
peeɗo k'ooriyo,
siiɗo Galile gette, i lekkiyo kane ɗoŋ Yawudiyagi ye.
16 Kane ɗoŋ i lekkiyo adda zimolo geŋ
an wulle toore Raa.
Kane ɗoŋ i lekkiyo adda k'undiso k'unto geŋ

---

† 4:6 4.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12. ‡ 4:7 4.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16. § 4:10 4.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13.

toore Raa y’an da t’an gili*.»
17 T’ume geŋ Isa y’a iise kazita k’ono, yi d’eesiyo: «Kun ti
kama lekkiyaguŋ kono Moziko Raa t’iina goppoŋ.»

Sanalliyagi ɗoŋ ki poone
(Markus 1.16-20; Lik 5.1-11)

18 Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile, maŋ yi
d’uune zemɓa sire, Simo wede an yi waaku sundí soo te
Piyer, ti leemadí Andire. An kakkiya lebiɗo k’adda bar
kono kane naabadaŋ sawwiya puuni. 19 Maŋ Isa y’an di
ruute, y’ede: «Kun ni daani, wo nuŋ n’un di’n isa ɗoŋ
dehutu ɗuwo kono an d’etto k’urzizó.» 20 A kaamiki
lembiɗagaŋ an d’iili, an di y’ diine. 21 Tiŋ geŋ Isa y’a iide ki
ɗaana maŋ, yi d’uuney zemɓa sire ti doolo, Zak ti leemadí
Zaŋ iŋ̰ŋ̰i Zebede, kane adda tooko ti meegaŋ Zebede an
okkime lembiɗagaŋ. Maŋ Isa y’a ti’n wiike. 22 A kaamiki,
tooko ti meegaŋ an d’iili wo kane an di y’ diine.

Isa ti ɗoŋ duuru
(Markus 1.39; Lik 4.44; 6.17-18)

23 Saŋ maŋ Isa yi soorutu adda siiɗo Galile gette pay, yi
dooyisito ɗuwo adda ɓoyɗi ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso,
y’an kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa wo y’an
d’eliyo beeko a ɗoŋ pay eeni wo a ɗoŋ pay an d’ede ita
k’eeni tuuku toŋ maŋ. 24 A naabadí gette, Isa sundí t’a
iile adda siiɗo Siiri gette pay, iŋkino maŋ ɗuwo an i-
d’ettiyo ti kane ɗoŋ pay an d’ede ita k’eeni tuuku toŋ
maŋ wo ti ɗoŋ eeni yi ti’n dabirsa ɓaadaŋ, aakede: ɗoŋ
an d’ede siitanɗani a eedaŋ, ti ɗoŋ an d’ede amputput
wo ɗoŋ ruŋguyuŋ. Geŋ Isa y’an d’eliyo beeko. 25 Ɗoŋ
duuru ɓaadaŋ an di y’ daaniya, wo kane geŋ an iido ti
siiɗo Galile, ti siiɗo sundutú Geegiryagi Koomat, ti geeger

---

* 4:16 4.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.23; 9.1.

Zeruzalem, ti siiɗo Ziide wo ti dar k'ooye Zurden ki kese peeɗo ge-koliyo.

5

Uŋsuwo ere ki kotto
(Markus 3.13; Lik 6.12-13,20)

1 Aame Isa yi wulle ɗoŋ duuru ɓaadaŋ gen̰n̰o maŋ, y'a
di gili eego kesse y'a-guune. Kane sanalliyagí an a-t'iide
k'ume yode, 2 maŋ y'a t'ihina bizí, y'an di'n iise dooyiso,
y'ede:

3 «Uŋsuwo a kane ɗoŋ i ki t'îide an ki t'amɓe eedaŋ a ɗaana Raa ye, kono Moziko Raa tod'te ki kane.
4 Uŋsuwo a kane ɗoŋ i môolo, kono kane geŋ Raa y'a ti'n sella.
5 Uŋsuwo a kane ɗoŋ biza k'ulbaŋ tasse, kono kane geŋ an t'ooney siiɗo ere Raa yi ruute y'an t'eley.
6 Uŋsuwo a kane ɗoŋ mosogo wo ôrme a urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu, kono kane geŋ mosigadaŋ ti ôrmayaŋ Raa y'an ti'n t'îda.
7 Uŋsuwo a kane ɗoŋ an isiyo adde koɗuwo a ɗuwo, kono kane geŋ Raa y'an d'isa adde koɗuwo kay.
8 Uŋsuwo a kane ɗoŋ ele tuddaŋ pay a Raa, kono kane geŋ Raa an di y' wolley.
9 Uŋsuwo a kane ɗoŋ i dehu urzi toose y'a koone a diine ɗuwo, kono kane geŋ Raa y'anni waaka in̰n̰izí.
10 Uŋsuwo a kane ɗoŋ an i dabirsa kono an isiyo munɗa wede ki diine aa Raa yi dehu, kono Moziko Raa tod'te ki kane.
11 Uŋsuwo a kune aame ɗuwo an unni kalɗita, an unni dabirsa wo an lohito ita k'ono ɗoŋ pay ulpi a egguŋ, kono kun ziipe adduguŋ a nuŋ.
12 Kune ulbuguŋ un iso uŋse, kun lekko t'uŋsuwo kono munɗa wede Raa yi dehu y'un t'eley geŋ, yoŋ

ɓaadaŋ y'unni delliyo a kandaane. Geŋ iŋkino kay
an'ni dibire nebiyagi ɗoŋ ti kaaga i t'iŋgile ti kune
me.»

Sumade wo toore
(Markus 9.50; 4.21; Lik 14.34-35; 8.16; 11.33)

13 «Kune aakede sumade ki duniya, wo ɗe aame sumade
geŋ uŋsuwadaŋ i t'ize umbo maŋ, kaŋ mummino k'an ise
uŋse sey me? Kane geŋ uŋse ye, ki sebbiyo mendaŋ a
disse, ɗuwo an d'on̰ƴilse.
14 Kune aakede toore ki ɗoŋ duniya. Aame an iiziga
geeger eego kesse maŋ, i ki t'ombiɗa ye. 15 Wo aame
k'a t'uyye pitila maŋ, k'a ki t'ossibe bogoro ye. Ki too
maŋ k'a ti doɗɗe t'awwa, kono tod' t'a toore a kane ɗoŋ
pay adda ɓoy. 16 Geŋ iŋkino kay, kune toŋ kun di toore
a ɗaana ɗuwo me, kono aame an wulla naabaguŋ ere
beehiye kun isiyo gettiyo maŋ, an di t'imma Meeguguŋ
Raa a kandaane.»

Dooyiso a urzi k'oogoro

17 «Kun elkiyo miŋ nuŋ n'iido kono oogoro Muusa ti
dooyiso nebiyagi, n'a ti'n t'îde ko? Aha! Nuŋ n'iido kono
n'a ki ti'n t'îde ye, wo n'iido n'a-t'ise itadaŋ a t'aɗɗe
keren̰. 18 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Ki poone
kandaane ti siiɗo an t'eŋgila geŋ, t'adda k'oogoro ette ise
arku raaŋiya soo wede n̰eŋku a jiire, ise guttiye soo toŋ
i ki dagga ye, geŋ iŋkino bini sulɗi pay geŋ an t'eŋgila.
19 Kono kamo, wede tuuku urzi k'oogoro wede n̰eŋku
a jiire geŋ yi ti y' diipiɗa wo yi duuya ɗuwo an d'ise
iŋkino maŋ, yode geŋ Raa y'a ti y' ɗeega n̰eŋku a ceera
a Mozikadí me. Wo ɗe wede tuuku urziyagi k'oogoro geŋ
yi ti'n sooru eego wo yi dooyiso ɗuwo an d'ise iŋkino kay
maŋ, yoŋ geŋ Raa y'a y'isa goole a Mozikadí me 20 Kono
kun ollo, n'un di rooto: Aame lekkiyaguŋ ere ki diine

gette, ti ki ɉiira ere ki ɗoŋ suuniyo k’oogoro ti Pariziyeŋ
ye maŋ, ki kotto Moziko Raa kun ki t’etta ye.»

Dooyiso a urzi kulkuwo
(Markus 11.25; Lik 12.57-59)

21 «Kune kun illiga an ruute a moŋgiɗagiŋ ti kaaga,
an’de: “Ki tôwwo wedusu mirsi ulu[*]”, soŋ an’de: “Wede
y’îida bakadí mirsi maŋ, yoŋ geŋ an di-t’etta k’ume
booro[†].” 22 Wo kun ollo, nuŋ n’un di rooto: Wede tuuku
yi ti kulkuwa ti leemadí maŋ, yoŋ geŋ an di-t’etta k’ume
booro. Wede yi gilɗa leemadí: “Ulsu!” maŋ, yoŋ geŋ
booradí a ɗaana deero ɗoŋ booradiŋ. Wede yi gilɗa
leemadí: “Maade!” maŋ, yoŋ geŋ an ti y’ seɗɗa adda
k’uwwo ere ki dabar. 23 Aame ɗe kee k’ette eliyo seɗeke
k’adda Ɓoy Raa, wo a ume seɗeke geŋ k’ilke leemadá
i-d’ede kulkuwo ti kee maŋ, 24 seɗikadá ki oolo a ume
gen̰n̰o, k’okko ki y’oonoy leemadá me, kun t’okkiyi ɗoo
miŋ, saŋ k’a-kami k’a t’ela seɗikadá a Raa kollo.

25 Aame ti leemadá un ede ono, wo kune a urzi kun
ette k’ume wede booro ɓotto geŋ, ti yode ono kun ti’n
ôodo. Para maŋ leemadá geŋ y’a-da t’iida k’ume wede
booro maŋ, wede booro y’an gi di t’eley a bey k’asigiryagi,
wo kane an ki ti t’eley daŋgay. 26 Ɗerec iŋkino wo n’a di
rooto: T’ume geŋ ki ki t’aɗɗa ye, daa ki munɗa wede an
dehu k’an ki y’ela pay ye maŋ, tammiyagi ɗoŋ sun̰n̰i sun̰n̰i
toŋ an a-k’oola ye.»

Dooyiso a urzi moone t’ere bakadá ise ti kule bakatú
(Matiye 18.8-9; Markus 9.43,47-48)

---

* 5:21 5.21 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13. † 5:21 5.21 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.8.

27 «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: "Ki moone
t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu‡." 28 Wo kun ollo,
nuŋ n'un di rooto: Wede tuuku yi wulla ere bakadí wo
addí i iɓa a tode maŋ, yoŋ geŋ adda k'addí aa yi-t'udige
baa. 29 Aame ɗe ersadá k'ammade t'a-da t'ettiyo k'adda
k'olɗiko maŋ, k'a t'ooɗo mentú k'a seɗɗo dokki ti kee.
Beehiye i jiire a kee, moka soo ki tuddá i digge bee miŋ,
tuddá pecek an ki ti seɗɗey adda k'uwwo. 30 Wo aame
ɗe beezá wede k'ammade y'a-da t'ettiyo k'adda k'olɗiko
maŋ, k'a-ɗekko mendí k'a seɗɗo dokki ti kee. Beehiye i
jiire a kee, moka soo ki tuddá i digge bee miŋ, tuddá pecek
ti-t'ettey k'adda k'uwwo.»

Dooyiso a urzi peeriyo
(Matiye 19.7-9; Markus 10.4-5,10-12; Lik 16.18)

31 «Soŋ an ruute ti kaaga, an'de: "Aame wede yi-peere
eddí maŋ, yi di ɗekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú
i-kaza tod'te peeriyo§." 32 Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto:
Ki peeriyo k'erewo ulu, wo wede yi peere eddí geŋ, aame
ti moone ti kule bakatú ɗaŋŋal! Para maŋ yi ti peeriyo
geŋ, yi ti t'eliyo a moone ti kule bakatú, aame tod' ti ziiɗa
maŋ. Wo wede i seeɗa erewo ere peeriyo gette, Raa yi yi
wolliyo yoŋ wede i moone t'ere bakadí.»

Dooyiso a urzi nâamiya tudde

33 «Kune kun illiga sey an ruute a moŋgiɗagiŋ ti kaaga,
an'de: "Munɗa wede k'a ti nîime tuddá geŋ, ki t'ooɗiba
eedá ye, k'a ti y' ɗaŋgo munɗa wede k'a ti nîime tuddá
a ɗaana Galmeega Raa geŋ me*." 34 Wo kun ollo, nuŋ
n'un di rooto: Kun nâama tudduguŋ ye tak: Ti kandaane

‡ 5:27 5.27 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.14 wo Deeterenom 5.18.
§ 5:31 5.31 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1. * 5:33 5.33 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.12 wo Nombire 30.3.

kun nâama tudduguŋ ye, kono yoŋ geŋ kaakido moziko
Raa. [35] Ti siiɗo kun nâama tudduguŋ ye, kono tod'te
ume yi d'oɓe zoŋɗí. Ti Zeruzalem kun nâama tudduguŋ
ye, kono tod'te geeger ki Raa mozigo goole. [36] Ti egguŋ
toŋ kun nâama tudduguŋ ye, kono wedusu geŋ ililso
k'eedí soo toŋ yi k'aane yi ki t'ise tuwarwa ye gammilawa
ye. [37] Aame munɗa kun isa maŋ, kun'de "Eyye, ay isa"
ɗaŋŋal, wo munɗa kun k'isa ye maŋ, kun'de "Aha, ay k'isa
ye" ɗaŋŋal. Ono ɗoŋ kun rootiyo ti doolo geŋ ettiyo t'urzi
Mohita k'olɗiko.»

*Dooyiso a urzi kama k'ol*ɗiko ere an a ize *(Lik 6.29-30)*

[38] «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: "Wede yi
tuuka ersa bakadí maŋ, ki yode an i di tooka kay, wede yi
t'iira sinta bakadí maŋ, ki yode an i di t'oora kay†." [39] Wo
kun ollo, nuŋ n'un di rooto: A wede y'a ize ulsu geŋ, kee ki-
ti dooze ye. Aame wede yi ki diiṉe a toɓɓisadá k'ammade
ki bita maŋ, ki kama toɓɓisadá̰ ere ki geelo toŋ y'a ki ti
daaṉa. [40] A wede i dehu y'a-di t'ette k'ume wede ɗekkiyo
booro kono y'a t'amɓa kallayá wede ṉeŋku t'adda maŋ,
ki-oolo kallayá wede goole toŋ y'a t'amɓo pây. [41] Aame
wede yi-k'isiyo ki toogo i-d'ede attiɗi yi dehu k'a di y'
t'igibo suma kuɓɓaara soo maŋ, k'a y'agiba kuɓɓaara
sire. [42] Wede yi tondiyo munɗa ti beezá maŋ, ki eelo, wo
wede yi tondiyo see ti beezá maŋ, ki-tooge ye.»

Kun geyyo ɗoŋ k'aduguŋ *(Lik 6.27-28,32-36)*

[43] «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: "Ki geyyo
bakadá‡ wo aduzá ki koogor." [44] Wo ɗe kun ollo, nuŋ n'un
di rooto: Kun geyyo kane ɗoŋ ti kune adu, wo kun tondo

† 5:38 5.38 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.19-20. ‡ 5:43 5.43 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

Raa ki ɗoŋ unni dabirsa. 45 Aame kun isiyo iŋkino maŋ,
kun t'isa in̰n̰i ki Meeguguŋ Raa a kandaane. Ɗerec, yoŋ
yi koliyo peeɗadí a tukki ɗoŋ bundiɗi wo a tukki ɗoŋ
beehiye pây, yi koppiyo mizzi a ɗoŋ ki diine wo a ɗoŋ
ki diine ye pây. 46 Aame kun geyyiso ɗoŋ unni geyyiso
ɗaŋŋal maŋ, munɗa wede Raa yi dehu y'un t'eley geŋ
kun di y' t'ooney ɗey ko? Ɗerec, ɗoŋ seɗɗu jibaaye
kane batum toŋ an isiyo iŋkino kay. 47 Aame kun eesiyto
zemɓaguŋ ɗaŋŋal maŋ, geŋ munɗa wede ki kune i t'îhina
siidí too me ti ɗoŋ oŋgo me? Ɗerec, kane ɗoŋ Yawudiyagi
ye batum toŋ an isiyo iŋkino kay. 48 Iŋkino maŋ kun t'iso
ɗoŋ ɗerec ki diine baa, aakede Meeguguŋ Raa a kandaane
toŋ yoŋ ɗerec ki diine.»

6

Dooyiso a urzi k'eliyo a ɗoŋ an k'ede munɗa ye

1 «Kun koona mentikagi kono a urzi daaniya Raaguŋ
geŋ, kun ise bitin̰ bitin̰ a ɗaana ɗuwo an un gi di'n wolle
ye. Para maŋ munɗa wede Meeguguŋ Raa a kandaane yi
dehu y'un t'eley geŋ, kun ki y' t'oone ye. 2 Iŋkino aame
ki-t'ele munɗa a wede i-k'ede munɗa ye geŋ, ki koppe
darru ye, aakede ɗoŋ bizaŋ sire sire ge d'isiyo a urziyagi
geeger wo adda ɓoyɗi ɗoŋ in di dooyiso. An isiyo iŋkino
kono ɗuwo an di'n t'imme. Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto:
Kane geŋ munɗa wede an dehu an t'oona a naabadaŋ,
an y'uune baa. 3 Wo ki kee, aame ki-t'ele munɗa a wede
i-k'ede munɗa ye ti beezá wede k'ammade maŋ, beezá
wede ki geelo batum y'a ki suune ye. 4 Iŋkino maŋ munɗa
wede k'ele geŋ y'a lekke ombiɗe, wo Meegá Raa yi wolliyo
munɗa wede k'isiyo kaŋ ombiɗe geŋ me. Iŋkino munɗa
wede Raa yi dehu y'a di t'ele geŋ, k'a yi t'ooney.»

Dooyiso a urzi tondiyo Raa

5 «A urzi tondiyo Raa geŋ, kun ise aakede ɗoŋ bizaŋ sire
sire ge d'isiyo ye. Kane an geyyiso tondiyo Raa kaŋ ôhire
adda ɓoyɗi ɗoŋ in di dooyiso wo a urziyagi k'okkime,
kono ɗuwo an di'n wolle. Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto:
Kane geŋ munɗa wede an dehu an t'oona, an y'uune baa.
6 Wo ki kee, aame ki dehu k'a tonde Raa maŋ, ki t'odo adda
biino moonizá, biza k'a-t'appa wo k'a tondo Meegá Raa
yoŋ ede a ume ombiɗe geŋ me. Wo Meegá Raa yi wolliyo
munɗa wede k'isiyo kaŋ ombiɗe me. Iŋkino munɗa wede
Raa yi dehu y'a di t'ele geŋ, k'a yi t'ooney.
7 Aame kun tondiyo Raa maŋ, ono kun'ni ɗoolite ye,
aakede kane ɗoŋ Yawudiyagi ye ge d'isiyo me, kono an
elkiyo an bobbiso ɓaadaŋ geŋ Raa y'an olliga. 8 Iŋkino kun
dooze kane ye, kono Meeguguŋ Raa yi suune munɗa wede
kun dehu a urzi lekkiyaguŋ, ki poone kun di y' tonda geŋ
me. 9 Iŋkino maŋ kun tondo Raa kino:
Meegey wede a kandaane,
kee k'iso ɗuwo pay an di suune kee Raa kamileṉ,
10 Mozikadá k'a-di t'edi.
Munɗa wede addá i dehu k'aase a siiɗo ette, ki y'iso
aakede ki d'isiyo a kandaane.
11 Aŋki kee k'ay eeli omɓadey ere ay di t'îde.
12 K'ay t'isi tambobino a munɗa wede ulsu ay ize a kee,
aakede kaye toŋ ay an t'ize tambobino a kane ɗoŋ ay ize
munɗa ulsu kay.
13 K'ayn'ooli adda naamiya daggiya i ceera eedey ay t'etta
adda k'olɗiko ye,
wo ɗe k'ay ti'n aɗɗi ti bey Mohita k'olɗiko.
[Geŋ moziko, toogo wo tamma, kane pay ki kee ki daayum.
Eyye.]
14 Iŋkino maŋ, aame a ɗoŋ a ti doopiɗe a onamguŋ geŋ
tambobino kun an t'isiyo maŋ, Meeguguŋ Raa a kandaane
toŋ, y'un t'isa tambobino kay a munɗa wede kun a ti

doopiɗe me. 15 Wo ɗe aame a ɗoŋ a ti doopiɗe a onamguŋ
geŋ tambobino kun an k'isiyo ye maŋ, Meeguguŋ Raa
toŋ y'un k'isa ye kay tambobino a munɗa wede kun a ti
doopiɗe me.»

*Dooyiso a urzi lekkiyo daa k'om*ɓo

16 «A lekkiyaguŋ onniyo muno kun lekkiyo daa k'omɓo
geŋ, kun ti y'ise ume k'edaguŋ zimolo aa ɗoŋ bizaŋ sire
sire ge d'isiyo ye. Kane an ti'n n̰eeriyo edayaŋ kono ɗuwo
an di'n wolle kane onniyo muño an lekkiyo daa k'omɓo.
Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Kane geŋ munɗa wede an
dehu an t'oona, an y'uune baa. 17 Wo kee aame onniyo
muno ki lekkiyo daa k'omɓo maŋ, edayá ki t'opilo wo
eedá k'a t'assigo egey, 18 kono ɗuwo an ki di suune ye kee
onniyo muno ki lekkiyo daa k'omɓo me. A suune Meegá
Raa ɗaŋŋal yoŋ ede a ume ombiɗe geŋ me, wo yoŋ Meegá
Raa yi wolliyo munɗa wede k'isiyo ombiɗe me. Iŋkino
munɗa wede Raa yi dehu y'a di t'ele geŋ, k'a yi t'ooney.»

Laale wede a kandaane
(Lik 12.33-34)

19 «Kun t'okume ye laale a siiɗo ette, kono a eŋ amma
ti dibe an t'ooma pay, a eŋ ɗoŋ k'oogire an di tooka ti ɓoy
wo an di sika. 20 Ki too maŋ kun okumo laale a kandaane, a
ummey amma ti dibe umbo, a ummey ɗoŋ k'oogire umbo
a-tooka ɓoy wo an di sika me. 21 Ɗerec, a ume wede
laalayá yi lekkiyo geŋ, addá'ŋ toŋ aŋgen̰n̰o.»

Toore ki tudde
(Lik 11.34-36)

22 «Eda kane aa pitila ki tudde. Aame edayá kane bee
maŋ, tuddá pay gette adda toore. 23 Wo aame edayá geŋ
kane bee ye maŋ, tuddá pay gette adda zimolo. Iŋkino
aame toore wede a-d'ede geŋ i t'ize zimolo maŋ, geŋ kee
adda zimolo ere dil baa.»

Naabo a galmaawi sire umbo (Lik 16.13)

24 «Wenɗa soo toŋ umbo a aane a naabe ti galmaawi sire
me, ise maŋ soŋ y'a y'olmiɗa wo y'a-geyye soo me, wo ise
maŋ y'a di kette ti wede soo me wo soŋ y'a yi kiigira. Kun
k'aane kun ki ti daane ye, urzi Raa wo urzi soŋko sirwaŋ
pay me.»

Zaapu k'adde a Raa (Lik 12.22-31)

25 «Geŋ kono k'iŋkino n'un di rooto: Kune a lekkiyaguŋ
ulbuguŋ un t'ooɗe ye a urzi k'omɓo wo a urzi soɓo
me, ise a urzi k'ossiyo ere ki tudduguŋ toŋ maŋ. Ki
kotto lekkiyaguŋ ere kun lekkiyo ette ti jiire omɓo, wo
tudduguŋ ti jiire ossiyo. 26 Kun wollo emɓi, an ki korso
ye, an k'ayɗu ye wo an k'okimso mudu adda giiƴagi ye,
wo Meeguguŋ Raa a kandaane yi di'n moɗɗiyo. Wo kune
ki kotto kun i jiire kane geŋ taŋ ɓaadaŋ! 27 Wee wee ti
diinaguŋ, ti ulbe k'ooɗiyo wede i-d'ede geŋ, y'aane y'a
d'aagila ti keɗise soo onniytagi ɗoŋ ki lekkiyadí a duniya
eŋ me?
28 Wo ɗe ki moo me ulbuguŋ un d'ooɗiyo a ossiyo me?
Kun wollo bobbo soole adda balɗa gette, ti d'ohire, ti ki
naabiya ye, ti k'isiyo kallagi ye. 29 Wo kun ollo, n'un di
rooto: Mozigo Salamoŋ toŋ ti laale wede pay i-d'ede geŋ,
yi k'usse ye kalle wede majjaane aakede bobbo soole soo
toŋ maŋ. 30 Iŋkino Raa yi-ti y'ossiyo soole wede adda
balɗa aŋki kuti kutiŋ̃, wo soggo an t'oggiyo adda k'uwwo
mendí. Geŋ taŋ miibi a ceere Raa y'un di'n osse kune
batum me! Ki kotto kune zaapu k'adduguŋ a Raa baata.
31 Iŋkino maŋ kune ulbuguŋ un t'ooɗe ye, adda k'adduguŋ
kun roote ye: "Ay d'ooma moo me?", "Ay siɓa moo me?"
wo "Ay d'ossa moo me?" me. 32 Sulɗi pay geŋ, daayum
i'ni dehutu kane ɗoŋ pay i ki suune Raa soo ɗaŋŋal ye

gḛnno. Wo Meeguguŋ Raa a kandaane geŋ, yoŋ yi suune
sulɗi geŋ kun'ni dehu a urzi lekkiyaguŋ me. [33] Ki too
maŋ kun deho ki poone Moziko Raa wo urzi lekkiyo ere
ki diine aa Raa yi dehu, wo saŋ sulɗi pay geŋ y'un di'n
t'ela kay. [34] Iŋkino maŋ kune ulbuguŋ un t'ooɗe ye a
munɗa wede ki soggo me, kono onniyo ere ki soggo gette
tod'te t'onniyatú. Onniyo ere soo dabaratú i-tôwwo k'ettú
k'ettú.»

7

Ki ɗekke booro a tukki bakadá ye

(Lik 6.37-38,41-42)

[1] «Kun ɗekke booro a tukki wede tuuku toŋ maŋ ye,
geŋ Raa toŋ yi ki ɗekka booro egguŋ ye. [2] Ɗerec, t'urzi
wede kun ɗekkiyo booro a tukki ɗoŋ oŋgo geŋ, Raa toŋ
y'a ɗekka booro egguŋ, wo dooziyo ere kun dooziyo a
ɗuwo gette, Raa toŋ y'un ti dooza a kune iŋkino kay. [3] Ki
moo me ki wolliyo ṵnumu wede adda k'ersa leemadá, wo
undumu wede adda k'ersadá ki gi di y'owwiyo ye me?
[4] Ɗe mummino k'a aane ki di roote a leemadá, k'a t'eese:
"K'oolo n'a di t'amɓo ṵnumu wede adda k'ersadá ḛnno",
wo kaciŋ kee a-d'ede ṵndumu adda k'ersadá me? [5] Kee
wede biza sire sire, ki t'amɓo undumu wede adda k'ersadá
ɗoo, iŋkino k'a wolla kerḛŋ, saŋ k'a t'amɓa ṵnumu wede
adda k'ersa leemadá kollo.

[6] Munɗa wede kamilḛŋ a ɗaana Raa geŋ a gede ki-t'ele
ye, para maŋ y'aa kima ki tuddá y'a ki ti k'ahita. Ɗogoro
ere zooyatú oo̰ŋe gette kun seɗɗa a ɗaana kinzir ye, para
maŋ tode gette y'a-t'o̰ŋƴilsa mentú.»

Kun tondo ti bey Raa kun t'oona

(Lik 11.9-13)

[7] «Kun tondo wo munɗa an un t'eela, kun dehito wo
kun t'oona, kun koppo biza wo an un di-t'ihina. [8] Wede

tuuku yi tondiyo maŋ, munɗa an i-d'eliyo, wede yi dehutu
maŋ, yi d'ooniyo, wo wede yi koppiyo biza maŋ, an i di
t'ohine. 9 Wee wee ti diinaguŋ aame ulí yi tunde omɓo
maŋ, yi di t'ele mokkolo me? 10 Koo yi tunde puuniso maŋ,
yi di t'ele miipo me? Aha umbo! 11 Iŋkino maŋ kune ɗoŋ
adduguŋ ulpi toŋ, kun suune eliyo sulɗi ɗoŋ majjanɗani
a in̰n̰iguŋ. Wo geŋ taŋ miibi a ceere Meeguguŋ Raa a
kandaane y'aane y'an t'ele sulɗi ɗoŋ majjanɗani a ɗoŋ
i yi tondiyo me!

12 Sulɗi ɗoŋ pay kun dehu ɗuwo an un d'ise geŋ, a kane
toŋ kun an iso iŋkino kay. Geŋ iŋkino ita k'ono ɗoŋ pay
an riin̰e ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti ɗoŋ ki
nebiyagi me.»

Urzi sire
(Lik 13.23-24)

13 «Kun t'odo ti biza peryeye. Ɗerec, biza goole geŋ yoŋ
urzi wede sooruzí i k'oon̰e ye, y'a-da t'ette k'ume daggiya,
wo ɗoŋ ɓaadaŋ an aɗɗiya t'urzi gen̰n̰o. 14 Ki kotto biza
peryeye geŋ, yoŋ urzi sooruzí oon̰e, y'a-da t'ette k'ume
lekkiyo ere ki daayum, wo ɗoŋ baata aɗɗiya t'urzi geŋ
me.»

Undumu ti in̰n̰izí
(Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)

15 «Kun koona mentikagi ti ɗuwo ɗoŋ an ti t'isiyo
tuddaŋ aa nebiyagi. An'tiyo tudduguŋ kane tasse aa
damɓami, wo taciŋ t'adda k'addaŋ kane bundiɗi aa
sullibagi. 16 Geŋ kane kun di'n suune a urzi sooruzaŋ.
In̰n̰i k'inda bin̰ ekk'undumu k'ahimagi ki ki rakke ye, ise
in̰n̰i tormo toŋ ekki woskani ki ki rakke ye. 17 Iŋkino
undumu tuuku beehiye y'a t'ehe in̰n̰izí toŋ beehiye, wo
undumu wede ulsu y'a t'ehe in̰n̰izí toŋ ulpi. 18 Undumu
wede beehiye yi k'aane yi ki t'ehe in̰n̰i ulpi ye, wo undumu

wede ulsu yi k’aane yi ki t’ehe in̰n̰i beehiye ye. 19 Undumu
tuuku yi k’ehiyo in̰n̰i beehiye ye maŋ, yoŋ geŋ an di ɗekka
an di seɗɗa adda k’uwwo mendí. 20 Geŋ iŋkino ɗuwo ɗoŋ
an ti t’isiyo tuddaŋ kane nebiyagi kaciŋ nebiyagi ye geŋ,
kun di’n suune a urzi sooruzaŋ.»

Ɗoŋ etta ɗaana Raa
(Lik 6.46; 13.27)

21 «Kane ɗoŋ an ni waaku: “Galmeegey, Galmeegey”
geŋ, pay an ki t’etta ye k’adda Moziko Raa te. Wo etta
kane ɗoŋ isiyo munɗa wede Meego Raa a kandaane yi
dehu ɗaŋŋalaŋ. 22 A onniyo booro gette ɗoŋ ɓaadaŋ an
o di roota, an t’eesa: “Galmeegey, Galmeegey, ki kotto ti
sundá ay ruutito ono ɗoŋ Raa y’igibo, ti sundá ay d’ilmito
siitanɗani, ti sundá ay d’izito sulɗi k’armika ɓaadaŋ ɗe
me!” 23 Iŋkino maŋ n’an di roota keren̰, n’a t’eesa: “Kune
toc aŋ wenɗa n’un ki’n zuune ye. Kun ti leɗɗo dokki ti
tuddó me, kune ɗoŋ isiyo sulɗi ɗoŋ ulpi!”»

*Ɓoy*ɗi sire
(Lik 6.47-49)

24 «Iŋkino wede tuuku y’ollige ono ɗoŋ ni rootiyo en̰n̰o
wo yi sooru eego maŋ, yoŋ geŋ yi deeƴiso aa wede i-d’ede
elkiso y’a t’iiziga ɓoozí eego paŋgiragi. 25 Mizzi y’a guppe
ti maaye ɓaadaŋ, oyɗayi an d’ûunite i palɗita waawiye.
Maaye ti bormo geŋ an di ŋiiƴa ɓoy gen̰n̰o wo y’a k’iire
ye, kono yoŋ itadí an ziipe ekki paŋgiragi. 26 Wo ɗe wede
tuuku y’ollige ono ɗoŋ ni rootiyo en̰n̰o wo yi ki sooru eego
ye maŋ, yoŋ geŋ yi deeƴiso aa wede elkisadí umbo y’a
t’iiziga ɓoozí a dolso. 27 Mizzi y’a guppe ti maaye ɓaadaŋ,
oyɗayi an d’ûunite i palɗita waawiye. Maaye ti bormo
geŋ an di ŋiiƴa ɓoy gen̰n̰o wo a ruuge pay.»

Isa yi dooyiso t'urzi k'aaye?
(Markus 1.22; Lik 4.32)

28 Isa y'a ti ɗiŋge dooyiso gettiyo maŋ, kane ɗoŋ duuru
dooyisadí gette t'an di'n ziiɗa, 29 kono yoŋ yi dooyiso
ti toogo suuniyo ere ki yode batum, wo aakede ki ɗoŋ
suuniyo k'oogoro ge ki dooyiso ye.

8

Eliyo beeko a wede bitiɗe
(Markus 1.40-44; Lik 5.12-14)

1 Isa yi ti ɗiige t'ekki kesse maŋ, ɗoŋ duuru ɓaadaŋ
an di y' diine. 2 Iŋkino maŋ i d'ede wede bitiɗe y'a
d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a ɗaanadí wo y'a yi tunde,
y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ki dehu maŋ, k'o eli beeko n'a t'ise
kamileŋ̰ a ɗaana Raa.» 3 Maŋ Isa y'a igibe beezí y'a yi
butte, wo y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ni dehu, ki t'iso kamileŋ̰!»
A kaamiki bitiɗayí a ŋ̰ukkiɗe, y'a t'ize kamileŋ̰. 4 Wo Isa
yi di ruute, y'ede: «K'ollo koɗuwo, a munɗa wede ize eŋ
a wenɗa soo toŋ ki rootey ye! Wo ɗe k'odo deddet ki-ti
kazoy tuddá a wede seɗeke y'a ki ti wolley, wo k'a eloy
munɗa ki seɗeke aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in
d'ise*, kono ɗoŋ pay an di wolle kee k'uune bee.»

Zaapu k'adde ki goole k'asigiryagi
(Lik 7.1-10; Zaŋ 4.46-54)

5 Isa y'ette k'adda geeger Kapernayim geŋ, i d'ede goole
k'asigiryagi meeda ki Romeŋ, y'a d'iide sirpa k'Isa wo yi-
d'oɓe bey, y'ede: 6 «Galmee'ki nuŋ, wede naabadó eeni,
tuddí i t'inda moone a ɓoy, yi dabirsa ɓaadaŋ.» 7 Maŋ Isa
yi di ruute, y'ede: «Nuŋ n'a etta ni-t'eley beeko te.» 8 Wo
goole k'asigiryagi yi di'n gime onamí, y'ede: «Galmee'ki
nuŋ, nuŋ ni k'îide ye k'a ette ki ɓoozó me. Wo t'eŋ miŋ

* 8:4 8.4 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32.

ki rooto munɗa soo kono wede naabadó y’a t’oone bee.
[9] Iɲkino nuŋ batum n’ottilso a ɗoŋ deero t’eedó wo i d’ede
asigiryagi ɗoŋ nuŋ goole t’eedaŋ. Aame ni rootiyo a wede
soo: “K’odo!” maŋ, geŋ yi d’eŋgilso. Aame ni rootiyo
a wede doolo: “K’edi!” maŋ, geŋ yi d’ettiyo. Wo aame
ni rootiyo a ɓulayó: “Naabo ette ki-t’iso!” maŋ, geŋ yi-
ti t’isiyo.» [10] Aame Isa y’illiga ono gen̰n̰o maŋ, y’a ziiɗa
giggirí wo y’an di ruute a ɗoŋ duuru ɗoŋ i yi daaniya
geŋ, y’ede: «Ɗerec iɲkino wo n’un di rooto: Adda siiɗo
k’Izirayel ette wenɗa soo toŋ ni k’uune ye, wede a zaape
addí a Raa aa yode kino eŋ me. [11] Wo kun ollo, n’un di
rooto sey: Ɗoŋ ɓaadaŋ an d’etto ti kese peeɗo ge-koliyo
wo ti kese peeɗo k’ooriyo, an di kooney an d’oomey kaŋ
soo adda Moziko Raa ti Ibirayim, Isaaka wo Yakup. [12] Wo
ɗe kane Yawudiyagi ɗoŋ toc ooma Moziko Raa geŋ, ɗoŋ
oŋgo an ti’n sebbey ti paate adda zimolo, ume wede ki
ɗollite môolo wo k’aaɗumu sina.»
[13] Maŋ Isa yi di ruute a goole k’asigiryagi, y’ede: «Ki-
kama ki ɓoozá. Kono ki ziipe addá a nuŋ geŋ, wede
naabadá y’oono bee.» A peeɗo gettiyo batum wede naabo
ki goole k’asigiryagi geŋ y’a uune bee.

Eliyo beeko a ɗoŋ k’eeni ɓaadaŋ
(Markus 1.29-31; Lik 4.38-39)

[14] Saŋ maŋ Isa y’a t’iide daŋ Piyer. Aame y’iiney maŋ
yi-t’uuney ande Piyer ekk’oŋgali i-ti d’iire. [15] Maŋ Isa yi
ziiɗa beytú, wo a kaamiki ooriyo t’a t’iili, t’a t’iiziga wo ti
di naabiya.
[16] A peeɗo t’a t’iire maŋ, tiŋ geŋ ɗuwo an i di ziko ɗoŋ
ɓaadaŋ an d’ede siitanɗani a eedaŋ. T’urzi toogo k’onamí
Isa y’an ilmiti siitanɗani me, wo ɗoŋ k’eeni pay geŋ y’an
d’ele beeko. [17] Y’ize sulɗi iɲkino kono a-t’ette a ono ɗoŋ
nebi Ezayi yi riiɲe ti kaaga adda mattup ki Raa, y’ede:

«Yode batum y'a iyye y'a t'umɓe dabaradiŋ ti enɗanziŋ a eedí.†»

Ɗoŋ i dehu daaniya k'Isa
(Lik 9.57-60)

18 Onniyo soo Isa yi wulle ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an i di-
t'ugiye maŋ, y'an di ruute a sanalliyagí an di doopiɗa ti
yode ti dar bar ki Galile ti nee. 19 Aame geŋ wede suuniyo
k'oogoro y'a d'iide sirpa k'Isa wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, n'a ki daana k'ume wede tuuku kee k'etta geŋ
me.» 20 Wo Isa yi-ti'n gime onamí, y'ede: «Boo ti ɓoyɗutú wo emɓi toŋ ti ɓoyɗizaŋ, wo ɗe nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, oo k'ede ume ni ki ti t'ele eedó n'a ki puuke ye.»
21 I d'ede wede doolo ti diine sanalliyagí yi di ruute Isa,
y'ede: «Galmee'ki nuŋ, k'o eeli urzi n'a ette n'a t'ottibo
meegó ɗo.» 22 Wo ɗe Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani,
wo ki'n oolo kane ɗoŋ aa unto an d'ottiba tuddaŋ.»

Isa toogo i jiire maaye ɓaadaŋ
(Markus 4.31-41; Lik 8.23-25)

23 Maŋ Isa yi ti gili adda tooko, wo kane sanalliyagí an
a di gili ti yode. 24 An a iide maŋ, a kaamiki i d'iiziga
maaye ɓaadaŋ adda bar. Ahu geŋ i-kolzite kolzite i d'oɓite k'adda tooko, wo yo Isa geŋ y'a udige kuy. 25 Kane
sanalliyagi an a d'iide sirpadí an di y'inne kaŋ ɗollite, an'de: «Galmeegey k'in utti, para'ŋ in ti t'inda!» 26 Maŋ
Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgiso iŋkino moo me? Ki kotto kune zaapu k'adduguŋ a Raa baata!» Iŋkino maŋ Isa y'a t'iiziga, y'an iɗɗise maaye ti ahu bar geŋ me, wo a kaamiki an d'inniga ɗeɗɗek. 27 Kane ɗoŋ pay ti yode
geŋ an ziiɗa giggiraŋ wo an di rootiyo, an'de: «Yode eŋ

† 8:17 8.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.4.

moo wede me, kono aŋ maaye ti ahu bar toŋ an d'ollige onamí me!»

*Isa toogo i jiire siitan*ɗani
(Markus 5.1-20; Lik 8.26-39)

28 Aame Isa y'iiney a siiɗo Gadara ti dar bar Galile ti
nee maŋ, i d'iide ɗoŋ sire t'ume muuziyagi, an iide'ŋ an a
y'ikkima. Kane ɗoŋ geŋ an d'ede siitanɗani a eedaŋ, kane
bundiɗi wenɗa soo toŋ yi k'aane yi k'aɗɗe t'urzi gen̰n̰o
ye. 29 Wo a kaamiki an d'iise ɗollite, an'de: «Kee Isa Ulo
Raa no, ki dehu moo me a tukki kaye me? Kee k'iido ken̰n̰o
k'ay di'n dabire ki poone onniyo booro t'a aana ko?»
30 Goppoŋ tiŋ geŋ i d'ede torɗo meeda ki kinzir an
elso. 31 Kane siitanɗani geŋ an i d'oɓe bey a Isa, an'de:
«Kee k'ay ti'n lomme maŋ, k'ay ti'n agibi ay t'ette adda
torɗo kinzir ettiyo.» 32 Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun
t'aɗɗo!» Iŋkino t'ekki ɗoŋ sire geŋ an t'uɗɗe, an t'iide
adda kinzirɗari. A kaamiki t'awwa t'ekki kesse geŋ, torɗo
pay t'a zide okko, kinzirɗari an t'iɓi adda bar, an t'inda
adda k'ahu. 33 Kane ɗoŋ k'elso geŋ an d'ukke k'adda
geeger, an an t'îide taaya a sulɗi pay ɗoŋ ize wo a munɗa
wede ize a tukki ɗoŋ sire an d'ede siitanɗani a eedaŋ geŋ
me. 34 Iŋkino maŋ ɗoŋ pay t'adda geeger an t'uɗɗo, an
t'ette k'ume k'Isa. Aame an iiney a sirpadí maŋ, an i d'oɓe
bey kono ti siiɗadaŋ y'a eŋgile.

9

Eliyo beeko a wede ruŋguyuŋ
(Markus 2.1-12; Lik 5.17-25)

1 Saŋ maŋ Isa yi ti gili adda tooko, y'a diipiɗa bar sey
wo y'a t'iide k'adda geeger ere yi-lekkiyo. 2 Ɗoŋ miibi
an i d'umɓo wede ruŋguyuŋ kaŋ moone a zaaɗe. Isa yi
wulle kane an ziipe addaŋ a yode maŋ, aame geŋ yi di

ruute a wede ruŋguyuŋ, y’ede: «Ulo ki nuŋ ki t’ooɓo addá,
olɗikadá n’a y’ t’ize tambobino.» 3 Iŋkino maŋ i d’ede
ɗoŋ suuniyo k’oogoro miibi an di rootiyto t’adda k’addaŋ,
an’de: «Wede eŋ yi kalɗa suma Raa!» 4 Isa elkisadaŋ y’a
ti zuune wo y’a ruute, y’ede: «Ki moo me un d’ede elkiso
ere olɗo adda k’adduguŋ me? 5 Ise laylay a jiire miŋ too
me a nuŋ n’a roote: “Olɗikadá Raa y’a y’ t’ize tambobino”
kunuŋ, n’a roote: “Ki t’oozo wo k’a oziro” me? 6 Wo
ni dehu kun di suune, nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede
eŋ, adda duniya ette o d’ede toogo k’isiyo tambobino a
olɗiko.» Maŋ yi di ruute a wede ruŋguyuŋ, y’ede: «Ki
t’oozo, ki t’amɓo zaaɗayá, k’a aaho ɓoozá!» 7 Wede geŋ
y’a t’iiziga wo y’a aahe ɓoozí. 8 Aame ɗoŋ duuru an wulle
munɗa wede ize gen̰n̰o maŋ, orgiso t’anni ziiɗa wo an di
tamma Raa wede ele toogo iŋkino a ɗuwo.

Waaku Matiye
(Markus 2.13-17; Lik 5.27-32)

9 Tiŋ geŋ Isa y’a iide ɗaana maŋ, a urzi yi wulle wedusu
sundí Matiye yi guune a ume naabadí yi seɗɗu jibaaye.
Isa yi di ruute, y’ede: «Ki ni daani!» Maŋ yoŋ y’a t’iiziga
wo y’a yi diine. 10 Isa y’iide’ŋ y’a guune omɓo ti sanalliyagí
adda ɓoy ki Matiye. Aame an di-guune maŋ, ɗoŋ seɗɗu
jibaaye ɓaadaŋ ti ɗoŋ k’olɗiko oŋgo pây an di guune ti
kane kaŋ soo. 11 Kane Pariziyeŋ an wulle iŋkino maŋ,
an an di ruute a sanalliyagí, an’de: «Ki moo me wede
dooyisaguŋ yi d’omɓo ti ɗoŋ seɗɗu jibaaye wo ti ɗoŋ
k’olɗiko oŋgo me?» 12 Isa yi’n illiga maŋ, y’a ruute, y’ede:
«Kane ɗoŋ waalin̰ an ki y’ dehe ye wede daawiya me, wo i
y’ dehe ɗoŋ k’eeni. 13 Kun’do, kun ti dooyi ono ɗoŋ Raa yi
ruute ti kaaga, y’ede: “Ni dehu kun d’ise adde koɗuwo ti
ɗuwo, geŋ i jiire seɗeke ere kun isiyo ki seyɗi*.” Ɗerec,

---

* 9:13 9.13 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

nuŋ ni k'iido'ŋ waaku kane ɗoŋ ki diine ye, wo ɗe n'iido'ŋ
waaku kane ɗoŋ k'olɗiko.»

*Ono ombi*ɗe a urzi lekkiyo daa k'omɓo
(Markus 2.18-22; Lik 5.33-39)

14 Iŋkino maŋ kane sanalliyagi ki Zaŋ Batis an d'iide
an tunde Isa, an'de: «Ki moo me kane sanalliyagá onniyo
muno an ki lekkiyo daa k'omɓo ye, wo kaciŋ kaye ti kane
Pariziyeŋ onniyo muno ay di lekkiyo daa k'omɓo me?»
15 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kun elkiyo miŋ
ɗoŋ an'ni wiiko a tarnaape seeɗu, an di lekke sommagi
dondoŋ koo, aame kule k'ere yoŋ a diinayaŋ maŋ? Aha,
iŋkino ye! Wo saŋ onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti
diinayaŋ an ti y'umɓa maŋ. Aame geŋ kane onniyo muno
an di lekka daa k'omɓo kollo.
16 Beehiye ye wenɗa yi d'amɓe buuɗe kalle aware y'a-
t'obbira ekki kalle mazzini me, para maŋ buuɗe geŋ y'a
t'aaɗi kalle gen̰n̰o, a di sittite a ceere sey. 17 Wo soŋ
beehiye ye wenɗ̰a yi-t'eepe toote k'in̰n̰i bin̰ wede oozige
ɓotto adda riitile wede mazzini me, para maŋ riitile a
ɓatte, toote geŋ a t'oɓi siiɗo wo riitile a latte pây. Ki too
maŋ yi-t'eepe toote wede oozige ɓotto adda riitile wede
aware, wo geŋ a lekke beehiye.»

*Eliyo beeko a erewo wo balɗ*iya k'uto ki wede i-d'ede gooliko
(Markus 5.21-43; Lik 8.40-56)

18 Aame Isa y'an ti rootiyto iŋkino geŋ, i d'iina wede
iŋkino i-d'ede gooliko. Y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a
ɗaanadí wo yi di ruute, y'ede: «Aŋken̰n̰o eŋ miŋ uto nuŋ
t'a t'ihe. Wo ɗe k'a ette maŋ, ki zaapey beezá a tuddutú
wo t'a balɗey.» 19 Maŋ Isa y'a t'iiziga, wo ti sanalliyagí an
di diine wede gen̰n̰o.

20 Aame an eŋgile geŋ i d’ede erewo soo iŋkino ti
dabirsa, puuzo oɓite t’itatú îide ozzine koomat makumu
sire. Iŋkino ti-t’iide ti dar k’Isa, t’a-butte bize kallayí,
21 kono t’a ruute t’adda k’addutú, t’ede: «Aame n’iina n’a
butta a kallayí ɗaŋŋal toŋ maŋ, n’a utta t’eenizó me.»
22 Maŋ Isa y’a gilɗe, yi di wolliyo wo y’a ruute, y’ede: «Uto
ki nuŋ, mi t’ooɓo addí! Kono koŋ mi ziipe addí a nuuno
geŋ, m’utte.» A kaamiki, erewo t’a uune bee.

23 Aame Isa y’iiney a ɓoy ki wede i-d’ede gooliko gen̰n̰o
maŋ, yi’n uuney ɗuwo an isiyo unto ti siriryagi. 24 Maŋ
Isa y’a ruute, y’ede: «Kun t’aɗɗo t’adda ɓoy me, kono uto
ti k’inda ye, ti moone moone.» Wo kane ɗuwo geŋ an di
y’okko maade. 25 Aame ɗoŋ duuru geŋ an ti’n uɗɗe maŋ,
Isa yi-t’iide k’adda biino, yi ziiɗa bey k’uto wo t’a t’iiziga.
26 Rabila gette i di tiipe adda siiɗo gette pay.

Eliyo beeko a koŋzayi sire

27 Tiŋ geŋ Isa y’eŋgile maŋ, i d’ede koŋzayi sire iŋkino
an di y’ daaniya, an di ɗollite an d’eesiyo: «Kee Wede
ti biza bumɓu Dawut, k’iso adde koɗuwo, k’iso adde
koɗuwo!»

28 Isa y’iiney ɓoy wo yi t’iide adda maŋ, kane koŋzayi
gen̰n̰o toŋ an a-t’iide, wo an a d’iide sirpadí. Maŋ Isa
y’anni tunde, y’ede: «Kun ziipe addugun ko, nuŋ n’aane
n’un t’ele beeko me?» Maŋ kane an i ti’n gime onamí,
an’de: «Eyye Galmeegey, ay ziipe addey.» 29 Iŋkino maŋ
y’an buttite a edayaŋ wo y’a ruute, y’ede: «Munɗa geŋ
Raa y’un ti y’iso kono kun ziipe addugun a nuuno geŋ me.»
30 Wo edayaŋ a t’ihina an di wolliyo. Maŋ Isa y’an di ruute
ti golla zakiɗi, y’ede: «Kun ollo koɗuwo, a wenɗa soo toŋ
kun roota ye a munɗa wede ize eŋ me.» 31 Wo kane aame
an t’uɗɗe maŋ, an d’iise rootiyto sundí adda siiɗo gette
pay.

Isa ti wede i k'orbe ye (Lik 11.14-15)

32 Aame kane an eŋgile geŋ, ɗuwo an i d'irkiɗo wede
soo iŋkino bizí i t'ippe yi k'orbe ye, kono i-d'ede siitan a
eedí. 33 Isa y'a-t'ilmi siitan gette, wo aame ti t'uɗɗe maŋ,
wede bizí i t'ippe geŋ y'a iise ono. Maŋ kane ɗoŋ duuru
geŋ an ziiɗa giggiraŋ, wo an di ruute, an'de: «A siiɗo
k'Izirayel ette, munɗa kino'ŋ kaŋ soo toŋ ay ki wulle ye.»
34 Wo miŋ kane Pariziyeŋ an di ruute, an'de: «Geŋ Meeda
siitanɗani i eliyo toogo ki lommite siitanɗani me!»

Isa yi wolliyo sommagi ɗoŋ duuru *(Markus 6.6,34; Lik 10.2)*

35 Adda siiɗo gette Isa yi d'ettiyo geeger ti geeger wo
ille ti ille, yi dooyisito ɗuwo adda ɓoyɗi ɗoŋ Yawudiyagi
ge dooyiso, y'an kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa,
y'an d'eliyo beeko a ɗoŋ pay eeni wo ɗoŋ pay an d'ede
ita k'eeni tuuku toŋ maŋ. 36 A ɗoŋ duuru pay a ɗaanadí
geŋ i di t'ize sommagi, kono kane geŋ an urme wo eedaŋ
ti digge aakede damɓami daa wede k'elsadaŋ. 37 Iŋkino
maŋ y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede: «Kane ɗoŋ duuru
eŋ aa doome goole y'ize k'ayɗu, wo ɗoŋ naabo baata.
38 Iŋkino kun tondo wede doome kono y'a-t'igibo ɗoŋ
naabo k'ayɗu.»

10

Naabo sanalliyagi kane koomat makumu sire (Markus 3.16-19; Lik 6.14-16)

1 Isa y'a-wiike sanalliyagí kane koomat makumu sire,
y'an d'ele toogo ki lommite siitanɗani ɗoŋ an t'ooney a
ɗaanadaŋ, an di t'eley beeko a ɗoŋ an d'ede ita k'eeni
tuuku toŋ maŋ wo a aaɗumutu tudde pay. 2 Kun ollo eŋ
sumɓiyagi ɗoŋ zina k'Isa kane koomat makumu sire: ki

poone Simo wede sundí soo te Piyer, wo leemadí Andire;
Zak ti leemadí Zaŋ, kane sirwaŋ pay in̰n̰i Zebede; 3 Pilip
ti Bartelemi; Toma wo Matiye wede seɗ̰ɗ̰u jibaaye; Taade
wo Zak ulo k'Alpe; 4 Simo wede addí wehini kono siiɗadí
me, wo Ziidas Iskariyot wede saŋ y'an di y' t'ela Isa a bey
ɗoŋ k'olmiɗayí.

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire
(Markus 6.7-11; Lik 9.2-5; Lik 10.3-12)

5 Kane ɗoŋ koomat makumu sire geŋ, Isa y'an agisa
k'isiyo naabadí wo y'an di ruute munɗa wede an d'isey,
y'ede: «Kun ettey ye ki tukki kane ɗoŋ Yawudiyagi ye me,
wo k'adda geeger ki siiɗo Samari soo toŋ kun ettey ye. 6 Ki
too kun d'ettey ki tukki ɗoŋ k'Izirayel kane aa damɓami
i digge. 7 A urzi kun di kazitoy, kun d'eesoy: "Moziko
Raa t'iina gopporŋ." 8 Ɗoŋ k'eeni kun an d'eloy beeko,
ɗoŋ unto kun ti'n balɗoy, ɗoŋ bitiɗe kun an d'eloy beeko
an t'isoy kamilen̰, siitanɗani kun di'n olmitoy. Kune
sulɗi pay kun uune ki waawiye, wo kun an eloy toŋ ki
waawiye. 9 Ki torguwaguŋ dap kun amɓa ye, ise soŋko,
ise tammiyagi sun̰n̰i sun̰n̰i adda poosaguŋ me, 10 ise eese,
ise kalle ki sirwe, ise toɓiyagi zoŋ ki sirwe, ise dalka toŋ
maŋ. Ɗerec, wede yi naabiya'ŋ i-d'ede urzi y'a oomi ti bey
ɗoŋ y'an naabiya.

11 Aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku ise adda
k'ille tuuku toŋ, kun di tonditoy wede beehiye ede wo
y'unni seeɗa bey sire maŋ, kun di ɗeegoy di yode bini
eŋgilsaguŋ. 12 A ettiyaguŋ ki ɓoy wede kun ettey geŋ, kun
d'eesoy: "Toose Raa ti koona egguŋ." 13 Aame ɗoŋ ɓoy
geŋ an unni ziiɗey maŋ, toose kune t'a koonoy eedaŋ, wo
aame an un ki'n ziiɗey ye maŋ, toose kune t'a-kamoy ki
tudduguŋ. 14 Aame an un ki'n ziiɗey ye wo onamguŋ an
k'illigey ye maŋ, a eŋgilsaguŋ ti ɓoy gen̰n̰o ise ti geeger

gettiyo geŋ, odde zoŋguŋ toŋ kun an ti y' tottigoy, geŋ
i-kaza Raa ulbí uŋse ye ti kane me. 15 Ɗerec iŋkino wo
n'un di rooto: Onniyo ere Raa yi ɗekka booro gette, kane
ɗoŋ siiɗo Sodom ti Gomor ti kaaga Raa y'an igge pay* geŋ,
booradaŋ t'a koona soodo ti ɗoŋ ki geeger gettiyo.»

Dabar ere etto a ɗoŋ k'Almasi *(Markus 13.9-13; Lik 12.11-12; 21.12-19)*

16 «Kun ollo, nuŋ n'un agisa eŋ aakede damɓami k'adda
diine sullibagi. Iŋkino maŋ kun koonoy mentikagi aakede
mimbayi, wo tasse aakede deere. 17 Kun koonoy mentik-
agi, kono ɗuwo an un ti'n seɗɗey, an un di'n t'ettey k'ume
ɗoŋ booro wo an un di'n gorpipey ti marpa adda ɓoyɗi
ɗoŋ an di dooyiso. 18 Kono kune ɗoŋzó geŋ, an un di'n
t'ettey ɗaana ɗoŋ deero siiɗo wo ɗaana mozagi. Aame
geŋ, a ɗaanadaŋ wo a ɗaana kane ɗoŋ Yawudiyagi ye, kun
t'ooney urzi kun di rootey a sulɗi ɗoŋ kun wulle wo kun
illiga a tukki nuuno geŋ me. 19 Aame an un di'n t'iidey
k'ume ɗoŋ booro maŋ, ulbuguŋ un t'ooɗey ye a maana
k'ono ɗoŋ kun di rootey, ise a munɗa wede kun di rootey
me. A ume geŋ miŋ Raa y'un t'eley ono ɗoŋ kun di rootey.
20 Iŋkino maŋ aame kun rootey geŋ, ono ettey ti suuniyo
kune ye, wo unni dokkey Unde ki Meeguguŋ Raa.

21 Leema y'an di y' t'ela leemadí a bey ɗuwo ki tôwwadí,
wo meege toŋ iŋkino kay a iŋ̰ŋ̰izí me. Iŋ̰ŋ̰i an di-kima adu
ki maawaŋ, an deha urzi, ɗuwo an di seɗɗa maawaŋ ki
tôwwadaŋ. 22 Kune ɗoŋ duniya pay an un di'n olmiɗa
kono kun umɓe a sundó, wo ɗe wede y'a ziiɗa zakiɗi a
urzizó bini ɗaŋgu maŋ, yode geŋ Raa y'a y'utta. 23 Aame
adda geeger tuuku an unni dabirsa maŋ, kun t'omboy ki
geeger ti doolo. Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Kune

---

* 10:15 10.15 Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.16–19.29.

geegiryagi ki siiɗo k'Izirayel geŋ kun ki ti'n ozira pay ye,
ki poone nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a kimo me.

24 Sanallusu geŋ yoŋ t'ekki wede dooyisadí ye, wo wede
naabo toŋ yoŋ t'ekki galmeegí ye. 25 Sanallusu geŋ, i dehu
y'a t'ise aa wede dooyisadí ɗaŋŋal, wo wede naabo toŋ
iŋkino y'a t'ise aa galmeegí. Aame nuŋ wede ɓoy ɗuwo
an ni kalɗa an'de nuŋ Belzebul maŋ, kune ɗoŋ ɓoozó an
un di'n kilɗita a ceera sey.»

*Wedusu wede kun i-d'orgi*ɗe
(Markus 8.38; Lik 9.26; 12.2-9)

26 «Kune a ɗuwo kun an orgiɗe ye. Sulɗi ɗoŋ pay
ombiɗe'ŋ, saŋ onniyo soo a t'ooɗiba ita, wo ono ɗoŋ i ki
dehu ɗuwo an k'olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo ɗoŋ pay
an di'n olliga. 27 Munɗa wede n'un rootiyo a zimolo geŋ,
kun ti y' rooto keren̰, wo munɗa wede an un melin̰so a
kuuduguŋ geŋ, kun yi rooto aa kun a ti gili t'ekki biino
kun ɗolle. 28 Kun an orgiɗe ye a ɗoŋ i tôwwo tudde wo
an k'aane tôwwo k'unde ye me. Ki too maŋ kun d'orgiɗe
a Raa, yode wede aane i t'îde tudde ti unde pây adda
k'uwwo. 29 Kun suune ooyo sire ɗoo miŋ in t'owile ti
soŋko soo kollo, wo ti diinayaŋ soo toŋ a siiɗo i k'oore ye,
daa ki Galmeeguguŋ Raa yi ki suune ye me. 30 Wo ki kune,
ilali k'egguŋ gen̰n̰o toŋ Raa yi ti'n kaza pay. 31 Iŋkino kun
orgiɗe ye, kono kune zooyaguŋ yi jiire ooyo ɓaadaŋ!»

Rootiyo a ɗaana ɗuwo ki daaniya k'Isa

32 «Wede tuuku yi ruuta a ɗaana ɗuwo yoŋ ki nuuno
maŋ, nuŋ toŋ n'a rootey kay yoŋ ki nuuno, a ɗaana Meegó
Raa a kandaane me. 33 Wo ɗe wede tuuku yi ruuta a ɗaana
ɗuwo yi ki n' suune ye maŋ, nuŋ toŋ n'a rootey ni ki y'
suune ye kay, a ɗaana Meegó Raa a kandaane me.»

Isa y'iido ki moo me?
(Lik 12.51-53)

34 «Kun elke ye, nuŋ n'iido n'un t'ela toose adda duniya
me. N'a k'iido ti toose ye, wo ɗe n'a iido ti ɗeyyiso.
35 Eyye, nuŋ n'iido ulo ti meegí n'an ahinte, uto ti mettú
n'an ahinte, erewo ti andutú n'an ahinte. 36 Wede tuuku
toŋ i di t'isa ɗoŋ k'aduzí miŋ, ɗoŋ adda ɓoozí geŋ̰ŋ̰o.

37 Wede yi geyyiso meegí ise meedí a jiire nuuno maŋ,
yoŋ geŋ yi k'îide ki daaniyadó ye. Wede yi geyyiso ulí
ise utí a jiire nuuno maŋ, yoŋ geŋ yi k'îide ki daaniyadó
ye. 38 Wede yi k'iyya y'a ki t'inda kono nuuno wo y'a ki n'
daane ye maŋ, yoŋ geŋ yi k'îide ki daaniyadó ye. 39 Wede
yi diha boohiyo tuddí k'aggadí maŋ, y'a ti dagga, wo wede
y'iila tuddí kono nuuno maŋ, y'a t'utta.»

Wede eliyo geŋ, aggadí y'a ti t'ooney
(Markus 9.37,41; Lik 9.48; 10.16; Zaŋ 13.20)

40 «Wede unni seeɗu bey sire maŋ, geŋ aa yi seeɗu nuŋ
batum, wo wede yi ni seeɗu bey sire maŋ, geŋ aa yi seeɗu
wede i n'igibo. 41 Wede i seeɗu nebi ki Raa kono yoŋ nebi
maŋ, munɗa wede Raa yi dehu yi-t'eley a nebi geŋ, y'a yi
t'ooney kay, wo wede yi seeɗu wede ki diine kono yoŋ ki
diine maŋ, munɗa wede Raa yi dehu yi-t'eley a wede ki
diine geŋ, y'a yi t'ooney kay. 42 Ɗerec iŋkino wo n'un di
rooto: Wede tuuku yi eela ahu ŋoyoyo a kulso ɗaŋŋal, a
wede soo ɗuwo an yi wolliyo yoŋ ŋ̰eŋku kono yoŋ ti diine
sanalliyagó maŋ, munɗa wede Raa yi dehu yi-t'eley geŋ,
y'a yi t'ooney.»

11

Ɗoŋ zina ki Zaŋ Batis ti Isa

1 Aame Isa y'a ti ɗiŋge ti rootiyto a munɗa wede kane
sanalliyagí koomat makumu sire an d'isey maŋ, tiŋ geŋ y'a

iŋgile dooyiso ɗuwo wo yi kazita adda geegiryagi ki siiɗo gettiyo.
[2] Wo Zaŋ Batis yi lekkiyo daŋgay geŋ, y'a illiga ɗoŋ an
tôwwo taaya a naabo k'Almasi Raa yi biire. Iŋkino maŋ yi
d'igibe ɗoŋ miibi ti diine sanalliyagí ki tukk'Isa. [3] An iide'ŋ
an di y' tunde, an'de: «Kee miŋ Almasi Raa yi biire, saŋ a
etto ko? Kunuŋ ay di dello wede doolo ko?» [4] Isa y'an di'n
gime onamaŋ, y'ede: «Kun'do a Zaŋ, kun i-t'ôodoy taaya a
munɗa wede kun ollige wo kun wolliyo eŋ me: [5] Koŋzayi
an di wolliyo kereŋ̰, ɗoŋ jekese an sooru beehiye, ɗoŋ
bitiɗe an t'ize kamileŋ̰, duŋgiyagi an d'ollige, ɗoŋ unto
an di bilɗe wo Rabila Majjaanawa an an gizite a ɗoŋ an
k'ede munɗa ye. [6] Wo uŋsuwo a wede y'a ziiɗa zakiɗi
kono nuuno bini ɗaŋgu!»

Rootiyo k'Isa a tukki Zaŋ Batis

[7] Sanalliyagi ki Zaŋ Batis an t'iŋgile maŋ, aame geŋ Isa
y'a iise rootiyto a ɗoŋ duuru a tukki Zaŋ, y'ede: «Kun iide
k'adda balɗa wolliyo ki moo me? Ki wedusu wede aa alala
ere maaye yi t'agisa gettiyo ko? Aha. [8] Ɗe iŋkino kun iide
wolliyo ki moo me? Ki wedusu yi t'usse kallagi majjanɗani
ko? Wo ɗe kane ɗoŋ ossiyo kallagi majjanɗani geŋ, an
lekkiyo adda ɓoyɗi mozagi. [9] Ɗe kun iide wolliyo ki moo
me? Ki nebi ko? Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, yoŋ
geŋ yi jiire nebi sey. [10] Yoŋ geŋ wede an riiɲe ti kaaga
adda mattup ki Raa, an'de: "Kun ollo, nuŋ n'a t'igiba
wede zindó y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey
urzizá*."» [11] Isa y'a ruute sey, y'ede: «Ɗerec iŋkino wo
n'un di rooto: Ti diine ɗuwo ɗoŋ pay erayi an ehe geŋ,
wede aase goole a ceere Zaŋ Batis umbo. Wo iŋkino toŋ
maŋ, wede yoŋ ŋ̰eŋku a jiire adda Moziko Raa geŋ, yoŋ
goole yi jiire Zaŋ. [12] T'ume Zaŋ Batis y'iise naabo Raa bini

* 11:10 11.10 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1.

aŋkeŋ̰ŋ̰o geŋ, ɗuwo an d'eliyo gotono kono an t'ette adda
Moziko̰ Raa, wo kane ɗoŋ i ŋaay'u ki toogo geŋ, an dehu
an di-t'oobe. [13] Raa y'an di ruute a ɗuwo a tukki Mozikadí
ere a etto, t'urzi k'ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
k'oogoro Muusa ti ɗoŋ pay ki nebiyagi, bini aaniya Zaŋ
Batis. [14] Aame kun dehu kun amɓe maŋ, geŋ̰ŋ̰o Zaŋ yode
wede nebiyagi an ruute, an'de: "Saŋ Eli y'a etto me†."
[15] Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koɗuwo!

[16] Ɗoŋ aŋkeŋ̰ŋ̰o eŋ n'a t'eese kane aa wee wee? Kane
an deey'iso aa iŋ̰ŋ̰i an ti guune a bere ɗoŋ duuru, an di
waakutu eebaŋ, an d'eesiyo:
[17] "Kaye ay un di biiha siraro toŋ maŋ, kun ki d'immira ye!
Ay un d'ûure ôoro k'unto toŋ maŋ, kun ki d'iile ye!"

[18] Iŋkino Zaŋ y'iina geŋ, onniyo muno yi lekkiyo daa
k'omɓo, toote k'iŋ̰ŋ̰i biŋ̰ yi k'iiɓe ye, wo ɗuwo an di
rootiyo, an'de: "Yoŋ i-d'ede siitan a eedí!" [19] Wo nuŋ wede
an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'iina maŋ ni d'omɓo ni soɓo,
wo an di rootiyo, an'de: "Kun wollo, wede eŋ y'elkiyo
miŋ a omɓo ti soɓo toote k'iŋ̰ŋ̰i biŋ̰ ɗaŋŋal, yoŋ laŋze ki
ɗoŋ seɗɗu jibaaye wo ti ɗoŋ k'olɗiko oŋgo." Wo Raa'ŋ,
suuniyo k'ono ere i d'ede, ɗuwo an ti zuune tod'te ki diine
t'urzi naabatú.»

Geegiryagi ɗoŋ i-tuuge k'amɓu a Isa
(Matiye 10.15; Lik 10.12-15)

[20] Adda geegiryagi ɗoŋ Isa y'a ize sulɗi k'armika ɗoŋ
a ise ɓaadaŋ geŋ, ɗoŋzaŋ an ki ti gime lekkiyadaŋ ye.
Iŋkino maŋ y'an di'n iise aapuɗu, y'ede: [21] «Dabar a kune
ɗoŋ geeger Korazeŋ! Dabar a kune ɗoŋ geeger Betsayda!
Ɗerec, aame sulɗi k'armika ɗoŋ Raa y'ize di kune geŋ
aŋki y'aase a geeger Tir ti Sidoŋ maŋ, aŋki ti kaagine
ɗoŋzaŋ an t'ossite kallagi môolo wo tuddaŋ an aa di kosse

† 11:14 11.14 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23.

puure, wo an di-kime lekkiyadaŋ. [22] Eyye, wo kun ollo
n’un di rooto, onniyo ere Raa yi ɗekka booro gette, kane
ɗoŋ geeger Tir ti Sidoŋ geŋ booradaŋ t’a koona soodo ti
ere ki kune. [23] Wo kune ɗoŋ geeger Kapernayim, kun
elkiyo miŋ Raa y’un ti’n sika k’awwa ki kandaane ko? Aha,
Raa y’un ti’n ɗeega adda diine ɗoŋ unto. Ɗerec, aame
sulɗi k’armika ɗoŋ ize di kune geŋ, aŋki aase a geeger
ki Sodom maŋ, geeger gette aŋken̰n̰o toŋ t’a lekke sey.
[24] Kono kamo n’un di rooto, onniyo ere Raa yi ɗekka booro
gette, kane ɗoŋ siiɗo Sodom geŋ booradaŋ t’a koona
soodo ti ere ki kune.»

Meega Raa ti Ulo
(Lik 10.21-22)

[25] Aame geŋ Isa y’a ruute, y’ede: «Mee’ki nuŋ, kee
Galmee’ki kandaane ti siiɗo, ni ki tamma kono sulɗi eŋ
k’an di’n umbiɗa a ɗoŋ suuniyo k’ono wo a ɗoŋ eedaŋ
soodo a elkiso geŋ me, wo k’an t’iiɗiba ita a ɗoŋ aa in̰n̰i
sun̰n̰i. [26] Eyye Mee’ki nuŋ, geŋ ki dihe sulɗi a t’ise iŋkin̰o.
[27] Sulɗi pay Meegó Raa y’o n’ele a beezó, wenɗa soo toŋ
a suune Ulo umbo, i y’ suune Meega ɗaŋŋal. Wo wenɗa
soo toŋ a suune Meega umbo, i y’ suune Ulo wo ti kane
ɗoŋ Ulo yi dehu y’an t’ooɗiba itadí ɗaŋŋal.»

Isa ume puukiyo k’undiyaguŋ

[28] «Kune ɗoŋ pay i sarkiya attiɗi wede ki ɗoŋ dooy-
iso k’oogoro an zaapu egguŋ wo kun urme geŋ, kun’di
k’ume nuuno, wo nuŋ n’un ti’n puuka. [29] Kun t’amɓo
talgayó‡ wo kun d’oziro a urzi dooyisadó, kono nuŋ addó
tasse ni ki koliyo tuddó ye, wo kune kun t’oona puukiyo
k’undiyaguŋ. [30] Ɗerec, talgayó yoŋ i k’ooṉe ye k’amɓu me,
wo attiɗizó wede n’un t’ela yoŋ soodo ki sarkiya me.»

‡ 11:29 11.29 Amɓo talgayó: I-kaza dooyiso k’Isa kun d’ozire
eego.

12

Isa ti onniyo ere ki puukiyo
(Markus 2.23-28; Lik 6.1-5)

1 Saŋ maŋ a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa
yi doopiɗe t'adda domɓi ɗoŋ ki geme ti sanalliyagí. Aame
geŋ kane sanalliyagí mosogo, maŋ an d'iise sattita geme
an di doyɗiso. 2 Kane Pariziyeŋ an wulle iŋkino maŋ, an i
di ruute Isa, an'de: «Ki wollo sanalliyagá an d'isiyo munɗa
wede oogiradiŋ ti k'ele urzi k'isiyo ye a onniyo ere ki
puukiyadiŋ te!» 3 Wo ɗe Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto
kun gire munɗa wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut
y'ize ti ɗoŋ a itadí, aame mosogo ti'ni ziiɗa geŋ me. 4 Yi-
t'iide adda Ɓoy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki
mappa wede an i ele seɗeke a Raa, wo yode ti ɗoŋ a itadí
an d'iimi. Wo Raa y'an k'ize munɗa ye, ki too maŋ kane
an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradiŋ t'ele urzi a ɗoŋ
seɗeke ɗaŋŋal. 5 Ki kotto kun gire adda mattup k'oogoro
Muusa me a onniyo ere ki puukiyadiŋ toŋ, ɗoŋ seɗeke
i naabiya adda Ɓoy Raa geŋ, an ki daaniya urzi k'oogoro
k'onniyo gettiyo ye, an di naabiya, toŋ maŋ booro t'an
ki'n seeɗu ye. 6 Wo kun ollo, n'un di rooto: a en̰n̰o i d'ede
wede ede i jiire Ɓoy Raa! 7 Kune'ŋ ɗuwo eŋ munɗa ulsu
an k'ize ye toŋ, kun'de booro ti'ni ziiɗa. Iŋkino maŋ kun
ki'n zuune ye ita k'ono ɗoŋ an riiɲe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an'de: "Ni dehu kun d'ise adde koɗuwo ti ɗuwo,
geŋ i jiire seɗeke ere kun isiyo ki seyɗi*."» 8 Isa y'a ruute
sey, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, o d'ede
urzi k'isiyo munɗa wede aa addó i dehu ekk'onniyo ere ki
puukiyadiŋ te.»

Wedusu beezí unto
(Markus 3.1-6; Lik 6.6-11)

---

* 12:7 12.7 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

9 Tiŋ geŋ Isa y'a iŋgile yi-t'iide adda ɓoy wede
Yawudiyagi ge dooyiso. 10 Adda ɓoy geŋ i d'ede wedusu
soo iŋkino beezí unto. Kane Pariziyeŋ an dehu an t'oone
urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di y' tunde, an'de:
«Oogiradiŋ urzi t'ele ko, k'eliyo beeko a onniyo ere ki
puukiyadiŋ te?» 11 Wo yo Isa y'an di'n gime onamaŋ,
y'ede: «Ti diinaguŋ eŋ wee wee, aame i-d'ede damsadí
soo ɗaŋŋal ti t'iire adda k'olɗe sohuru a onniyo ere ki
puukiyadiŋ maŋ, y'a k'ette, t'adda k'olɗe y'a ki t'aɗɗe ye
me? Eyye, y'a-t'aɗɗe! 12 Wo wedusu geŋ yi jiire damsa
taŋ ɓaadaŋ! Geŋ iŋkino oogiradiŋ urzi t'ele a wedusu ki-
d'ise beehiye a onniyo ere ki puukiyadiŋ te.» 13 Iŋkino
maŋ Isa yi di ruute a wede geŋ, y'ede: «Beezá ki y'onɗo.»
Maŋ y'a y'unɗe, wo beezí a t'ikkima aakede bakadí soo
me. 14 Saŋ kane Pariziyeŋ tiŋ geŋ an t'uɗɗe, an iide'ŋ an
t'ugiye, an t'îide onamaŋ kaŋ soo a tukk'Isa, an di dehe
urzi ki tôwwadí.

Wede naabo wede Raa yi biire

15 Isa y'a ti zuune elkiso Pariziyeŋ te, iŋkino maŋ tiŋ
geŋ y'a t'irga, wo ɗoŋ ɓaadaŋ an di y' diine. Ti diinayaŋ
ɗoŋ pay eeni y'an d'ele beeko. 16 Wo y'an di ruute ti golla
zakiɗi a ɗuwo, kono an ki roote ye a munɗa wede y'ize
me. 17 Geŋ iŋkino a iina kono a-t'ette a ono ɗoŋ Raa yi
ruute ti kaaga ti bize nebi Ezayi, y'ede:

18 «Eŋ̰ŋ̰o wede naabadó wede ni biire me,
nuŋ ni y' giyye ɓaadaŋ, wo ulbó pay uŋse ti yode me.
Undó t'a koona a eedí,
wo a ita ɗuwo pay y'an kizita urzi wede ki diine ki Raa.
19 Yi ki deha niikiyto k'ono ulpi ti wenɗa ye, yi ki ɗillita
ɗollite ye,
wo an k'olliga golladí a bere ɗoŋ duuru ye.

20 Yoŋ y'a koona tasse ti kane ɗoŋ toogadaŋ umbo me, geŋ
aakede alala ere i-guuɗite gette yi ki ti damɓa ye,
wo rippinso k'uwwo ti koddiyo ɓotto gette, yi ki ti t'îda
ye.
Y'aasa iŋkino bini munɗa wede ki diine geŋ y'a ceera
olɗiko.
21 Wo ita ɗuwo pay an zaapa elkiyadaŋ a sundí†.»

Isa ti Belzebul
(Markus 3.22-30; Lik 11.14-23; 12.10)

22 Saŋ maŋ Isa an i d'irkiɗo wede soo iŋkino koosiyo
wo yi k'orbe ye, kono i-d'ede siitan a eedí. Wede geŋ
Isa yi-d'ele beeko, bizí a t'ihina y'a iise ono wo yi wolliyo
keren̰. 23 Kane ɗoŋ duuru geŋ an ziiɗa giggiraŋ wo pay
an di ruute, an'de: «Yode eŋ wede an yi waaku Wede ti
biza bumɓu Dawut ye ko?» 24 Wo kane Pariziyeŋ an illiga
iŋkino maŋ, an di ruute, an'de: «Wede eŋ, tode Belzebul
Meeda siitanɗani i eliyo toogo ki lommite siitanɗani me!»
25 Wo Isa y'a zuune elkisadaŋ, iŋkino maŋ y'an di ruute,
y'ede: «Moziko ere tuuku ɗoŋtú an ɗeyyiso ti tuddaŋ
maŋ, mozikadaŋ a latte. Geeger ere tuuku ɗoŋtú an
ɗeyyiso ti tuddaŋ, wo adda ɓoy wede tuuku ɗoŋzí an
ɗeyyiso ti tuddaŋ maŋ, kane geŋ an k'aane an ki ti lekke
kaŋ soo ye. 26 Geŋ iŋkino kay, aame Meeda siitanɗani
ti lommite siitanɗani eebutú maŋ, geŋ an ɗeyyiso ti
tuddaŋ batum. Wo ɗe geŋ ki kotto mozikatú ti k'aane ti
ki lekke ye! 27 Kune kun'de ni lommite siitanɗani o eliyo
toogo Belzebul. Ɗe iŋkino maŋ, ɗoŋ a itaguŋ an lommite
siitanɗani ti toogo k'aaye? Geŋ kane batum an un kaza
munɗa wede kun rootiyo a tukki nuuno geŋ ɗerec ye.
28 Wo ɗe geŋ, nuŋ o eliyo toogo Unde Raa ni lommite

† 12:21 12.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 42.1-4.

siitanɗani me maŋ, geŋ i-kaza Moziko Raa tod’ t’iina di
kune baa.
[29] Aame wede yi dehu yi-t’ette adda ɓoy ki wede i-d’ede
toogo wo y’a sikiti sulɗizí maŋ, wede geŋ ki poone y’a-
kettite wede toogo ɗoo miŋ, y’a aane y’a sikiti sulɗi t’adda
ɓoy kollo. [30] Wede yoŋ ki nuuno ye’ŋ, yoŋ aduzó. Wo
wede y’a ki n’ noogiyo ki tussiyo ye’ŋ, yoŋ yi teepiyo ki
teepiyo. [31] Geŋ kono k’iŋkino, n’un di rooto, ɗuwo Raa
y’an t’isa tambobino a olɗiko ere pay an isiyo, ti kalɗita
ere pay an kalɗita suma Raa gette. Wo ɗe wede i kalɗita
Unde Raa maŋ, a olɗikadí gette Raa yi-k’isa tambobino
ye. [32] Wede tuuku yi ruuta munɗa ulsu a tukki nuŋ wede
an n’ehe aa ulo wede en̰n̰o maŋ, a olɗikadí gette Raa
yi-t’isa tambobino. Wo ɗẽ wede tuuku i ruutita munɗa
ulsu a tukki Unde Kamilen̰ maŋ, a olɗikadí gette Raa yi-
k’isa tambobino ye, ise add̃a duniya ere aŋken̰n̰o, ise adda
duniya ere ki ɗaana toŋ maŋ.»

Undumu ti in̰n̰izí
(Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)

[33] «Aame undumu beehiye maŋ, in̰n̰izí toŋ beehiye
pây. Wo aame undumu ulsu maŋ, in̰n̰izí toŋ ulpi kay.
Iŋkino maŋ undumu in yi suuniyo t’urzi k’in̰n̰izí. [34] Kune
ɗoŋ ulpi aakede maŋkikagi ɗe! Mummino kun d’aane
kun di roote ono ɗoŋ beehiye me? Ɗerec, munɗa wede
ɗuwo an okumso adda k’addaŋ gen̰n̰o aɗɗiya ti bizaŋ me.
[35] Wedusu wede beehiye’ŋ, beehiyk̃o t’ettiyo ti sulɗi ɗoŋ
beehiye y’ukume adda k’addí, wo wedusu wede ulsu’ŋ,
munɗa ulsu y’ettiyo ti sulɗi ɗoŋ ulpi y’ukume adda
k’addí. [36] Kun ollo, n’un di rooto: A onniyo ere Raa yi
ɗekka booro gette, ɗuwo a ono ɗoŋ pay an ruutite daa
k’urzizaŋ geŋ an d’oopey eedaŋ. [37] Ɗerec, t’urzi k’ono ɗoŋ
aɗɗiya ti bizá, Raa y’a di roota kee ki diine a ɗaanadí, wo

t'urzi k'ono ɗoŋ aɗɗiya ti bizá, Raa y'a di roota kee booro
ti ki ziiɗa me.»

Tondiyo ki munɗa k'armika
(Matiye 16.1-4; Markus 8.11-12; Lik 11.16,29-32)

38 Iŋkino maŋ ɗoŋ suuniyo k'oogoro miibi ti Pariziyeŋ
miibi an di tunde Isa, an'de: «Wede dooyisadey, ay dehu
k'ay d'ise munɗa k'armika ay di wolle a kize kee Raa yi-
k'igibo.» 39 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ita ɗuwo
ɗoŋ aŋken̰n̰o eŋ, kane ɗoŋ ulpi wo an ki seeɗu urzi Raa
ye, an tondiyo munɗa k'armika a kize nuŋ Raa yi n'igibo.
Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa
y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye maŋ. 40 Kun suune Zonas geŋ
y'a likke on̰n̰u aɗo wo diɗɗo aɗo adda k'adde puuniso
ere meeda. Iŋkino kay nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ,
an di n'ottiba wo n'a lekka on̰n̰u aɗo wo diɗɗo aɗo adda
muuzo. 41 A onniyo ere Raa yi ɗekka booro gette, ɗoŋ
geeger ki Ninib an d'ooziga ki tukki ɗuwo ɗoŋ aŋken̰n̰o,
wo an di roota: "Kune'ŋ booro t'unni ziiɗa." An roota
iŋkino kono aame ɗoŋ geeger ki Ninib an illiga Zonas yi
gizite urzi k'ono Raa maŋ, an di gime lekkiyadaŋ. Wo a
en̰n̰o i d'ede wede ede y'a jiire Zonas sey. 42 A onniyo
ere Raa yi ɗekka booro gette, mohita ere ti siiɗo ki kese
ɗanɗi t'a ooziga ki tukki ɗuwo ɗoŋ aŋken̰n̰o, wo t'an di
roota: "Kune'ŋ booro t'unni ziiɗa." Ti roota iŋkino kono
tod' t'iizigo ti siiɗiyagi ɗoŋ dokki t'ita Raa kono t'a olliga
suuniyo k'ono ere ki Salamoŋ, wo a en̰n̰o i d'ede wede ede
y'a jiire Salamoŋ sey.»

Kama ki siitan ki tukki wedusu
(Lik 11.24-26)

43 «Aame siitan gette ti tukki wedusu ti t'aɗɗiya maŋ,
ti d'eŋgilso k'adda balɗa dehutu k'ume wede t'a lekkey,
wo ti ki d'ooniyo ye. 44 Iŋkino ti rootiyo adda k'addutú,

ti d’eesiyo: “Ni-kime k’adda bindó ere an di n’ilmo.” Wo
a kamatú gette, t’iide’ŋ ti-t’uuney biino guguba, rookiyo
kamilen̮ wo sulɗutú okkime beehiye. 45 Iŋkino maŋ ti di
kama k’adda balɗa, t’a waaku siitanɗani ti doolo sarat
bundiɗi a jiire tode sey. An di-kama kaŋ soo, an t’ettiyo
adda biino gettiyo i-t’isiyo ɓoozaŋ. Iŋkino yo wede geŋ,
lekkiyadí ere k’ita i-t’isiyo oon̮e i ceeriyo ere ki poone. Wo
geŋ aasa iŋkino kay ki ɗuwo ɗoŋ aŋken̮n̮o ulpi geŋ me.»

*Mekk’Isa ti zem*ɓadí
(Markus 3.31-35; Lik 8.19-21)

46 Isa adda ɓoy, a ɗoŋ duuru y’an ti rootiyto ɓotto,
aame geŋ meedí ti zemɓadí an d’iina, wo an t’îhira ti
paate, an dehu an i di roote. 47 Maŋ wede soo iŋkino yi
di ruute a Isa, y’ede: «K’ollo, meedá ti zemɓadá an t’îhira
ti paate, an dehu an a-di roote.» 48 Wo ɗe a wede geŋ
Isa yi di’n gime onamí, y’ede: «Ki kotto maŋ, meedó ti
zemɓadó aŋ wee wee?» 49 Maŋ y’a d’uuye beezí ki tukki
sanalliyagí wo y’a ruute, y’ede: «Kun wollo, kane en̮n̮o aŋ
meedó ti zemɓadó me. 50 Iŋkino maŋ wede tuuku y’isiyo
sulɗi ɗoŋ pay Meegó Raa a kandaane yi dehu geŋ, yode
gen̮n̮o leemadó, teemadó wo meedó me.»

13

*Ono ombi*ɗe a tukki wede korso
(Markus 4.1; Lik 8.4)

1 A onniyo gettiyo batum, t’adda ɓoy Isa y’a t’uɗɗe y’a
iŋgile, y’iide’ŋ y’a-guune a biza bar. 2 Ɗoŋ duuru ɓaadaŋ
an di-t’ugiye, iŋkino yi di gili adda tooko, y’a-guune wo
kane ɗoŋ duuru pay an t’îhira a biza bar. 3 Yoŋ y’an
di ruutite sulɗi ɓaadaŋ t’ono ombiɗe, y’ede: «I d’ede
wedusu soo iŋkino yi t’iide korso buzu k’adda doome.
4 Aame yi sakkisa geŋ, buzu oŋgoŋ a-zilɗiti a urzi, emɓi
an iido’ŋ an di-tiɓɓe pay. 5 Buzu oŋgoŋ soŋ a-zilɗiti a

ume wede t'adda'ŋ paŋgiragi, siiɗadí baata. Kane geŋ a
t'uɗɗe kesiko kono siiɗadaŋ soodo. 6 Aame peeɗo ti-gilo
wo t'ihina maŋ, kane geŋ a t'igge, a-biiha kono sondayzaŋ
i ki ti ɗiige ye. 7 Ɗoŋ soŋ a-zilɗiti adda k'ahimagi, kane
geŋ a t'uɗɗe wo ahimagi an iiziga maŋ, an di'n ippe.
8 Ɗoŋ oŋgoŋ soŋ a-zilɗiti a siiɗo ere beehiye, kane geŋ
a t'uɗɗe, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe
iŋ̰ŋ̰i meeda, soŋ ada zoot wo soŋ ada g'aɗo. 9 Wede i-d'ede
kw̰wwa k'ollige maŋ, y'ollo koɗuwo!»

*Ki moo me Isa yi rootiyto t'ono ombi*ɗe me *(Markus 4.10-12; Lik 8.9-10)*

10 Iŋkino maŋ kane sanalliyagi an aa d'iide ki sirpa k'Isa
wo an di y' tunde, an'de: «Ɗe ki moo me k'an rootiyto
a ɗoŋ duuru t'ono ombiɗe me?» 11 Yoŋ y'an di'n gime
onamaŋ, y'ede: «Ni rootiyto iŋkino kono a kune'ŋ Raa
y'un ele suuniyo ki sulɗi ɗoŋ ombiɗe ki Moziko Raa te,
wo a kane geŋ suuniyo gette Raa y'an k'ele ye. 12 Ɗerec,
a wede i-d'ede suuniyo geŋ, an i-t'eela t'eego i di t'isa
ɓaadaŋ a ceera, wo ɗe a wede i-k'ede suuniyo ye geŋ, ere
booloŋ i-d'ede toŋ an i-t'amɓa. 13 Kun ollo, nuŋ n'an orbe
t'ono ombiɗe me kono kane an aane an wolle toŋ, ki kotto
munɗa an ki y' wolle ye, wo an aane an olliga toŋ, ki kotto
munɗa an ki y'olliga ye wo itadí an ki ti suune ye. 14 Geŋ
a kane geŋ̰ŋ̰o a-t'iide a ono ɗoŋ Raa y'igibo ti kaaga t'urzi
nebi Ezayi, y'a ruute, y'ede:

"Kune kun d'olliga kereŋ̰, wo ono itadaŋ kun ki ti suuna ye,
kun di wolla kereŋ̰, wo munɗa kun ki y' wolla ye.
15 Ɗerec, ɗuwo eŋ kuwwagaŋ an a-ti ŋiyƴe daŋkila kono a k'olliga ye,
edayaŋ an a-t'ippe kono a ki wolle ye,
wo an t'ize tuusiyagi kono ono itadaŋ an gi di'n suune ye.

An ize iŋkino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nuŋ
Raa, n'an t'ele beeko me*."
16 Wo nuŋ n'a roote, uŋsuwo a kune kono edaguŋ i
wolliyo wo kuwwaguŋ ollige. 17 Ɗerec iŋkino wo n'un di
rooto: Nebiyagi ɓaadaŋ ti ɗoŋ ki diine ɓaadaŋ an dihe
an di wolle munɗa wede kun wolliyo en̰n̰o, wo an gi di
y' wulle ye. An dihe an d'olliga munɗa wede kun ollige
en̰n̰o, wo an gi di y'illiga ye.»

Ooɗibe k'ita k'ono ombiɗe a tukki wede korso
(Markus 4.13-20; Lik 8.11-15)

18 «Iŋkino kun ollo, ette ita k'ono ombiɗe a tukki wede
korso. 19 Buzu wede i zilɗiti a biza k'urzi geŋ, i-kaza ɗuwo
ɗoŋ ollige ono ki Moziko Raa wo an gi di'n seeɗu addaŋ
ye. Aame geŋ Mohita k'olɗiko t'ettiyo, ono ɗoŋ an illiga ti
t'oɗɗipe t'adda k'addaŋ me. 20 Buzu wede i zilɗiti a ume
wede t'adda paŋgiragi geŋ, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono
Raa, kesiko ulbaŋ uŋse an d'amɓu. 21 Wo ɗe ono sottadaŋ
ti ki ti ɗeegu adda k'addaŋ, an aa ki seeɗu zakiɗi ye.
Aame i ettiyo dabar ise ɗuwo an'ni dabirsa kono an umɓe
a ono Raa maŋ, kesiko an t'argu. 22 Buzu wede i zilɗiti
adda k'ahimagi geŋ, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono Raa, wo
ɗe saŋ elkisito a sulɗi duniya ti dehutu k'urzi maala an
di'n appiya ono geŋ me, an ki d'ohire ye a urzi Raa me.
23 Ki ɗaŋgu buzu wede i zilɗiti a siiɗo ere beehiye'ŋ, i-
kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono Raa wo an di suuniyo itadaŋ, an
d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eebaŋ ti doolo, aakede
ulo muduso soo y'a ehe in̰n̰i meeda, soŋ ada zoot, wo soŋ
ada g'aɗo.»

*Ono ombi*ɗe a tukk'iizi buŋgari

* 13:15 13.15 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

24 A ɗoŋ duuru geŋ, Isa y'an d'iise rootiyo k'ono
ombiɗe ti doolo sey, y'ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod'
ti deeƴiso aa wedusu yi giira buzu wede beehiye adda
doomizí. 25 Wo a diɗɗo ɗuwo pay an udige maŋ, aduzí
y'a t'iide k'adda doome gen̰n̰o y'a di giira iizi buŋgari adda
kay, wo tuddí yoŋ y'a aahe. 26 Aame mudu geŋ an t'uɗɗe
wo an iise pan̰ita maŋ, iizi buŋgari gen̰n̰o toŋ an di bin̰e
kay. 27 Iŋkino kane ɗoŋ naabo ki wede ɓoy geŋ, an iido'ŋ
an i di ruute, an'de: "Galmeegey, para maŋ ki giira buzu
wede beehiye adda doome me, ɗe iizi buŋgari geŋ an iido
ti too me?" 28 Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: "Geŋ ize
aduzó." Iŋkino maŋ kane ɗoŋ naabo an di y' tunde, an'de:
"Ki dehu ay t'odo iizi buŋgari ay di'n oɗɗipoy ko?" 29 Yoŋ
y'an di ruute, y'ede: "Aha, kun'te ye, kono kun oɗɗipey
iizi buŋgari geŋ, kun a t'oɗɗipey ti mudu pây. 30 Kun
oolo an d'ôhira ti mudu kaŋ soo bini onniyo k'ayɗu, aame
geŋ n'an di roota ɗoŋ k'ayɗu, ki poone an di kirɓa iizi
buŋgari an di-kettita k'oggiyadaŋ ɗoo miŋ, saŋ mudu an
di'n t'aaha k'adda giiƴayó kollo."»

*Ono ombi*ɗe ekk'ulo k'undumu sundí mutard
(Markus 4.30-32; Lik 13.18-19)

31 Isa y'an rootiyo ono ombiɗe ti doolo, y'ede: «Moziko
Raa tod' ti deeƴiso aa ulo k'undumu soo sundí mutard
wedusu y'a t'umɓe, y'a-giira adda doomizí. 32 Wo ɗe ulo
k'undumu geŋ yoŋ n̰eŋku a jiire ti diine k'in̰n̰i k'inda pay.
Aame yi t'aɗɗiya maŋ, yi d'isiyo goole i ceeriyo inda ɗoŋ
pay adda jineene gen̰n̰o, geŋ emɓi toŋ an d'appiyta ɓoyɗi
ekki layɗayí.»

*Ono ombi*ɗe a tukk'orme
(Lik 13.20-21)

33 Isa y'an rootiyo ono ombiɗe sey ti doolo, y'ede:
«Moziko Raa tod' ti deeƴiso aa orme erewo ti-sokiyo

booloŋ, t'a-t'oɓe a moono ɓaadaŋ lootiyo, wo saŋ orme geŋ moono yi-ti t'oozige pay.»

*Ki moo me Isa yi naabiya t'ono ombi*ɗe me *(Markus 4.33-34)*

34 A onniyo gette, Isa a dooyisadí ere pay gette yi'ni
duuye ɗoŋ duuru t'ono ombiɗe, wo munɗa daa k'ono
ombiɗe y'an ki rootiyo ye. 35 Yoŋ y'ize iŋkino kono a-
t'ette a ono ɗoŋ nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nuŋ ni t'ihina bizó n'an rootita t'ono ombiɗe, wo n'an di kizita sulɗi ɗoŋ Raa yi ti'n umbiɗa t'ume y'ikkima duniya†.»

*Oo*ɗibe k'ita k'ono ombiɗe a tukk'iizi buŋgari

36 Iŋkino maŋ ɗoŋ duuru Isa yi'n iili wo y'a aahe ɓoy.
Maŋ kane sanalliyagí an aa d'iide sirpadí an di y' tunde, an'de: «Kee k'ay t'ooɗibi ita k'ono ombiɗe a tukk'iizi
buŋgari ɗoŋ adda doome geŋ̃ŋ̃o.» 37 Isa y'an di'n gime
onamaŋ, y'ede: «Wede i korso buzu beehiye geŋ, nuuno
wede an n'ehe aa ulo wede. 38 Doome geŋ, duniya. Buzu wede beehiye geŋ, kane ɗoŋ ki Moziko Raa. Iizi buŋgari
geŋ, kane ɗoŋ ki Mohita k'olɗiko. 39 Adu wede i giira
iizi buŋgari geŋ, tode Meeda siitanɗani. Onniyo k'ayɗu gette, onniyo ere ki ɗaŋgu duniya. Wo ɗoŋ k'ayɗu
geŋ, maaleekiyagi. 40 Geŋ aakede iizi buŋgari ɗuwo an t'oɗɗipe an di zebbiyo adda k'uwwo k'oggiyo geŋ, aasa
iŋkino kay a onniyo ere ki ɗaŋgu duniya te. 41 Nuŋ wede
an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a t'igiba maaleekiyagó an di sika t'adda diine ɗoŋ ki Mozikadó, kane ɗoŋ pay i t'eliyo eebaŋ adda k'olɗiko wo ɗoŋ pay isiyo sulɗi ɗoŋ ulpi geŋ
me, 42 wo an ti'n sebbey adda baala k'uwwo t'oggiyo ɗala
ɗala, ume wede ki ɗollite môolo wo k'aaɗumu sina. 43 Wo
kane ɗoŋ ki diine a ɗaana Raa geŋ, an di rilitey aakede

† 13:35 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 78.2.

peeɗo adda Moziko ki Meegaŋ Raa. Wede i-d'ede kuwwa
k'ollige maŋ, y'ollo koɗuwo!»

Ono ombiɗe a tukki laale wede an t'umbiɗa

44 «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa laale an
t'umbiɗa adda doome, wo wedusu y'iide'ŋ y'a y'uune. Yoŋ
wede geŋ laale yi di y'umbiɗa sey, wo a uŋsuwo ere i-d'ede
ɓaadaŋ gette y'a iŋgile, y'iide'ŋ sulɗizí pay y'a t'iwilto, wo
y'iido'ŋ y'a t'iwila doome geṉṉo.»

Ono ombiɗe a tukki ɗogoro zooyatú ooṉe

45 «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso sey, aakede
wede suuk yi dehutu ɗogoro majjaanawa tuwarwa kar.
46 Aame ɗogoro zooyatú ooṉe ɓaadaŋ gette yi t'uune
maŋ, y'a iŋgile, y'iide'ŋ sulɗizí pay y'a t'iwilto, wo y'iido'ŋ
y'aa t'iwila ɗogoro gettiyo.»

Ono ombiɗe a tukki lebiɗo

47 «Kun ollo sey, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa lebiɗo
an ti seɗɗiyo adda bar, ita puuni ɗoŋ tuuku toŋ pay, ti
t'in sokiyo. 48 Aame ôoniyo maŋ ɗoŋ sawwiya an t'argu a
zeŋge, maŋ an di konso, an di beeriyo puuni ɗoŋ k'omɓo
k'adda k'eesayaŋ, wo ɗoŋ k'omɓo ye ki sebbiyo mendaŋ.
49 Geŋ a onniyo ere ki ɗaŋgu duniya toŋ aasa iŋkino,
maaleekiyagi an d'etta an di'n ooyey ɗuwo ɗoŋ ulpi
t'adda diine ɗoŋ ki diine me, 50 kono an ti'n sebbey adda
baala k'uwwo t'oggiyo ɗala ɗala, ume wede ki ɗollite
môolo wo k'aaɗumu sina.»

Dooyiso aware ti ere mazzini

51 Isa y'a tunde sanalliyagí, y'ede: «Ono ombiɗe pay
geŋ itadaŋ kun'ni zuune ko?» Kane an i-di'n gime onamí,
an'de: «Eyye, itadaŋ ay ti zuune.» 52 Maŋ yoŋ y'an di
ruute, y'ede: «Geŋ iŋkino wede suuniyo k'oogoro tuuku
toŋ yi daaniya urzi ki Moziko Raa maŋ, yoŋ geŋ yi deeyiso

aa wede ɓoy, t'adda laalayí wede y'ukume geŋ, yi d'amɓu sulɗi ɗoŋ aware wo sulɗi ɗoŋ mazzini yi naabiya eego.»

Ɗoŋ Nazaret an koogire Isa
(Markus 6.1-6; Lik 4.16-24)

53 Aame Isa dooyisadí ere t'ono ombiɗe gette y'a ti
ɗiŋge maŋ, tiŋ geŋ y'a t'iiziga. 54 Wo y'a iŋgile ki Nazaret
geeger ere y'a ihira. Aame y'iiney maŋ, y'a iise dooyiso
ɗuwo adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, wo kane
ɗoŋ pay adda ɓoy geŋ an ziiɗa giggiraŋ. Kane an di
ruute, an'de: «Yoŋ y'uuno suuniyo k'ono ette ti too
me, wo mummino yi d'isiyo sulɗi k'armika kino me?
55 Yo eŋ ulo ki wede k'âhuntu sarpaŋje ɗe me! Tode
meedí tiŋ sundutú Mariyam ɗe te! Kane zemɓadí kuuli'ŋ
sumɓiyagaŋ Zak, Yusup, Simo wo Ziid ɗe me! 56 Wo
zemɓadí erayi toŋ kane an lekkiyo pay ti kine ɗe me!
Toogo ti suuniyo k'ono kino eŋ, y'a uuno ti too me?»
57 Kono k'iŋkino an di-tuuge k'amɓu onamí me. Maŋ Isa
y'an di ruute, y'ede: «Ɗerec, nebi geŋ aame tuuku toŋ
onamí an d'ollige, wo ɗe ɗoŋ a geeger ere y'a ihira ti ɗoŋ
adda ɓoozí ɗaŋŋal, onamí an k'olliga ye me.» 58 Wo a ume
geŋ sulɗi k'armika Isa yi k'ize ɓaadaŋ ye, kono kane an ki
ziipe addaŋ a yode ye.

14

Taaya k'unto ki Zaŋ Batis
(Markus 6.14-29; Lik 9.7-9; 3.19-20)

1 Aame geŋ Erod yoŋ wede goole yi dokkiyo siiɗo Galile,
y'a illiga suma k'Isa ti môolo. 2 Maŋ y'an di ruute ɗoŋ
naabadí, y'ede: «Wede geŋ yoŋ Zaŋ Batis! Yi bilɗo ti diine
ɗoŋ unto, geŋ kono k'iŋkino i-d'ede toogo yi d'isiyto sulɗi
k'armika me.»

3-4 Erod y’ilke iŋkino kono yi-ziiɗa ere leemadí Pilip
sundutú Erodiyas, wo Zaŋ Batis yi di ruute, y’ede: «Oogoro
urzi ti k’ele ye k’a seeɗa erewo gette.» Iŋkino maŋ Erod
y’an di ruute a asigiryagi an ti y’ ziiɗo Zaŋ me, an ti y’
gittite wo an ti y’ ziɗɗe adda daŋgay. 5 Erod yi dehu Zaŋ
asigiryagí an di y’ t’îde, wo ɗe y’an d’orgiso a Yawudiyagi
kono kane pay an zuune adda k’addaŋ Zaŋ geŋ yoŋ nebi.
6 Ozzine ti ozzine, onniyo k’ehiyo k’Erod t’aaniya maŋ,
an d’isiyo tarnaape. Iŋkino onniyo gette t’iina maŋ, uto
koŋso k’Erodiyas t’a immira a ɗaana ki ɗoŋ an’ni wiiko,
wo a tode gette Erod addí i-d’iɓi. 7 Iŋkino maŋ y’a-ti nîime
tuddí, y’ede: «Munɗa wede tuuku mi dehu’ŋ mi rooto,
wo ni di t’ela.» 8 Mettú Erodiyas ti di t’elite ono, maŋ uto
koŋso ti di ruute Erod, t’ede: «Aŋken̰n̰o k’o ti ɗekki eego
Zaŋ Batis, k’o di zaapi adda supira, wo k’o d’adi ken̰n̰o!»
9 Aame geŋ mozigo y’a t’ize sommagi dondoŋ, wo ɗe kono
y’a ti nîime tuddí a ɗaana ɗoŋ an’ni wiiko geŋ, y’a iyye
y’an di ruute a asigiryagí an di-ɗekko eego Zaŋ, an i t’ela.
10 Iŋkino maŋ y’an igibe k’adda daŋgay an di ɗikko eego
Zaŋ te. 11 Eego an t’umɓo adda supira, an i d’ele a uto
koŋso wo tod’ ti d’iide a mettú. 12 Wo kane sanalliyagi
Zaŋ an d’iido, nuune an t’umɓe an t’ittiba. Saŋ an d’iŋgile
k’ume k’Isa, an iide’ŋ an i t’îide taaya a munɗa wede ize.

*Eliyo k’om*ɓo a kuuli dupu paat

(Markus 6.30-44; Lik 9.10-17; Zaŋ 6.1-15)

13 Aame Isa y’illiga taaya gettiyo maŋ, tiŋ geŋ yi di gili
adda tooko y’a diipiɗa bar kono y’a t’arga siidí k’adda
balɗa. Wo kane ɗoŋ duuru geŋ umayí an di y’illiga, an
t’uɗɗito t’adda geegiryagi ɗoŋ go-goppoŋ geŋ me, wo an
di y’ diine ti zoŋɗaŋ. 14 Isa yi ti ɗiige ti tooko maŋ, yi
wolliyo ɗoŋ duuru ɓaadaŋ, wo i di t’ize sommagi a ɗuwo
geŋ me, y’an d’iise eliyo beeko a ɗoŋ k’eeni a diinayaŋ.

15 A peeɗo ti t'aahe k'ooriyo maŋ, sanalliyagi k'Isa an
a d'iide sirpadí wo an i di ruute, an'de: «K'ollo, ume eŋ
balɗa wo peeɗo toŋ t'iŋgile, iŋkino maŋ ɗuwo pay eŋ
k'an eezo an t'ette k'adda k'illiyagi an d'owiltey munɗa
k'omɓo.» 16 Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «I k'ise ye an
d'eŋgile me, omɓo an eelo kune batum.» 17 Maŋ kane
an di ruute, an'de: «A en̰n̰o kaye ay d'ede miŋ mappa
paat wo puuni sire ɗaŋŋal̃.» 18 Yo Isa y'an di ruute, y'ede:
«Kane geŋ, kun o d'edi ken̰n̰o.» 19 Maŋ y'an di ruute a ɗoŋ
duuru an di-koone adda soole, saŋ y'a-ziki mappa paat ti
puuni sire gen̰n̰o, y'a t'umɓe edayí k'awwa ki kandaane,
y'a ruute koɗuwo a Raa. Maŋ mappa y'a ɓurkite, y'an
d'ele a sanalliyagi wo kane an an di dikkiɗa a ɗoŋ duuru
gen̰n̰o. 20 Kane pay geŋ an d'iimi wo an d'isse. Wo omɓo
ere uupite sanalliyagi an ti-tusse, a ûune dappa koomat
makumu sire. 21 Kane ɗoŋ iimi geŋ, an t'îde kuuli suma
dupu paat, daa kaza k'erayi wo in̰n̰i.

Sooru k'Isa ti Piyer ekk'ahu
(Markus 6.45-52; Zaŋ 6.16-21)

22 Saŋ maŋ kesiko Isa y'an di ruute a sanalliyagi, an di-
kili adda tooko kono an d'oogume, an di doopiɗa ti dar bar
ti nee, koore yoŋ ɗoŋ duuru yi-ti'n t'igiba geŋ me. 23 Aame
ɗoŋ duuru yi ti'n igibe maŋ, yoŋ y'a-ti gili ekki kesse kono
y'a tonde Raa siidí. Wo siidí y'a tunde Raa a ume gen̰n̰o,
bini ume a-t'ize diɗɗo. 24 Aame geŋ tooko tod'te dokki
ɓotto ti zeŋge me. Wo maaye a giggiraŋ, iŋkino ahu i-
kolzite ɓaadaŋ i d'oɓe dubusuk dubusuk ekki tooko. 25 A
diɗɗo biza soohe maŋ Isa yi-t'uɗɗo, yi sooru t'ekk'ahu
yi d'ettiyo tukki sanalliyagí. 26 Aame kane an yi wulle yi
sooru t'ekk'ahu maŋ, orgiso t'anni ziiɗa ɓaadaŋ wo an di
ruute, an'de: «Eŋ beyye!» Wo a orgisadaŋ gette an d'iise
ɗollite. 27 Kesiko Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun omɓon̰!

Kun orgiɗe ye, eŋ nuuno!» [28] Maŋ Piyer y'a t'ihina bizí yi
di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, eŋ ki kotto kee maŋ, k'o
eli urzi n'a ozire t'ekk'ahu, n'a ette k'ume kee.» [29] Isa y'a
ruute, y'ede: «Ki t'edi!»

Maŋ Piyer t'adda tooko yi-ti ɗiige, y'a iise sooru
t'ekk'ahu, yi d'ettiyo tukk'Isa. [30] Wo aame y'uwwe maaye
yi tûuke ɓaadaŋ maŋ, orgiso t'a yi ziiɗa, y'a iise sooyiso
k'adda k'ahu wo yi ɗollite, yi d'eesiyo: «Galmee'ki nuŋ,
ki n'utti, ki n'utti!» [31] A kaamiki Isa y'a igibe beezí, y'a yi
ziiɗa Piyer me, wo yi di ruute, y'ede: «Kee zaapu k'addá
a nuuno baata, ki moo me ki niiku me?» [32] Wo aame
kane sirwaŋ an ti gili adda tooko maŋ, maaye y'a ziiɗa.
[33] Iŋkino maŋ kane pay adda tooko geŋ an di dikke a ɗaana
k'Isa, wo an i di ruute, an'de: «Ki kotto kee'ŋ Ulo Raa!»

Eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni a siiɗo Zenezaret
(Markus 6.53-56)

[34] An ti diipiɗa bar maŋ, an d'iiney a siiɗo Zenezaret.
[35] Kane ɗoŋ siiɗo gette Isa an di y' zuune, maŋ rabiladí
an ti-tiipe adda siiɗo pay, wo ɗoŋ k'eeni pay an i di ziko.
[36] Kane ɗuwo geŋ, an i d'oɓe bey kono ɗoŋ k'eeni an a-
botte a bize kallayí ɗaŋŋal toŋ maŋ, wo kane ɗoŋ pay a
bottiyo geŋ an d'uttiyo.

15

*Dooyiso ere ki moŋgi*ɗagi
(Markus 7.1-13)

[1] Saŋ maŋ ɗoŋ miibi ti diine Pariziyeŋ ti ɗoŋ suuniyo
k'oogoro iido ti Zeruzalem, an d'iide k'ume k'Isa wo an di
y' tunde, an'de: [2] «Ki moo me sanalliyagá an a-ti doopiɗe
a dooyiso ere ki moŋgiɗagiŋ an duuye te? K'ollo, ki poone
an t'eesa omɓo geŋ, beyɗaŋ an k'opilso ye aa moŋgiɗagiŋ
an ruute me.» [3] Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Wo

kune'ŋ, ki moo me kun a-ti doopiɗe a urzi k'oogoro ere
ki Raa, wo kun di sooru a urzi dooyisaguŋ me? 4 Ɗerec,
Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: "Ki elo suma a meegá ti
meedá*." Wo soŋ y'ede: "Wede yi duuɗiyo meegí ise
meedí koo maŋ, yoŋ geŋ ki tôwwo†." 5 Wo ɗe kune'ŋ, kun
dooyiso ɗuwo, kun'de: "Wede tuuku yi rootiyo a meegí ise
a meedí, y'ede: Munɗa wede n'a-di t'ele a gi di nooge, yoŋ
ni ele seɗeke a Raa. 6 Maŋ yode geŋ yi ki t'ize ye munɗa
wede i-t'ele suma a meegí me." Kun isiyo iŋkino geŋ, kun
ti tôwwo ono ɗoŋ Raa yi ruute kun d'ise me, wo kun di
sooru a urzi dooyisaguŋ. 7 Kune ɗoŋ biziguŋ sire sire, nebi
Ezayi yi ruute ono ɗoŋ Raa y'igibo a tukki kune geŋ ɗerec,
aame yi ruute ti kaaga, y'ede:
8 "Ɗuwo eŋ an o eliyo suma t'ono bizaŋ,
wo ɗe ki kotto adda k'addaŋ kane dokki ti nuŋ Raa me.
9 Kane sulɗi ɗoŋ an isiyo kono an o ottilso geŋ ki bita,
kono urziyagi k'oogoro ɗoŋ an dooyiso geŋ ettiyo t'urzi
ɗuwo ɗaŋŋal‡."»

*Sul*ɗi ɗoŋ a ki ti k'ise ganigi a ɗaana Raa
(Markus 7.14-23)

10 Saŋ Isa y'a wiike ɗoŋ duuru an t'iide k'ume yode,
wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, wo ono eŋ itadaŋ
kun di'n suuno: 11 Sulɗi ɗoŋ pay wedusu y'oomi geŋ,
i ki y'ise ganigi ye a ɗaana Raa me, ki too maŋ i y'ise
ganigi a ɗaana Raa munɗa wede aɗɗiya ti bizí geŋo.»
12 Iŋkino maŋ kane sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo
an i di ruute, an'de: «Kee ki suune ɗey ko, kane Pariziyeŋ
a onamá ɗoŋ an illiga geŋ, kane i'n uuŋe me?» 13 Y'an di'n
gime onamaŋ, y'ede: «Kane Pariziyeŋ geŋ aakede inda

* 15:4 15.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. † 15:4 15.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 21.17. ‡ 15:9 15.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13.

ɗoŋ Meegó Raa a kandaane yi k'iite ye, wo kane pay geŋ
y'an oɗɗipa. 14 Kane geŋ kun oolo, kane aakede koŋzayi,
an dokkiyo koŋzayi eebaŋ! Wo ɗe aame wede koosiyo
y'arkuɗu koosiyo bakadí maŋ, sirwaŋ pay an di silɗiti
adda k'olɗe.» 15 Maŋ Piyer y'a t'ihina bizí wo yi di ruute,
y'ede: «K'ay t'ooɗibi ita a ono ombiɗe eŋ me.» 16 Isa y'a
ruute, y'ede: «Ki kotto, kune toŋ onamó egguŋ ti k'aane
ti ki'n seeɗa ye pi me! 17 Kun ki suune ye ko, sulɗi ɗoŋ
pay wedusu y'oomi geŋ i-ti ɗeegu adda k'addí, wo saŋ yi-
ti'n ɲaamiya me? 18 Wo ono ɗoŋ aɗɗiya ti bize geŋ ettiyo
ti biza k'ulbe, wo kane gen̰n̰o i-ti y'isiyo wede'ŋ ganigi
a ɗaana Raa me. 19 Ɗerec, ti biza k'ulbe gen̰n̰o ettiyo
elkiso ere olɗo i-ti y'eliyo wede'ŋ a sulɗi ɗoŋ ulpi aakede:
tôwwo ɗuwo mirsi, moone t'ere bakadí ise ti kule bakatú,
boliyo, oogire, rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a ɗaana
booro, wo kalɗita tudde. 20 Kane sulɗi gen̰n̰o ɗoŋ i-ti
y'isiyo wede'ŋ ganigi a ɗaana Raa me! Wo ɗe urzi k'omɓo
daa k'opilso bey aa moŋgiɗagi an ruute geŋ, wede'ŋ i ki
y'ise ganigi ye a ɗaana Raa me.»

Zaapu k'adde k'erewo Yawudowo ye
(Markus 7.24-30)

21 Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, y'a iŋgile ki siiɗo
ere i ɗuule geeger Tir kane ti Sidoŋ. 22 Wo aame geŋ i
d'ede erewo tod'te ti siiɗo Kanahaŋ ti lekkiyo adda siiɗo
gettiyo, t'a iido tukk'Isa t'a iise ɗollite, t'ede: «Galmeega,
kee Wede ti biza bumɓu Dawut, k'iso adde koɗuwo! Uto
nuŋ i-d'ede siitan a ettú wo ti dabirsa ɓaadaŋ.» 23 Wo
yoŋ onamtú yi-ki'n gime ye. Kane sanalliyagí an a d'iide
sirpadí wo an di y' tunde, an'de: «Erewo gette ki ti-kama,
kono t'inni daaniya ti ɗollite wo ti k'annugu ye.» 24 Isa
y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ Raa yi n'igibo ki tukki
ɗoŋ k'Izirayel ɗaŋŋal, kane aa damɓami ɗoŋ i digge.»

25 Wo erewo gette t'iide'ŋ, t'a dikke a ɗaanadí wo ti di
ruute, t'ede: «Galmeega, k'edi k'a ni noogi!» 26 Yoŋ yi
di'n gime onamtú, y'ede: «Beehiye ye k'a t'amɓe omɓo
k'in̰n̰i, k'an di t'ele a gahiti me.» 27 Maŋ tod' ti di ruute,
t'ede: «Galmeega onamá geŋ ɗerec, wo ki kotto kane
gahiti gen̰n̰o toŋ omɓo ere i solɗite ti bey galmaawaŋ
aame an omɓo geŋ, an di pettiyo.» 28 Iŋkino maŋ Isa yi
di'n gime onamtú, y'ede: «Erewo no, koŋ zaapu k'addí a
nuuno ɓaadaŋ geŋ, Raa yi elo munɗa wede addí i dehu.»
Wo a kaamiki ututú t'a uune bee.

Eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni ɓaadaŋ
(Markus 7.31)

29 Saŋ maŋ t'ume geŋ, Isa y'a t'iiziga wo y'a iŋgile ki biza
bar ki Galile. Y'a-ti gili ekki kesse wo y'a-guune. 30 Ɗoŋ
duuru ɓaadaŋ an d'ettiyo ki tuddí, an di ziko ti kane ɗoŋ
jekese, ɗoŋ koŋzayi, ɗoŋ kesiyagaŋ soo soo, ɗoŋ bizaŋ a
t'ippe an k'orbe ye, wo ɗoŋ k'eeni ɓaadaŋ ti doolo toŋ ede.
Kane geŋ, ɗoŋ duuru an ti'n zippe a ɗaana k'Isa wo yoŋ
y'an d'ele beeko. 31 Kane ɗuwo geŋ an ziiɗa giggiraŋ aame
an wulle ɗoŋ bizaŋ a t'ippe an orbe, ɗoŋ kesiyagaŋ soo
soo an t'ikkima, ɗoŋ jekese an di sooru beehiye, wo ɗoŋ
koŋzayi an di wolliyo. Wo kane pay geŋ an d'iise tamma
Raa wede ki ɗoŋ k'Izirayel.

*Eliyo k'om*ɓo a kuuli dupu piɗe
(Markus 8.1-10; Matiye 14.13-21)

32 Isa y'a wiike sanalliyagí wo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ
ɗuwo eŋ o t'ize sommagi kono kun wollo an lekkiyo ti nuŋ
îide onniyo aɗo, wo aŋken̰n̰o munɗa k'omɓo an k'ede ye.
Ni ki dehu n'an ki ti'n t'igibe addaŋ guguba ye, para maŋ
an d'oopey a urzi.» 33 Kane sanalliyagi an di tunde, an'de:
«Ɗe adda balɗa ette, ti too me in t'oona mappa ɓaadaŋ a
ɗoŋ duuru kino eŋ an d'ooma an t'assa me?» 34 Maŋ Isa

y’an di’n tunde, y’ede: «Kune un d’ede mappa miibi me?»
Wo kane an i di ruute, an’de: «Ay d’ede mappa sarat, ti
puuni sun̰n̰i miibi.» 35 Iŋkino y’an di ruute a ɗoŋ duuru
geŋ, y’ede: «Kun ti koona siiɗo!» 36 Maŋ y’a ziki mappa
sarat ti puuni geŋ a beezí, y’a ruute koɗuwo a Raa, y’a
ɓurkite wo y’an d’ele a sanalliyagi an an di-dikkiɗa a ɗoŋ
duuru gen̰n̰o. 37 Wede tuuku toŋ y’a iimi y’a isse isse a
d’uupite, wo omɓo ere uupite gette, an ti tussite a ûune
dambayi deero sarat. 38 Kane ɗoŋ iimi geŋ kuuli dupu
piɗe, daa kaza k’erayi t’in̰n̰i. 39 Aame ɗoŋ duuru Isa yi
ti’n igibe maŋ, yoŋ yi-ti gili adda tooko, wo y’a iŋgile ki
siiɗo Magadaŋ.

16

*Tondiyo ki mun*ɗa k’armika

(Markus 8.11-13; Matiye 12.38-39; Lik 11.16,29; 12.54-56)

1 Ɗoŋ miibi ti diine kane Pariziyeŋ ti Saduseyeŋ geŋ,
an a d’iide sirpa k’Isa kono an dehu an i d’ekke ikka t’urzi
k’onamí. Iŋkino maŋ an di y’ tunde y’an d’ise munɗa
k’armika wede a kize yoŋ Raa yi y’igibo. 2 Wo Isa y’an
di’n gime onamaŋ, y’ede: «Aame peeɗo t’a t’ooriyo wo
kandaane i t’isiyo teeze maŋ, kun d’eesiyo: “Ume y’isa
tasse beehiye.” 3 Wo ti soohe walak kun d’eesiyo: “Aŋki
mizzi yi koppa, kono kandaane teezikadí ki zimolo*.”
Iŋkino maŋ kun d’aaniya kun di suuniyo ita sulɗi ɗoŋ kun
wolliyo t’edaguŋ isiyo a kandaane, wo ɗe ki moo me kun
ki d’aaniya kun gi di y’ suuniyo ye munɗa wede i-kaza ita

---

* 16:3 16.3 Di kane Yawudiyagi aame an wolliyo peeɗo t’a t’ooriyo wo kandaane i t’isiyo teeze maŋ, an d’eesiyo ume y’isa tasse beehiye. Wo ti soohe walak aame an wolliyo kandaane teezikadí ki zimolo maŋ, an d’eesiyo aŋki mizzi yi koppa, geŋ a di kine iŋkino ye.

sulɗi ɗoŋ Raa y'isiyo aŋkeŋ̰ŋ̰o eŋ me! 4 Ita ɗuwo ɗoŋ
aŋkeŋ̰ŋ̰o eŋ, kane ɗoŋ ulpi wo an ki seeɗu urzi Raa ye,
an tondiyo munɗa k'armika a kize nuŋ Raa yi n'igibo. Wo
armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa
y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye maŋ.» Iŋkino kane geŋ Isa
yi'n iili, y'a iŋgile.

Tookiyo kuude a urzi dooyiso ki Pariziyeŋ ti Saduseyeŋ (Markus 8.14-21; Lik 12.1-6)

5 Kane sanalliyagi an doopiɗe ti kese bar Galile ti nee
geŋ, an dunɗo an d'amɓo mappa me. 6 Aame geŋ Isa
y'an di ruute, y'ede: «Kun koona mentikagi a orme wede
ki Pariziyeŋ ti Saduseyeŋ me.» 7 Kane sanalliyagi an
d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: «Yi rootiyo iŋkino kono
in k'umɓo mappa ye.» 8 Wo yo Isa rootiyadaŋ gette y'a
ti zuune, iŋkino maŋ y'anni tunde, y'ede: «Ki moo me
kun di rootiyto ti tudduguŋ, kun k'umɓo mappa ye me?
Ki kotto kune zaapu k'adduguŋ a Raa baata! 9 Ki kotto
kune sulɗi ɗoŋ ize geŋ, itadaŋ kun ki ti zuune ye ɓotto!
Kune un dunɗe baa a mappa paat wede an an di-dikkiɗa
a kuuli dupu paat, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa
dambayi miibi kun zikiti me? 10 Wo kune un dunɗe baa
a mappa sarat wede an an di-dikkiɗa a kuuli dupu piɗe,
wo a onniyo gette oopiyo ki mappa dambayi deero miibi
kun zikiti me? 11 Ɗe mummino kune'ŋ ita k'onamó kun gi
di'n suuniyo ye me? Aame n'un ruute, n'ede: "Kun koona
mentikagi ti orme wede ki Pariziyeŋ ti Saduseyeŋ" geŋ,
n'un rootiyo ti mappa ye.»

12 Iŋkino maŋ kane sanalliyagi ita k'onamí an di'n
zuune, yoŋ y'an ki rootiyo an di koone mentikagi ti orme
wede an ki d'ooɗibe mappa ye, kaciŋ y'an rootiyo ti
dooyiso ere ki Pariziyeŋ ti Saduseyeŋ.

Isa miŋ yoŋ wee wee?
(Markus 8.27-30; Lik 9.18-21)

13 Isa y'iŋgile ki geeger Sezare siiɗo Pilip, aame y'iiney
maŋ sanalliyagí y'anni tunde, y'ede: «A tukki nuŋ wede
an n'ehe aa ulo wede eŋ, ɗuwo an rootiyo nuŋ wee wee?»
14 Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ɗoŋ soŋ an'de kee
Zaŋ Batis, ɗoŋ oŋgo an'de kee nebi Eli, wo ɗoŋ oŋgo soŋ
an'de kee nebi Zeremi koo ise nebi ti diine nebiyagi ɗoŋ
ti kaaga koo maŋ.» 15 Wo yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Ɗe
kune me, kun'de nuŋ wee wee?» 16 Simo wede an yi waaku
sundí soo te Piyer yi di'n gime onamí, y'ede: «Kee Almasi
Raa yi biire, wo Ulo Raa zeere.» 17 Iŋkino maŋ Isa yi di
ruute, y'ede: «Simo ulo Zonas, uŋsuwo a kee kono ɗerec
gette a-t'iiɗiba ita'ŋ wede tudde ye, a iiɗiba ita Meegó
Raa a kandaane. 18 Wo aŋkeŋ n'a di rooto kereŋ̃, kee
sundá Piyer, suma i-kaza "mokkolo", wo geŋ ekki mok̃kolo
gettiyo n'a ti'n koona kane ɗoŋ ogiyso ti sundó me, kono
an t'ise aakede ɓoy wede nuŋ n'oozige. A kane ɗoŋ ogiyso
geŋ, ume ki ɗoŋ i t'inda batum i-k'ede toogo y'a ki'n ceera
ye. 19 N'a di t'ela kerle wede ki Moziko Raa a beezá: Munɗa
wede tuuku a siiɗo k'a ti gitta maŋ, a kandaane Raa y'a
di kettey, wo munɗa wede tuuku a siiɗo ki t'iiza maŋ, a
kandaane Raa y'a t'eezey.» 20 Maŋ Isa a sanalliyagi y'an
d'undirɗe kono a wenɗa soo toŋ an i roota ye, yoŋ Almasi
Raa yi biire me.

*Rootiyo k'Isa a urzi k'untadí ti bal*ɗiyadí
(Markus 8.31-33; Lik 9.22)

21 Tiŋ geŋ Isa y'an d'iise rootiyto kereŋ̃ a sanalliyagí,
y'ede: «I dehu nuŋ n'a t'ette ki Zeruzalem̃, wo a ummey
geŋ kane ɗoŋ i dokkiyo ɗoŋziŋ, deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ
suuniyo k'oogoro, an t'eley urzi a ɗuwo an di n' seeɗey,
an di n' dabirey ɓaadaŋ, an a di n' t'îdey. Wo onniyo sire

k'aɗuwe maŋ Raa y'a ti n' balɗey.» 22 Maŋ Piyer y'a y'irga
siidí, y'a y'iise aapuɗu, y'ede: «Aha Galmeega, kee Raa yi
ki booho! Munɗa geŋ a aana ye!» 23 Wo ɗe yo Isa y'a-gime
ki tukki Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Kee Meeda siitanɗani
t'a-t'ûune adda k'addá, ki leɗɗo dokki ti tuddó me! Kee
a nuŋ mokkolo morkiƴe a munɗa wede n'aase me kono
elkisadá ti ere ki Raa soo ye, elkisadá ki ɗoŋ tudde.»

Urzi daaniya k'Isa
(Markus 8.34–9.1; Lik 9.23-27)

24 Saŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede: «Wede
yi dehu y'a daane urzi nuuno maŋ, tuddí batum y'a ti
kiigira, ki unto toŋ y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo
y'a ni daane. 25 Iŋkino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddí
k'aggadí maŋ, y'a ti dagga, wo ɗe wede tuuku y'ooliyo
tuddí kono nuuno maŋ, y'a t'utta. 26 A wede koɗuwatú
moo me sulɗi duniya pay y'anni t'oone, wo tuddí y'a ti
dagge me? Wo ki kotto wede geŋ tuddí zooyatú oon̰e,
geŋ yi k'aane y'a ki t'ele munɗa y'a ki pelke tuddí ye!
27 Ɗerec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'aa kimo
ti maaleekiyagó adda daryika ere ki Meegó Raa, wo aame
geŋ wede tuuku toŋ y'a t'oona munɗa wede ni dehu ni-
t'ela a naabadí ere y'ize gette. 28 Ɗerec iŋkino wo n'un di
rooto: Ɗoŋ oŋgoŋ ti diine kane ɗoŋ aŋken̰n̰o eŋ an ki ti
t'inda ki poone pay ye, an di n' wolla nuŋ wede an n'ehe
aa ulo wede eŋ, n'etto adda mozikadó me.»

17

Ume k'eda k'Isa a-gime
(Markus 9.2-9; Lik 9.28-36)

1 Îide onniyo zoot k'ita maŋ, Isa y'a-wiike ti yode
Piyer, Zak wo leemadí Zaŋ, y'an d'an d'iŋgile siidaŋ k'ekki
mokkolo sohoro. 2 An iiney maŋ, a ɗaanadaŋ geŋ miŋ

tuddí a-gime sittú, iŋkino ume k'edayí a iise ralita aa
peeɗo wo kallagí a t'ize tuwarɗi kar aa toore. 3 A kaamiki,
kane sanalliyagi aɗo geŋ an wolliyo bibiraw Muusa ti nebi
Eli* an rootiyto t'Isa. 4 Iŋkino maŋ Piyer y'a t'ihina bizí, yi
di ruute Isa, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, beehiye'ŋ kine in di
lekke a eŋ̰ŋ̰o! Ki dehu maŋ, a eŋ n'un d'okkima daabagi
aɗo, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.» 5 Aame onamí
y'a ki ti'n ɗeŋge ye ɓotto geŋ, i d'iido dondirso ti-tooriyo
ti di'n ippe kane geŋ me. Wo t'adda dondirso gette an
d'illiga golla, t'ede: «Eŋ Ulo nuuno ni y' giyye ɓaadaŋ,
ulbó uŋse ti yode me. Kun y'ollo!» 6 Aame sanalliyagi
an illiga golla gettiyo maŋ, orgiso t'anni ziiɗa ɓaadaŋ an
di zilɗiti kaŋ ossiso. 7 Isa y'a d'iide sirpadaŋ, y'an d'an
buttite wo y'an di ruute, y'ede: «Kun t'oozoŋ, kun orgiɗe
ye!» 8 Maŋ kane an d'umɓe edayaŋ, wo an wolliyo Isa siidí,
wenɗa ti doolo umbo. 9 A ɗeeguzaŋ t'ekki mokkolo, Isa
y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, a munɗa wede iido kun
wulle geŋ, a wenɗa soo toŋ kun rootey ye, bini balɗiya ki
nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ ti diine ɗoŋ unto.»

10 Maŋ kane sanalliyagi an di y' tunde, an'de: «Ki moo
me ɗoŋ suuniyo k'oogoro an di rootiyo, an'de: "Ki poone
i kimo Eli ɗoo miŋ, saŋ Almasi Raa yi biire kollo" me?»
11 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ɗerec, Eli geŋ y'a
etto, wo sulɗi pay y'an okkima a urzizaŋ. 12 Wo kun ollo,
n'un di rooto, Eli geŋ yoŋ yi t'iido baa, ɗuwo an gi di y'
zuune ye, yoŋ wede a etto me, wo an i-d'ize ulsu aa addaŋ
i dehu. Geŋ iŋkino kay nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede
eŋ̰ŋ̰o toŋ, an di n' dabira.» 13 Iŋkino maŋ kane sanalliyagi
an di zuune, yoŋ y'an rootiyo a tukki Zaŋ Batis, a tukk'Eli
ye.

---

* 17:3 17.3 Muusa ti Eli geŋ kane nebiyagi, an likke ti kaaga, ki poone Isa y'a aana duniya.

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedí
(Markus 9.14-29; Lik 9.37-43)

14 Isa ti sanalliyagi aɗo an iiney a ume ɗoŋ duuru
maŋ, a ume geŋ i d'ede wede y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-
dikke a ɗaanadí 15 wo yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ,
k'iso adde koɗuwo a ulo nuŋ, yoŋ i-d'ede amputput, yi
dabirsa ɓaadaŋ, onniyo ti y'amɓu maŋ, ti-ti y' seɗɗiyo
adda k'uwwo ise adda k'ahu toŋ maŋ. 16 N'an di y'umɓo
a sanalliyagá, wo ɗe kane an k'iine an i k'ele beeko ye.»
17 Maŋ Isa y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Kune ɗoŋ
ulpi wo kun ki ziipe adduguŋ a Raa ye. Nuŋ ti kaagine
ni lekkiyo ti kune, wo ɗe a nuŋ kun ki d'umɓe ye! Geŋ
n'a omɓin̰a ki daayum koo ti kune me? Ulo kun o d'edi
ken̰n̰o.» 18 Isa y'a t'iɗɗise siitan gette, maŋ tod' t'a t'uɗɗe
ti tuk̰k'ulo me. Wo a kaamiki yoŋ y'a uune bee. 19 Iŋkino
maŋ sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an di y' tunde
siidaŋ, an'de: «Wo ɗe ki moo me siitan gette kaye ay
ki d'iine lommatú ye me?» 20 Yoŋ y'an di ruute, y'ede:
«Kun k'iine lommatú ye kono kune'ŋ zaapu k'adduguŋ
a Raa baata. Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Ise zaapu
k'adduguŋ a Raa gette t'aase n̰eŋko aa ulo k'undumu sundí
mutard toŋ maŋ, kun aane k̰un i di roote a tokomo ette,
kun t'eese: "T'umayí eŋ mi-ɗeeto k'ummey", toŋ maŋ
tod' t'a-ɗeete. Munɗa wede kun k'aane ye umbo. 21 Wo
geŋ ita siitan ere kino ette, aɗɗiyatú t'urzi tondiyo Raa
wo ti lekkiyo ere onniyo muno daa k'omɓo ɗaŋŋal.»

*Rootiyo k'Isa ere ki sirwe a urzi k'untadí ti bal*ɗiyadí
(Markus 9.30-32; Lik 9.43-45)

22 Onniyo soo kane sanalliyagi an t'ugiye pay a siiɗo
Galile, maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe
aa ulo wede eŋ, an di n' t'eley a bey ɗuwo. 23 Kane an di n'

t'îdey, wo onniyo sire k'aɗuwe maŋ Raa y'a ti n' balɗey.»
Iŋkino kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondoŋ.

Eliyo jibaaye ki Ɓoy Raa

24 Isa ti sanalliyagí an iiney geeger Kapernayim. Aame
geŋ kane ɗoŋ seɗɗu jibaaye ki Ɓoy Raa† an a d'iide
sirpa Piyer wo an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisaguŋ
jibaaye y'eliyo ko ki Ɓoy Raa te?» 25 Yo Piyer y'a ruute,
y'ede: «Eyye, y'eliyo.» Saŋ Piyer yi-t'iide k'adda ɓoy, wo
ki poone y'a t'ihina bizí geŋ, Isa y'a ruute, y'ede: «Simo
kee elkisadá moo me? Wee wee a t'ele jibaaye wo patanti
a mozagi ɗoŋ a duniya ette? Ɗoŋ siiɗo kunuŋ, torgagi
ko?» 26 Piyer yi di'n gime onamí, y'ede: «Torgagi a t'ele
me‡.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Iŋkino maŋ ɗoŋ siiɗo
an ki t'ele ye. 27 Wo miŋ kane ɗoŋ seɗɗu jibaaye in ki ti'n
kulkuwa ye geŋ, k'odo ki biza bar, k'a seɗɗoy tiwili k'adda
k'ahu, wo puuniso ere k'amɓey ki poone gette k'a t'ohinoy
bittú, ki-t'ooney tamma soo§ ere a t'îdey ki jibaaye, k'a
t'amɓoy wo ti tode gette k'a eloy jibaaye ki nuuno wo ki
kee.»

18

Wede goole a jiire a Moziko Raa
(Markus 9.33-37; Lik 9.46-48)

1 Aame geŋ kane sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an
di tunde, an'de: «Wee wee goole a jiire a Moziko Raa te?»
2 Maŋ Isa yi wiike ulo ṉeŋku, y'a y'îhira a diinayaŋ, 3 wo y'a

---

† 17:24 17.24 Jibaaye ki Ɓoy Raa: Tode gette eliyo Yawudiyagi ɗoŋ kuuli wo ki daayum aame an tôwwo ozzine ada sire ɗoo. Tamma ere ki t'ele ki jibaaye gette, tod'te zooyatú ki naabo k'onniyo sire ki wede. Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.13-14. ‡ 17:26 17.26 A ozzinagi geŋ, eliyo jibaaye ti patanti torgagi, ɗoŋ siiɗo ye. § 17:27 17.27 Tamma soo: I-tôwwo eliyo jibaaye ki ɗoŋ sire.

ruute, y’ede: «Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Aame kun
ki ti gima lekkiyaguŋ wo kun ki t’iza aa in̰n̰i sun̰n̰i ye maŋ,
Moziko Raa kun ki t’etta ye. 4 Iŋkino maŋ wede yi-t’iza
tuddí n̰eŋku aa ulo en̰n̰o maŋ, yode gen̰n̰o goole a jiire a
Moziko Raa te. 5 Wede tuuku yi seeɗu ulo aa yode eŋ bey
sire a sundó maŋ, geŋ aa yi seeɗu nuŋ batum.»

*Sul*ɗi ɗoŋ i-t’eliyo wedusu adda k’olɗiko
(Markus 9.42-48; Lik 17.1-2)

6 «Wede tuuku yi t’eliyo adda k’olɗiko wede soo ti diine
kane ɗoŋ tasse a urzi zaapu k’adde a nuuno maŋ, a wede
iŋkino geŋ, dabar ere an i di kette assa meeda a golladí
an ti y’ seɗɗe adda moyta bar gette, soodo sey ti ere yi
t’ooney a ɗaana Raa te. 7 Dabar a ɗoŋ duniya, kono i d’ede
sulɗi ɓaadaŋ an t’eliyo ɗuwo adda k’olɗiko. Ɗerec, kane
sulɗi daayum ede ɗoŋ i t’eliyo ɗuwo adda k’olɗiko me,
wo ɗe dabar a yode wede i t’eliyo bakadí adda k’olɗiko.
8 Aame beezá ise zindá koo a-da t’ettiyo k’adda k’olɗiko
maŋ, k’a-ɗekko k’a seɗɗo dokki ti kee. Beehiye i jiire
a kee zindá soo ise beezá soo wo k’a t’ooney lekkiyo ere
ki daayum, bee miŋ k’a lekke beyɗaŋ sirwaŋ ise zoŋɗaŋ
sirwaŋ wo an ki ti seɗɗey adda k’uwwo ere t’oggiyo ki
daayum. 9 Wo aame ersadá t’a-da t’ettiyo k’adda k’olɗiko
maŋ, k’a t’ooɗo k’a seɗɗo dokki ti kee me. Beehiye i jiire a
kee t’ersadá soo wo k’a t’ooney lekkiyo ere ki daayum, bee
miŋ k’a lekke edayá sire wo an ki ti seɗɗey adda k’uwwo
ere ki dabar.»

*Ono ombi*ɗe a tukki damsa i digge
(Lik 15.1-7)

10 «Kun koona mentikagi, wenɗa yi kiigira wede soo ye
ti diine kane ɗoŋ tasse a urzi zaapu k’adde a Raa me. Kun
ollo, n’un di rooto, kane geŋ maaleekiyagaŋ an lekkiyo jep
a ɗaana Meegó Raa a kandaane me. [11 Ɗerec, nuŋ wede

an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'iido'ŋ n'an t'ele uttiyo a ɗoŋ i
digge adda k'olɗikadaŋ.]
12 Kun ollo taaya ettiyo wo kun d'elkito eego. Aakede
wede'ŋ i-d'ede damɓami meeda wo ere soo ti diinayaŋ t'a
digge. Iŋkino wede geŋ y'aase mummino me? Ki kotto
ɗoŋ ada gessat makumu gessat geŋ yi d'ooli a ita tokomo,
y'a t'ette dehutu ki ere i digge. 13 Ɗerec iŋkino wo n'un
di rooto: Aame wede geŋ yi t'uuno maŋ, uŋsuwadí ere
a tukki damsa gette t'aase ɓaadaŋ a ceere ki ɗoŋ ada
gessat makumu gessat i ki digge ye geṉṉo. 14 Geŋ iŋkino
Meeguguŋ Raa a kandaane yi dehu wenɗa soo toŋ i ki
dagge ye ti diine kane ɗoŋ tasse a urzi zaapu k'adde a yode
me.»

*Aapu*ɗu tudde

15 «Aame leemadá wede i ziipe addí a Raa geŋ yi t'ize
olɗiko ti kee maŋ, k'odo ki y'oonoy wo ki rootoy munɗa
geŋ sigguŋ. Aame yi-k'illigey maŋ, leemadá ki ti y' gimo
k'urzi wede beehiye. 16 Aame yi ki k'illigey ye maŋ, k'a
waako wede soo ise ɗoŋ sire toŋ maŋ, kun di y'oonoy sey,
kono sulɗi pay geŋ kun ti'n t'îde a ɗaana ɗoŋ sire t'aɗo
i wulle wo illiga ɗoo*. 17 Aame kane geŋ y'an ki'n illigey
ye maŋ, k'an t'ôodo taaya a ɗoŋ ogiyso ti sundó. Wo ki
ɗaŋgu, aame kane geŋ yi ki'n illigey ye sey maŋ, ki y' wollo
yoŋ geŋ aakede wede i ki suune Raa soo ɗaŋŋal ye, wo
aakede wede seɗɗu jibaaye.
18 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Munɗa wede tuuku
a siiɗo kun a ti gitta maŋ, a kandaane Raa y'a di kettey,
wo munɗa wede tuuku a siiɗo kun t'iiza maŋ, a kandaane
toŋ Raa y'a t'eezey.
19 Kun ollo, n'un di rooto sey: Aame a siiɗo geŋ ɗoŋ sire
ti diinaguŋ an ti gitte onamaŋ kaŋ soo an di tonde Raa a

* 18:16 18.16 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

munɗa tuuku toŋ maŋ, geŋ Meegó Raa a kandaane y'an
di y' t'ela. [20] Ɗerec, a ume tuuku ɗoŋ sire t'aɗo wo a gili
geŋ an t'ugiye ti sundó maŋ, nuŋ a diinayaŋ.»

*Ono ombi*ɗe a urzi tambobino
(Lik 17.4)

[21] Iŋkino maŋ Piyer y'a d'iide sirpa k'Isa wo y'a yi tunde,
y'ede: «Galmee'ki nuŋ, aame leemadó y'o t'ize olɗiko
maŋ, taŋ miibi ni-d'ise tambobino me? Bini taŋ sarat
ko?» [22] Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Aha, n'a-ki roote
bini taŋ sarat ye, wo n'a di roote bini ada sarat sarat, taŋ
sarat. [23] Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeƴiso aa naabo
mozigo yi dehu y'a wolle soŋko ere ɗoŋ naabadí an i di
t'ele. [24] Iŋkino maŋ yi-t'iise, ki poone an i di wiiko wede
i di t'ele soŋko ɓaadaŋ ɓaadaŋ ki k'aane ki ti kize ye.
[25] Wede geŋ, i-k'ede munɗa ye yi di t'ele soŋko ki galmeegí
me. Iŋkino maŋ galmeegí y'an di ruute a ɗoŋzí, y'ede:
"Wede eŋ kun ti y'owol, eddí, iŋ̰ŋ̰izí wo sulɗizí pay kono
a-ti t'îde a soŋkadó." [26] Maŋ wede naabo geŋ y'a iire a
zoŋ galmeegí, wo yi di ruute, y'ede: "K'amɓo omɓiŋ̰e a
nuuno me, soŋkadá nuŋ n'a-ti kima pay." [27] Galmee'ki
wede naabo geŋ i di t'ize sommagi, soŋko ere yi di t'ele
yi-d'iili mentú, maŋ wede naabo y'a iŋgile. [28] Aame wede
naabo geŋ ti di mozigo yi t'uɗɗe maŋ, an a-t'ikkima ti
wede ume naabadaŋ soo, yoŋ geŋ i-d'ede see ki soŋko
miibi ɗaŋŋal. Y'iide'ŋ yi di ziiɗa golladí biŋ̰ wo yi di ruute,
y'ede: "Seezá k'o y'eli." [29] Maŋ yo wede ume naabadaŋ
soo geŋ, y'a iire a zoŋɗí wo yi-d'oɓe bey, y'ede: "K'amɓo
omɓiŋ̰e ti nuuno, seezó n'a yi t'ela." [30] Wo ɗe yo wede
geŋ y'a-tuuge, wo ulsu a jiire sey yi-ti y' ziɗɗe daŋgay
koore seezí yi di y' t'ela geŋ me. [31] Aame kane ɗoŋ ume
naabadaŋ soo geŋ an wulle iŋkino maŋ, an t'ize sommagi
dondoŋ, an iide'ŋ a galmeegaŋ an i di t'îide taaya a sulɗi

ɗoŋ pay ize geŋ me. 32 Iŋkino maŋ galmeega geŋ wede
naabo y'a yi wiike, wo yi di ruute, y'ede: "K'o iɓi bey moŋ
seezá pay n'a-di y'îide miŋ, kaciŋ kee wede naabo ulsu
kino too! 33 Ki too maŋ kee k'a dehe k'aase adde koɗuwo a
wede naabo aa kee, aakede nuŋ batum n'ize adde koɗuwo
a kee." 34 Wo galmeegí adda kulkuwadí ere ɓaadaŋ gette
y'an di y'ele a bey k'asigiryagi, an di y' dabire adda daŋgay
koore soŋkadí yi di t'ela pay geŋ me.»
35 Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Geŋ iŋkino kay Meegó
Raa a kandaane y'un isa me, aame wede tuuku ti diinaguŋ
yi k'iza tambobino a leemadí t'adde soo ye maŋ.»

19

Dooyiso k'Isa a urzi peeriyo
(Markus 10.1-12; Lik 16.18)

1 Aame Isa ti dooyiso ɗuwo y'a ti ɗiŋge maŋ, ti siiɗo
Galile y'a t'iiziga y'a-diipiɗa ti siiɗo Ziide ere ti dar k'ooye
Zurden ti nee. 2 Ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an di y' diine wo a
ume geŋ y'an d'ele beeko a ɗoŋ k'eeni ti diinayaŋ. 3 Ɗoŋ
miibi ti diine Pariziyeŋ an a d'iide sirpadí kono an dehu
an i d'ekke ikka t'urzi k'ono. Maŋ kane an di y' tunde,
an'de: «Oogiradiŋ t'ele ko urzi ki peeriyo k'erewo, aame
kule yi uune munɗa tuuku eddí t'ize wo ulbí i-k'ize uŋse
ye maŋ?» 4 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ki kotto
kune kun gire ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki
Raa, an'de: "T'ume k'eesiyo Raa yi ziipe sulɗi pay geŋ,
y'ikkima aŋ kule t'ere*." 5 Wo Raa y'a ruute sey, y'ede:
"Kono kamo kule yi d'oola meegí ti meedí, y'a di ketta biŋ̰
ti eddí. Wo kane sire geŋ an t'isa tudde soo†." 6 Iŋkino
maŋ kane geŋ sire ye baa, an t'ize tudde soo. Geŋ iŋkino

* 19:4 19.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.1,27. † 19:5 19.5 Kun wollo
adda mattup ki Zenez 2.24.

munɗa wede Raa y'a ti gitte geŋ, wede tudde yi ki t'eeze
ye.» 7 Kane Pariziyeŋ an di y' tunde, an'de: «Ɗe ki moo me
ti kaaga Muusa y'a ele urzi, aame wede yi-peere eddí maŋ,
yi di ɗekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú me‡?»
8 Isa y'an di ruute, y'ede: «Muusa y'un ele urzi ki peeriyo
k'eraygun kono a eego zakiɗi ere un d'ede gettiyo, para
maŋ t'ume k'eesiyo iŋkino ye. 9 Wo kono k'iŋkino toŋ n'un
di rooto: Ki peeriyo k'erewo ulu, wo wede yi peere eddí
geŋ, aame ti moone ti kule bakatú ɗaŋŋal! Para maŋ yi ti
biira wo yi ziiɗa erewo ti doolo maŋ, Raa yi yi wolliyo yoŋ
wede i moone t'ere bakadí.»

10 Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Aame wede yi
peere eddí t'urzi soo ɗaŋŋal genn̰o maŋ, geŋ ki ki ziiɗa
ye toŋ bee.» 11 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ɗoŋ
pay an k'aane an k'amɓe ye a dooyiso ette, aane amɓe
kane ɗoŋ soo Raa y'an ele urzi ɗaŋŋal. 12 I d'ede urziyagi
miibi ɗoŋ i-t'eegirso kuuli an k'aane an ki seɗɗe erayi
ye me. Ki ɗoŋ oŋgo moytaŋ umbo t'ume k'ehiyadaŋ too,
ɗoŋ oŋgo kokkiso t'urzi ɗuwo wo ɗoŋ soŋ kane batum an
ti seeɗu tuddaŋ aa moytaŋ umbo kono Moziko Raa. Geŋ
wede y'aane suuniyo k'ita k'ono en̰n̰o maŋ, yi ni suuno.»

Isa ti in̰n̰i sun̰n̰i
(Markus 10.13-16; Lik 18.15-17)

13 Saŋ maŋ ɗuwo an i di ziko in̰n̰i sun̰n̰i a Isa kono y'an
di zaape beezí a eedaŋ wo y'a tonde Raa kono kane, miŋ
kane sanalliyagi an ki dehu ye, an di'n eɗɗisito ɗuwo geŋ
me. 14 Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo in̰n̰i eŋ an d'etto
ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki ɗoŋ
i deeƴiso aa kane kino.» 15 Aame geŋ y'an di ziipe beezí a
eedaŋ, maŋ t'ume geŋ y'a iŋgile ki ɗaana.

---

‡ 19:7 19.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1.

Isa ti obulsu ki laale
(Markus 10.17-31; Lik 18.18-30; 13.30)

16 Saŋ i d’ede wede soo y’a d’iide sirpa k’Isa wo y’a yi
tunde, y’ede: «Wede dooyisadey, munɗa wede beehiye
n’aase moo me kono n’a t’oona lekkiyo ere ki daayum
te?» 17 Isa yi di ruute, y’ede: «Ki moo me ki di n’ tondiyo
a munɗa wede beehiye me? Beehiye Raa soo ɗaŋŋal.
Aame ki dehu k’a t’oona lekkiyo ere ki daayum maŋ, ki
sooɗo urziyagi k’oogoro Raa.» 18 Wede geŋ yi di ruute,
y’ede: «Kane miŋ ɗoŋ tuuku me?» Isa yi di’n gime onamí,
y’ede: «Kane en̰n̰o: Ki tôwwo wedusu mirsi ulu, ki moone
t’ere bakadá isḛ tḭ kule bakatú ulu, k’oogire ulu, ki rootiyo
k’ono butte a tukki bakadá a ɗaana booro ulu, 19 ki elo
suma a meegá ti meedá, wo ki ɗaŋgu ki geyyo bakadá aa
ki geyyiso tuddá batum§.» 20 Obulsu yi di ruute, y’ede:
«Kane geŋ pay ni’ni seeɗu, wo o biite moo sey me?» 21 Isa
yi di ruute, y’ede: «Aame ki dehu k’a-t’ette a munɗa
wede aa Raa yi dehu maŋ, k’odo, sulɗi ɗoŋ a-d’ede’ŋ ki
t’owiltoy pay wo soŋko k’an d’eloy a ɗoŋ an k’ede munɗa
ye, iŋkino k’a t’ooney laale wede ki kotto a kandaane. Saŋ
k’a t’edi wo k’a ni daana.» 22 Aame obulsu geŋ y’illiga ono
gen̰n̰o maŋ, y’a t’ize sommagi dondoŋ kono yoŋ maaladí
ɓaadaŋ, saŋ y’a iŋgile.
23 Maŋ Isa y’an di ruute sanalliyagí, y’ede: «Ɗerec
iŋkino wo n’un di rooto: Oon̰e ɓaadaŋ a wede laale yi
t’ettey adda Moziko Raa te. 24 Kun ollo, n’un di rooto sey:
Oon̰e a ziŋzo ti-t’aɗɗe ti bulɗo rippile me, wo geŋ oon̰e
ɓaadaŋ a ceere sey a wede laale yi-t’ettey a Moziko Raa
te.» 25 Aame kane sanalliyagi an illiga ono gen̰n̰o maŋ, an
di ziiɗa giggiraŋ wo an di ruute, an’de: «Iŋkino maŋ, geŋ a
utta wee wee?» 26 Isa yi di’n wolliyo ƴerere adda k’edayaŋ

§ 19:19 19.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12-16; Deeterenom 5.16-20 wo Lebitik 19.18.

wo y’an di ruute, y’ede: «Munɗa eŋ ɗuwo an k’aane ye,
wo ɗe a Raa sulɗi pay i-k’oon̰e ye, y’aane.»
27 Iŋkino maŋ Piyer y’a t’ihina bizí wo yi di ruute,
y’ede: «Aŋkeŋ k’ollo, kaye’ŋ sulɗizey pay ay d’iilo wo
ay di daaniya kee. Ɗe geŋ ki kaye aasa mummino me?»
28 Isa y’an di ruute, y’ede: «Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto:
A onniyo ere sulɗi pay i t’isa awirɗi geŋ, nuŋ wede an
n’ehe aa ulo wede eŋ n’a di kooney a kaakido moziko adda
daryikadó. Wo aame geŋ kune ɗoŋ kun ni daaniya, kune
toŋ kun di konɗitey ekki kaakidagi koomat makumu sire
ɗoŋ ki moziko, kun ɗekkey booro a tukki boha bumɓiyagi
koomat makumu sire ki ɗoŋ k’Izirayel. 29 Wo wede tuuku
yi iila ɓoyɗizí, ise zemɓadí kuuli erayi, meegí ti meedí,
in̰n̰izí wo domɓizí kono sundó maŋ, kane geŋ y’anni
t’oona taŋ ɓaadaŋ a ceera wo y’a t’ooney lekkiyo ere ki
daayum. 30 Ɗoŋ ɓaadaŋ aŋken̰n̰o kane ki biza, saŋ an t’isa
ɗoŋ k’ita, wo ɗoŋ ɓaadaŋ aŋken̰n̰o kane k’ita, saŋ an t’isa
ɗoŋ ki biza.»

20

*Ono ombi*ɗe a tukki ɗoŋ naabo doome

1 Isa y’a ruute sey, y’ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod’
ti deeyiso aa naabo wede ɓoy y’a t’uɗɗe ti soohe walak,
kono yi-deho ɗoŋ naabo y’a ti’n t’igiba k’adda doomizí
k’inda sundaŋ bin̰. 2 Aame ɗoŋ naabo yi uune maŋ, an
di ruute ti kane geŋ, y’an t’ela ran̰n̰adaŋ, a wede soŋ a
naabo k’onniyo soo soo, wo y’an igibe k’adda doomizí.
3 A peeɗo t’ize k’aaɗumu mesuwe maŋ, y’a uɗɗe sey, yi
wolliyo ɗoŋ doolo an ti guune a bere ɗoŋ duuru, naabo an
k’uune ye an delliyo. 4 Maŋ yoŋ y’an di ruute, y’ede: “Kune
toŋ maŋ kun t’odo naabo k’adda doomizó, wo n’un t’ela
munɗa wede ɗerec a ran̰n̰aguŋ.” 5 Maŋ kane an d’iŋgile.

Wede ɓoy geŋ, a peeɗo t’ize diine wo a peeɗo t’ibbira
toŋ iŋkino, y’a uɗɗe sey ɗoŋ naabo yi d’uune, wo y’an
di’n igibe k’adda doomizí. 6 A lohe maŋ y’a uɗɗe sey, yi
d’uuney ɗoŋ doolo an ti guune a bere ɗoŋ duuru. Wo y’an
di ruute, y’ede: “Ki moo me on̰n̰uguŋ kun di y’eŋgilso a
en̰n̰o daa naabo me?” 7 Maŋ k̃ane an i di ruute, an’de:
“Wenɗa y’ay ki ti’n ziki naabo ye.” Yoŋ y’an di ruute,
y’ede: “Aa ɗe geŋ, kune toŋ kun eŋgilo naabo k’adda
doomizó.”

8 A peeɗo t’a t’iire maŋ, wede ɓoy yi di ruute a wede
ƴeeriyadí, y’ede: “K’odo, ɗoŋ naabo ki’n oozigi wo wede
tuuku toŋ ki-d’elo ran̰n̰adí te, ki-t’eeso ti ɗoŋ a t’iide k’ita,
k’a ti ɗeŋgo ti ɗoŋ iid̃e ki biza.” 9 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ
iise naabo a lohe geŋ an d’iido, wo wede ƴeeriyo geŋ
y’an d’ele ran̰n̰adaŋ a wede soŋ a naabo k’onniyo soo soo.
10 Aame iina k̃aaɓa ki kane ɗoŋ iise naabo ti soohe walak
maŋ, an elkiyo an t’oona ɓaadaŋ baaki, kaciŋ kane toŋ an
d’uune ran̰n̰adaŋ tiŋ wede soŋ a naabo k’onniyo soo soo
pay. 11 Aam̃e wede ƴeeriyo geŋ y’an ele ran̰n̰adaŋ maŋ,
an d’iise gurgirso a tukki wede ɓoy, 12 an’de: “Kane ɗoŋ
a t’iido k’ita wo an niibe peeɗo soo toŋ, kee k’an d’ele
ran̰n̰adaŋ aa ki kaye ɗoŋ iido ti soohe, ay niibe kee kee
ad̃da malla, ay d’urme bini peeɗo k’ooriyo.” 13 Wo wede
ɓoy geŋ, a wede soo ti diinayaŋ yi di’n gime onamí, y’ede:
“Laŋze ki nuŋ, n’a-k’isiyo ulsu ye, ki kotto kee in ti ruute ti
nuŋ, n’a-t’ela ran̰n̰a ki naabadá k’onniyo soo. 14 Iŋkino ki
t’amɓo gettiŋ ran̰n̰adá k’eŋgilo. Ɗoŋ iido k’ita toŋ ni dehu
ran̰n̰adaŋ n’an t’ẽle aa ki kee. 15 Ɗerec, nuŋ ti maaladó
ett̃e o ede urzi n’aase munɗa wede aa addó i dehu kunuŋ,
a beehiyko ere n’isiyo gette kee ki kolɓiso ko?”» 16 Wo Isa
y’a ruute sey, y’ede: «Iŋkino maŋ ɗoŋ aŋken̰n̰o kane k’ita,
saŋ an t’isa ɗoŋ ki biza, wo ɗoŋ aŋken̰n̰o kan̰e ki biza, saŋ
an t’isa ɗoŋ k’ita.»

Ono k'Isa ɗoŋ k'aɗuwe a urzi k'untadí ti balɗiyadí
(Markus 10.32-34; Lik 18.31-34)

17 Isa yi-kili ki Zeruzalem maŋ, y'a-wiike sanalliyagi
kane koomat makumu sire, y'an irga siidaŋ, a urzi y'an di
ruute, y'ede: 18 «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nuŋ
wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, an di n' t'eley a bey deero
ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro. Kane geŋ t'urzi
k'onamaŋ nuŋ booro t'a ni seeɗey ki tôwwo, 19 wo an di n'
t'eley a bey ɗoŋ kane Yawudiyagi ye, kono an di n' t'okkey
maade, an di n' gorpipey ti marpa wo an ti n' taakey
ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. Wo
onniyo sire k'aɗuwe maŋ, Raa y'a ti n' balɗey.»

Tondiyo ki mekk'in̰n̰i Zebede
(Markus 10.35-45; Lik 22.25-27)

20 Iŋkino maŋ mekk'in̰n̰i kuuli ki Zebede, t'in̰n̰itú geŋ
t'a d'iide sirpa k'Isa, wo t'a dikke ɗaanadí kono t'a yi
tonde. 21 Maŋ Isa y'a ti tunde, y'ede: «Ɗe koŋ mi dehu moo
me?» Tod' ti di ruute, t'ede: «Ni dehu k'a t'ele urzi, onniyo
ki t'iida mozikadá maŋ, in̰n̰izó sire eŋ k'a ti'n zappey soŋ a
ammidadá, soŋ a geeladá.» 22 Isa y'an di'n gime onamaŋ,
y'ede: «Munɗa wede kun tondiyo, kun ki y' suune ye. Kun
aana kun siɓa ko kop ki dabar wede nuŋ ni siɓa me?» Maŋ
kane an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.» 23 Yoŋ y'an di
ruute, y'ede: «Ɗerec, kop ki dabar wede ni siɓa geŋ kun
siɓa. Wo ɗe ki ume konso wede a ammidadó soŋ a geeladó
geŋ, urzi yoŋ a bey nuuno ye, ume geŋ yoŋ ki kane ɗoŋ
Meegó Raa y'an ikkima.»

24 Aame kane sanalliyagi ɗoŋ koomat geŋ an illiga maŋ,
an di-gulkuwe ti kane zemɓa sire gen̰n̰o. 25 Maŋ Isa y'a
ti'n wiike sanalliyagi geŋ pay ki ɗaanadí, wo y'an di ruute,
y'ede: «Kune kun suune, mozagi siiɗiyagi pay an d'omɓo
t'ekki ɗoŋzaŋ ti toogo, wo kane ɗoŋ deero an d'omɓo

t'ekki ɗoŋzaŋ t'urzi dokkiyo ere an d'ede. [26] Wo geŋ a
diinaguŋ i dehu iŋkino a k'ise ye. Ki too maŋ, wede tuuku
yi dehu y'a t'ise goole ti diinaguŋ maŋ, yoŋ geŋ yi t'iso
wede naabaguŋ, [27] wo wede tuuku ti diinaguŋ yi dehu y'a
t'ise ki biza maŋ, yoŋ geŋ yi t'iso ɓulaguŋ. [28] Geŋ iŋkino,
nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'iido'ŋ kono ɗuwo
on o-ki naabe ye, wo ɗe n'iido'ŋ n'an di naabe ɗuwo wo
n'a oyye n'a t'inda kono n'a t'aɗɗe ɗoŋ ɓaadaŋ t'adda
k'olɗikadaŋ.»

Ohine k'eda koŋzayi sire a Zeriko
(Markus 10.46-52; Lik 18.35-43)

[29] Isa ti sanalliyagí t'adda Zeriko an a t'aɗɗe maŋ, ɗoŋ
duuru ɓaadaŋ an di'n daaniya. [30] Maŋ i d'ede koŋzayi
sire an ti guune a biza k'urzi. Aame an illiga eŋgilso
geŋ Isa maŋ, an d'iise ɗollite, an'de: «Galmeegey, kee
Wede ti biza bumɓu Dawut, k'iso adde koɗuwo a kaye!»
[31] Kane ɗoŋ duuru an di'n eɗɗisito kono an d'anniga, wo
kane koŋzayi an a ɗolle ɓaadaŋ i ceeriyo, an d'eesiyo:
«Galmeegey, kee Wede ti biza bumɓu Dawut, k'iso adde
koɗuwo a kaye, k'iso adde koɗuwo a kaye!» [32] Maŋ Isa
y'a t'îhira, y'anni wiike wo y'an di ruute, y'ede: «Kune
kun dehu n'un d'ise moo me?» [33] Kane an di ruute, an'de:
«Galmeegey, ay dehu edayey a-t'ihina.» [34] Isa i di t'ize
sommagi, y'an di buttite a edayaŋ. A kaamiki, edayaŋ a
t'ihina an di wolliyo, maŋ an di y' diine.

21

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem
(Markus 11.1-11; Lik 19.28-40; Zaŋ 12.12-16)

[1] Isa ti sanalliyagi an iiney goppoŋ ki Zeruzalem, a
sirpa k'ille sundutú Betpaze, wo a sirpa mokkolo k'Inda
k'Olibiye. A ume geŋ yi d'igibe sanalliyagi sire, [2] wo y'an

di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a ɗaanaguŋ
gettiyo. Kun iiney, kesiko kun t'ooney buuru kettiyo,
t'ulutú a sirpa. Kun t'eezi, kun o di'n arkiɗi. 3 Aame
wenɗa y'un ruutey munɗa maŋ, kun d'eesoy: "Burɗari
eŋ i dehu Galmeega." Maŋ kesiko wede geŋ burɗari y'un
d'oolo, kun d'eŋgilo.»
4 Geŋ a iina kono a-t'ette a ono ɗoŋ nebi yi ruute
ti kaaga, y'ede: 5 «Kun an rooto a ɗoŋ geeger Siyoŋ
geŋ: Eṉ̰ṉ̰o mozigaguŋ me, y'ettiyo ki tudduguŋ ti buuru,
yoŋ adďí tasse y'a ti gilo ekk'ulo buuru, seysu ki sarkiya
k'attiɗi*.»
6 Iŋkino maŋ kane sanalliyagi sire geŋ an d'iŋgile, wo an
t'izo munɗa wede Isa y'an ruute an d'iso me. 7 An t'irkiɗo
buuru t'ulutú an d'iido, an a-ti gikkite kallagaŋ ɗoŋ deero
a dar burɗari wo Isa y'a-ti gili eego. 8 Kane ɗoŋ duuru
geŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ ti diinayaŋ an di gikkite kallagaŋ ɗoŋ
deero a urzi, ɗoŋ oŋgoŋ an dimɓo puutagi k'inda an di
gikkite a urzi kay†. 9 Kane ɗuwo ɗoŋ i sooru ɗaanadí ti
ɗoŋ i yi daaniya geŋ, pay kaŋ soo an di ɗollite, an d'eesiyo:
«Tamma a Wede ti biza bumɓu Dawut! Beeko Raa ti koona
a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa‡! Tamma a Raa
t'awwa a kandaane!»
10 Aame Isa yi t'iide adda Zeruzalem maŋ, kane ɗoŋ
geeger pay an d'iise okkito keṉ̰ṉ̰o keṉ̰ṉ̰o, an di tondiso ti
tuddaŋ, an'de: «Ɗe yo eŋ wee wee?» 11 Maŋ kane ɗoŋ
duuru an an di ti'n gime onamaŋ, an'de: «Eŋ nebi Isa, ti
geeger Nazaret ki siiɗo Galile.»

Lomme ɗoŋ suuk t'adda booro Ɓoy Raa
(Markus 11.15-19; Lik 19.45-48; Zaŋ 2.13-16)

---

* 21:5 21.5 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 62.11 wo Zakari 9.9. † 21:8
21.8 Kakkisa kallagi ti damɓu puutagi k'inda a urzi geŋ, i-kaza
an i eliyo suma a Isa. ‡ 21:9 21.9 Kun wollo adda mattup ki Soom
118.26.

12 Saŋ Isa yi-t'iide a booro Ɓoy Raa, wo y'an ilmiti kane
ɗoŋ isiyo suuk ti ɗoŋ k'owilte pay a ume geṉṉo. Y'an
di gippirɗe taabulyagi ki ɗoŋ pelkiyto soŋko ere ettiyo
ti siiɗiyagi doolo, wo ti kaakidagi ɗoŋ k'owilte deere.
13 Maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ono eŋ an riiɲe ti
kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Ɓoozó eŋ an di y' waaka
ɓoy wede ki tondiyo Raa§." Wo ɗe kune, kun di y'ize urmi
k'ombiɗe ɗoŋ k'oogire*!»
14 Aame geŋ i d'ede ɗoŋ koŋzayi ti ɗoŋ jekese, an a
d'iide k'ume k'Isa a booro Ɓoy Raa, wo y'an d'ele beeko.
15 Kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro an
wulle sulɗi k'armika ɗoŋ Isa y'ize me. Wo soŋ an wulle
iṉṉi an ɗollite a booro Ɓoy Raa, an d'eesiyo: «Tamma a
Wede ti biza bumɓu Dawut!» Iŋkino maŋ, an di gulkuwe,
16 wo an i di ruute, an'de: «K'ollige ɗey ko, munɗa wede
an rootiyo me?» Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Eyye
n'ollige, wo kune ki kotto kun gire munɗa wede an riiɲe ti
kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'aaze kono ti bize
k'iṉṉi suṉṉi ti ɗoŋ oɗiyo uɗu toŋ, ki d'uɗɗe tamma†"?»
17 Maŋ yi'n iili, wo ti geeger yi t'uɗɗe, y'a iŋgile ki ille
Betani y'a onno.

*Duu*ɗiyo k'undumu sundí pigiye
(Markus 11.12-14,20-25)

18 Soggo ti soohe Isa yi kama ki Zeruzalem maŋ, aame
geŋ mosogo t'a yi ziiɗa. 19 Maŋ yi wulle undumu sundí
pigiye a biza k'urzi, y'aa d'iide wo ɗe y'iide'ŋ iṉṉi umbo, yi
d'uuney puutagi ɗaŋŋal. Iŋkino y'a ruute a undumu geŋ,
y'ede: «Ti aŋki, iṉṉi ki ki t'eha ye baa!» A kaamiki pigiye
geŋ a-biiha. 20 Kane sanalliyagi an wulle iŋkino maŋ, an

§ 21:13 21.13 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. * 21:13 21.13 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11. † 21:16 21.16 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.3.

ziiɗa giggiraŋ wo an di ruute, an'de: «Ɗe mummino a
kaamiki eŋ miŋ, pigiye eŋ a-biiha kino me?» 21 Isa y'an
di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto:
Aame un d'ede zaapu k'adde a Raa wo adda k'adduguŋ kun
ki niikiyo ye maŋ, kun aane kun d'ise munɗa wede aa ni
ize a pigiye en̰n̰o. Wo kun aane sey kun i di roote a tokomo
ette, "T'umay̰í eŋ mi t'oozo mi t'ooro adda bar" toŋ, geŋ a
t'ise. 22 Sulɗi ɗoŋ pay kun tonda Raa t'urzi zaapu k'adde
a yode geŋ, kun di'n t'oona.»

Isa yi naabiya t'urzi k'aaye?
(Markus 11.27-33; Lik 20.1-8)

23 Maŋ Isa yi-t'iide a booro Ɓoy Raa, aame geŋ y'a iise
dooyiso ɗuwo. Iŋkino maŋ kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ
i dokkiyo Yawudiyagi, an d'iido tuddí wo an di y' tunde,
an'de: «Kee k'isiyto sulɗi eŋ t'urzi k'aaye? Wo urzi eŋ a ele
wee wee?» 24 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ toŋ
n'un di'n tondo a munɗa soo ɗaŋŋal. Aame onamó kun o
ti'n gima maŋ, nuŋ toŋ n'un ti y' kiza urzi wede ni d'isiyto
sulɗi eŋ me. 25 Aame Zaŋ ɗuwo y'anni zuyye batem geŋ,
urzi iido ti Raa kunuŋ ti ɗuwo ko?» Maŋ an d'iise rootiyto
ti tuddaŋ, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi Raa"
maŋ, yoŋ y'in di roota: "Iŋkino ki moo me kun ki d'umɓe
a ono Zaŋ ye me?" 26 Wo aame kine in ruuta: "Iido'ŋ
t'urzi ɗuwo" maŋ, kine in d'ede orgiso a ɗoŋ duuru kono
kane pay geŋ an elkiyo'ŋ Zaŋ yoŋ nebi.» 27 Iŋkino maŋ Isa
onamí an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye.» Wo yode Isa
toŋ y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ n'un ki y' roote ye
kay, wede o ele urzi ni d'isiyto sulɗi eŋ me.»

*Ono ombi*ɗe a tukk'in̰n̰i sire

28 Isa y'a ruute sey, y̰'ede: «Kun ollo taaya ettiyo wo
kun d'elkito eego. I d'ede wede soo iŋkino in̰n̰izí kuuli
sire. Yoŋ y'iide'ŋ a ulí ki kaɓɓa yi di ruute, y'ed̰e: "Ulo ki

nuŋ, aŋki k'odo k'in ti wolli doome k'inda biŋ̰." 29 Yo ulo
geŋ yi-ti'n gime onamí, y'ede: "Aha, ni k'et̰te ye", wo taŋ
booloŋ maŋ i di t'ize attiɗi, y'a t'iide ki doome me. 30 Maŋ
meega y'a iide tukk'ulí wede soo me, wo yi di ruute iŋkino
kay. Maŋ yo ulo geŋ yi-ti'n gime onamí, y'ede: "Eyye
mee'ki nuŋ, k'oolo n'a t'ette ki doome me." Wo kaciŋ y'a
guune, doome y'a k'iide ye.» 31 Maŋ Isa y'a ruute, y'ede:
«Ti diine kane sire geŋ, wee wee i t'ize munɗa wede meegí
yi dihe me?» Kane deero Yawudiyagi an i di'n gime onamí,
an'de: «Wede ki kaɓɓa.» Iŋkino maŋ Isa y'an di ruute,
y'ede: «Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Kane ɗoŋ seɗɗu
jibaaye ti erayi ɗoŋ ooniyo omɓo bizaŋ t'itadaŋ geŋ, an
un uugume ki Moziko Raa te. 32 Ni rootiyo iŋkino kono
Zaŋ Batis y'iido k'ume kune, y'un di gize urzi lekkiyo ere
ki diine aa Raa yi dehu toŋ, kun ki d'umɓe ye a onamí me,
wo ɗe kane ɗoŋ seɗɗu jibaaye ti erayi ɗoŋ ooniyo omɓo
bizaŋ t'itadaŋ geŋ, an d'umɓe a onamí me. Wo kune, kun
wulle ɗuwo geŋ an umɓe me, wo toŋ lekkiyaguŋ kun ki ti
gime ye kono kun d'amɓe a onamí me.»

*Ono ombi*ɗe a tukki ɗoŋ naabo doome ɗoŋ ulpi
(Markus 12.1-12; Lik 20.9-19)

33 «Kun ollo ono ombiɗe ti doolo en̰n̰o: I d'ede wede
doome iŋkino yi d'iite doome k'inda sun̰daŋ biŋ̰. Doome
geŋ y'a ti y' ɗuule ti waaya moŋgali, y'a d'ittiba sôole
ki ŋayƴu k'in̰n̰i k'inda biŋ̰ gen̰n̰o, y'a d'ippe ɓoy sohuru
ki boɗɗiyo. Maŋ doome geŋ y'an d'ele ɗuwo an di
naabe saŋ yoŋ aggadí y'a t'amɓa, wo yoŋ tuddí y'a iŋgile
torguwo. 34 Aame onniyo ki rakku k'in̰n̰i k'inda biŋ̰ t'iina
maŋ, y'a igibe ɗoŋ naabadí ki tukki ɗoŋ naabo doome
gen̰n̰o, kono an i di t'elo aggadí ere k'in̰n̰i k'inda biŋ̰ an
rik̰ke te. 35 An iiney maŋ, kane ɗoŋ naabo doome'ŋ an ti'n
ziɗɗe ɗoŋ naabadí me: soŋ an di y' gusse ɓaadaŋ, soŋ an

di y'îide, wo wede k'aɗuwe an ti y' gikkite ti moŋgali y'a
inda. 36 Wede doome'ŋ yi d'igibe ɗoŋ naabadí ɓaadaŋ ti
doolo a jiire ɗoŋ ti poone, wo kane gen̰n̰o toŋ ɗoŋ naabo
doome an an d'ize iŋkino kay. 37 K'ita maŋ y'an t'igibe ulí
wo y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "Yoŋ eŋ ulo k'addó, an
i d'ottiley." 38 Wo ɗe aame kane ɗoŋ naabo doome'ŋ ulo
an yi wulle maŋ, an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: "En̰n̰o
ulo wede doome i oopa me! In y'ôodo kono doome eŋ y'in
d'oopa." 39 Maŋ ulo geŋ an di y' ziiɗa, t'adda doome an di
y'irkiɗe ki toogo ki paate, wo an di y'îide.»

40 Maŋ Isa y'a tunde, y'ede: «Iŋkino geŋ aame wede
doome k'inda bin̰ y'iina maŋ, y'an d'isa mummino a ɗoŋ
naabo doome geŋ me?» 41 Wo kane deero ɗoŋ seɗeke ti
ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi geŋ an i di'n gime onamí, an'de:
«Kane ɗoŋ ulpi geŋ wede doome y'iido maŋ, yi ki wolla
sommagaŋ ye, y'a ti'n t'îda wo doome k'inda bin̰ geŋ, y'an
t'ela a ɗoŋ doolo an di naaba, wo kane geŋ aggadí an i t'ela
aame iina ume rakku k'in̰n̰i k'inda bin̰ maŋ.»

42 Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto kune kun gire ono
ɗoŋ an riiɲe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

"Mokkolo ere ɗoŋ k'oozige ɓoy an di ziɗɗe mentú gette,

tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiire
k'oozige ɓoy te.

Munɗa geŋ iido ti Galmeega Raa,

wo a kine in di wolliyo'ŋ munɗa geŋ i jiire eego‡."

43 Kono kamo kun ollo, n'un di rooto: Raa Mozikadí ti
beezaŋ y'a-t'amɓa wo y'an t'ela a ɗoŋ doolo, ɗoŋ aana isa
naabo beehiye ere yoŋ yi dehu. 44 Wede tuuku y'a t'iira
ekki mokkolo gettiyo maŋ, y'a-damɓa, wo aame mokkolo
gette ti-di t'iira a wenɗa maŋ, t'a ti y' n̰oguma.»

‡ 21:42 21.42 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22-23.

45 Kane deero ɗoŋ seɗeke ti Pariziyeŋ an illiga ono
ombiɗe Isa yi rootiyo geṉṉo maŋ, an di zuune kereṉ yi
rootiyo ti kane me. 46 Iŋkino maŋ an di dihe urzi an dĩ y'
seeɗa, wo ɗe an d'urgiɗe a ɗoŋ duuru kono kane ɗuwo
geŋ an elkiyo'ŋ Isa yoŋ nebi.

22

*Ono ombi*ɗe a tukki tarnaape seeɗu
(Lik 14.15-24)

1 Maŋ Isa y'an di ruute sey t'ono ombiɗe, y'ede:
2 «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo mozigo y'ize
tarnaape a seeɗu k'ere k'ulí. 3 Yi d'igibe ɗoŋ naabadí
an di waako ɗoŋ yi'ni wiike a tarnaape seeɗu k'ere k'ulí,
wo kane an di-tuugo k'ettiyo me. 4 Iŋkino maŋ yi d'igibe
ɗoŋ naabadí ti doolo, y'an di ruute, y'ede: "Kun'do kun
an rooti a ɗoŋ ni'ni wiike geŋ, kun'de: Galmeegey y'ede:
Omɓo ettú t'îide baa, kun t'edi tarnaape seeɗu. Buŋgarzó
ti iṉṉi buŋgarí ɗoŋ ɓokkidagi îide k'aaɗumu mozagi ni-
wilɗite." 5 Wo kane ɗoŋ yi'ni wiike geŋ seezaŋ ye, an di
tiipe wede tuuku toŋ k'ume naabadí naabadí, soŋ k'adda
doomizí, soŋ k'ume suukadí 6 wo ɗoŋ soŋ an di ziɗɗe
ɗoŋ naabo mozigo, an an d'ize ulsu wo an a di'n îide.
7 Iŋkino mozigo y'a gulkuwe, y'a igibe asigiryagí an t'îido
kane ɗoŋ i t'îide ɗoŋ naabadí, wo geegirzaŋ an a-t'uyyo.
8 Maŋ y'an di ruute ɗoŋ naabadí, y'ede: "Omɓo tarnaape
seeɗu ettú t'îide, wo ɗe kane ɗoŋ ni'ni waaku geŋ an
ki t'îide ye k'omɓo me. 9 Iŋkino maŋ kun'do k'urziyagi
k'okkime, wo ɗoŋ pay kun t'ooney a ɗaanaguŋ geŋ kun
ti'n waaki an d'isa tarnaape seeɗu." 10 Ɗoŋ naabo geŋ
an d'iŋgile k'urziyagi k'okkime, wo ɗoŋ an uune pay a
ɗaanadaŋ geŋ an ti'n wiiko, ɗoŋ beehiye ise ɗoŋ ulpi toŋ
maŋ. Geŋ iŋkino biino ki tarnaape seeɗu ɗuwo an d'ûune
ɓoo. 11 Saŋ maŋ mozigo yi-t'iide adda biino y'a-t'eese

ɗoŋ yi'ni wiiko, aame geŋ yi wolliyo maŋ wede soo yi ki
t'usso'ŋ kalle ki tarnaape seeɗu ye. 12 Mozigo yi di ruute,
y'ede: "Laŋze ki nuŋ, kee ki-t'iido daa kalle ki tarnaape
seeɗu mummino me?" Wo yo wede geŋ y'a k'ihina bizí
ye. 13 Iŋkino maŋ mozigo y'an di ruute ɗoŋ naabo, y'ede:
"Wede eŋ kun yi sooɗo, kun ti kettito beyɗí ti zoŋɗí wo
kun di seɗɗi ti paate adda zimolo, ume wede ki ɗollite
môolo wo k'aaɗumu sina."» 14 Maŋ Isa y'a ruute, y'ede:
«Ki kotto ɗoŋ Raa yi'ni waaku kane ɓaadaŋ, wo ɗe ɗoŋ
yi biire i-t'etta Mozikadí kane baata.»

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ (Markus 12.13-17; Lik 20.20-26)

15 Iŋkino maŋ kane Pariziyeŋ an a d'irga siidaŋ, an di
ruute a tukk'Isa kono an i t'ekka ikka t'urzi k'onamí. 16 Saŋ
maŋ an d'igibe ɗoŋ miibi ti diine sanalliyagaŋ ti kane ɗoŋ
a ita k'Erod. An iide'ŋ an i di ruute a Isa, an'de: «Wede
dooyisadey, ay suune kee ki rootiyo ono ɗoŋ ɗerec, ki
dooyiso urzi Raa t'ono ɗoŋ ɗerec, ki k'orgiso eda ɗuwo
ye, wo ki'ni wolliyo ɗuwo geŋ pay kaŋ soo. 17 Iŋkino
k'ay ki ti rooti ɗoo, elkiyadá moo a ono eŋ me: A urzi
k'oogiradiŋ miŋ jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ geŋ
k'eliyo kunuŋ, k'eliyo ye ko?» 18 Wo Isa metiŋkadaŋ y'a
ti zuune, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune ɗoŋ biziguŋ
sire sire, ɗe ki moo me kun o d'ekkiyo ikka me? 19 Kun
o k'eeli soŋko tamma ere k'eliyo jibaaye n'a ki wolle ɗo?»
Maŋ an i-d'eele tamma soo. 20 Wo Isa y'anni tunde, y'ede:
«Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» 21 Kane an i di'n
gime onamí, an'de: «Ki mozigo goole ki Romeŋ.» Maŋ Isa
y'an di ruute, y'ede: «Iŋkino maŋ munɗa wede ki mozigo
goole ki Romeŋ yoŋ ki yode, kun i y'elo, wo munɗa wede
ki Raa yoŋ ki yode, kun i y'elo.» 22 Aame an illiga ono

gen̰n̰o maŋ, an di ziiɗa giggiraŋ. Maŋ kane an di y'iili a
umayí, an d'iŋgile.

*Tondiyo a urzi bal*ɗiya
(Markus 12.18-27; Lik 20.27-38)

[23] A onniyo gettiyo batum ɗoŋ miibi ti diine ɗoŋ an'ni
waaku sundaŋ Saduseyeŋ geŋ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun
suune kane Saduseyeŋ an rootiyo ɗoŋ i t'inda geŋ an ki
ti balɗa ye. Iŋkino Isa an di y' tunde, an'de: [24] «Wede
dooyisadey, Muusa yi riiŋe ti kaaga adda mattup k'oogoro,
y'ede: "Aame wede yi ziiɗa erewo wo y'a inda daa magin̰e
maŋ, mandaayawa gette leemadí y'a ti seeɗa kono an
t'ehe in̰n̰i a suma ki wede inda gen̰n̰o*." [25] Iŋkino aakede
di kaye i d'ede zemɓa kane sarat. Wede ki poone geŋ y'a
ziiɗa erewo wo y'a inda daa magin̰e, iŋkino leemadí wede
ki sirwe y'a ti ziiɗa mandaayawa gette. [26] Wo leema gen̰n̰o
toŋ y'a inda daa magin̰e kay, wede k'aɗuwe toŋ iŋkino,
maŋ kane zemɓa sarat geŋ an ti duude wo an t'inda pay.
[27] Aame kane sarat geŋ pay an t'inda maŋ, tode erewo
gettiyo toŋ t'aa d'inda. [28] Iŋkino maŋ a onniyo ere ɗoŋ
i t'inda an ti balɗa geŋ, ti diine kane ɗoŋ sarat geŋ erewo
gette t'aasa k'aaye, kono kane pay geŋ miŋ kulutú me?»
[29] Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kune kun ti digge
a elkiyaguŋ, kono kun ki'n suune ye ita k'ono ɗoŋ an
riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, ise toogo Raa toŋ maŋ.
[30] Ɗerec, a onniyo ere ɗoŋ i t'inda an ti balɗa geŋ, kuuli ti
erayi an ki seɗɗa tuddaŋ ye baa, wo ɗe an di lekkey daa
seɗɗu aa maaleekiyagi a kandaane. [31] Wo a urzi balɗiya

---

* 22:24 22.24 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6. Di Yawudiyagi
leema yi ziiɗa erewo wo y'inda daa magin̰e maŋ, leemadí y'a
ti seeɗa, wo ulo wede an t'eha ki kaɓɓa geŋ, an i di zaape
sundí a suma ki leema wede inda gen̰n̰o, wo korɓitayí toŋ
a yode.

ki ɗoŋ i t'inda geŋ, ki kotto kun gire ono ɗoŋ an riiɲe ti
kaaga adda mattup ki Raa, an'de: 32 "Nuŋ Raa k'Ibirayim,
k'Isaaka wo ki Yakup†."» Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geŋ
yoŋ Raa ki ɗoŋ unto ye, yoŋ Raa ki ɗoŋ zeere‡.» 33 Kane
ɗoŋ duuru illiga dooyisadí gette, an i ziiɗa an di biyiso
biyiso baa.

Urzi k'oogoro wede goole a jiire
(Markus 12.28-34; Lik 10.25-28)

34 Aame Pariziyeŋ geŋ an illiga Saduseyeŋ Isa y'an îide,
bizaŋ an ki ti y'ohine ye maŋ, kane an iide'ŋ an t'ugiye
kaŋ soo. 35 Wo wede soo ti diinayaŋ, yoŋ wede suuniyo
k'oogoro, y'a d'iide sirpa k'Isa, yi dehu yi-d'ekke ikka t'urzi
k'ono, wo y'a yi tunde, y'ede: 36 «Wede dooyisadey, adda
mattup k'oogoro Muusa, urzi k'oogoro wede goole a jiire
tuuku me?»
37 Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «"Ki geyyo Galmeega
Raazá ti addá pay, ti undá pay wo ti elkiyadá pay§." 38 Geŋ
urzi k'oogoro wede goole a di jiire pay. 39 Wo eɲ̰ɲ̰o wede
ki sirwe toŋ, yoŋ goole aa bakadí kay, "Ki geyyo bakadá
aa ki geyyiso tuddá batum*." 40 Ono ɗoŋ pay an riiɲe ti
kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, ti ɗoŋ ki nebiyagi
geŋ, toogadaŋ tiŋ urzi k'oogoro sire eɲ̰ɲ̰o.»

Almasi ti Dawut
(Markus 12.35-37; Lik 20.41-44)

---

† 22:32 22.32 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6. ‡ 22:32 22.32 Isa yi rootiyo, Raa geŋ yoŋ Raa ki ɗoŋ unto ye, yoŋ Raa ki ɗoŋ zeere: i-kaza kane ɗoŋ aɗo Ibirayim, Isaaka wo Yakup geŋ an t'inda ti kaagine ozzinagi ɓaadaŋ ki poone Raa yi di roota a Muusa ɓotto. Aame yi rootiyo kane zeere maŋ, geŋ i-kaza balɗiya ede. § 22:37 22.37 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.5. * 22:39 22.39 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

41 Koore kane Pariziyeŋ an lekkiyo ogiyso geŋ, Isa y'an
di'n tunde, y'ede: 42 «Elkiyaguŋ moo me a tukki Almasi
Raa yi biire me? Yoŋ y'aɗɗo ti biza bumɓu k'aaye?» Kane
an i di'n gime onamí, an'de: «Yoŋ y'aɗɗo ti biza bumɓu
Dawut.» 43 Isa y'an di ruute, y'ede: «Ɗe geŋ mummino
Dawut t'urzi k'Unde Raa y'a yi wiike Almasi "Galmeegí"
me? Ni rootiyo iŋkino kono Dawut y'a ruute ti kaaga,
y'ede:
44 "Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:
K'edi ki-koona a ammidadó kino,
bini ɗoŋ k'aduzá n'an isa aa munɗa ki bita ti ɗanɗi
zoŋɗá†."

45 Iŋkino maŋ Dawut yi yi waaku Almasi "Galmeega."
Ɗe geŋ mummino Almasi y'a aɗɗo ti biza bumɓu Dawut
ɗaŋŋal me‡?» 46 Ti diine kane Pariziyeŋ, wenɗa soo toŋ
i di kime onamí umbo. Wo ti onniyo gettiyo an d'urgiɗe,
an di y' tondite ti doolo sey me.

23

Tookiyo kuude ɗoŋ duuru ekki Pariziyeŋ
(Markus 12.38-40; Lik 20.45-47; 11.39-52)

1 Saŋ maŋ Isa y'an di ruute ɗoŋ duuru ti sanalliyagí,
y'ede: 2 «Ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ, an d'ede urzi
ki dooyiso k'oogoro Muusa. 3 Iŋkino maŋ kun ollo onamaŋ
wo munɗa wede an un ruute geŋ kun t'iso. Wo ɗe a urzi
naabadaŋ kun ozire ye, kono munɗa wede an dooyiso geŋ
an ki sooru eego ye. 4 Kane geŋ an di'n isiyo ɗuwo ki
toogo an di daane urziyagi k'oogoro ɗoŋ ti doolo kane
batum an a zaapu t'eedaŋ t'ekki ɗoŋ ki Raa, sarkiyatú

† 22:44 22.44 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. ‡ 22:45 22.45 Mummino Almasi y'a aɗɗo ti biza bumɓu Dawut ɗaŋŋal me: Geŋ i-kaza Almasi y'etto ti sirpa Raa, ti biza bumɓu Dawut ɗaŋŋal ye.

ooṉe aakede an kettiso attiɗi an a di zaapu a dar ɗuwo.
Wo ɗe a attiɗi geŋ, kane batum ti y̆ilsadaŋ soo toŋ an ki
dehu an a ki botte ye ki noogiyo ɗuwo geŋ me. 5 Kane
geŋ naabadaŋ pay gette an isiyo kono ɗuwo an di'n wolle.
Iŋkino an d'isiyo munɗa aakede laaya a ise goole ti ɗoŋ
oŋgo an t'eliyto mattup k'oogoro adda an a di kettiso a
zumɓamaŋ wo a mayɗayzaŋ*, wo a boha kallagaŋ toŋ an
a d'isiyo gozubo soŋhirti i ceeriyo†. 6 Adda tarnaapagi
a ume k'omɓo, an geyyiso an koone a ume wede suma,
wo adda ɓoyɗi ɗoŋ in di dooyiso, an geyyiso an koone
a ume wede suma pây. 7 A bere ɗoŋ duuru toŋ, an dehu
ɗuwo an di'n t'eesite ti ottilso, wo an di'n waake "Wede
dooyiso, wede dooyiso." 8 Wo kune ti diinaguŋ wenɗa
y'oyya ye an di y' waake "Wede dooyiso" me, kono kune
pay miŋ zemɓa kaŋ soo, wo wede dooyisaguŋ miŋ yoŋ
soo ɗaŋŋal. 9 A siiɗo ette wenɗa soo toŋ kun di y' waake
"Meegey" umbo, kono kune un d'ede Meega soo ɗaŋŋal,
yoŋ a kandaane. 10 Wo kune ti diinaguŋ wenɗa y'oyya ye
an di y' waake "Mozigo" me, kono kune un d'ede Mozigo
soo ɗaŋŋal, yoŋ Almasi Raa yi biire. 11 Wede goole a jiire
ti diinaguŋ geŋ miŋ yi koona wede naabo ki kune. 12 Wede
tuuku tuddí yi ti koliyo maŋ, yoŋ geŋ Raa y'a y'isa ṉeŋku,
wo wede tuuku tuddí yi ti t'isiyo ṉeŋko maŋ, yoŋ geŋ Raa

---

* 23:5 23.5 Munɗa aakede laaya an t'eliyto mattup k'oogoro adda: I-kaza munɗa wede kane Yawudiyagi ɗoŋ i seeɗu urzi Raa zakiɗi geŋ an okkime ki baace an t'eliyo mattup k'oogoro ere ki Raa adda, an di kettiso a mayɗayzaŋ wo ti zumɓamaŋ, t'urzi geŋ an d'elkiyo a oogoro gette. Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.1-16 wo Deeterenom 6.4-9; 11.13-21. † 23:5 23.5 Kane Yawudiyagi ɗoŋ i seeɗu urzi Raa zakiɗi geŋ, a booha kallagaŋ an a d'isiyo gozubo soŋhirti ki kuube wede ɓicici, t'urzi geŋ an d'elkiyo a oogoro ere ki Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 15.37-41.

y'a y'isa goole.»

Dabar a kane ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ

13 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Dabar a kune ɗoŋ suuniyo
k'oogoro ti Pariziyeŋ, kune ɗoŋ biziguŋ sire sire! Kune'ŋ
a ɗuwo kun an t'appiya a biza k'ettiyo ki Moziko Raa te.
Kune batum miŋ kun ki t'ettiyo ye, wo a ɗoŋ i dehu i-t'ette
geŋ kun an t'eegirso.

[14 Dabar a kune ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ,
kune ɗoŋ biziguŋ sire sire! Kune'ŋ bey mandayɗayi kun
t'omɓo pay, wo kun eesiyo tondiyo Raa maŋ ki noko
nokot, kono ɗuwo an un di'n wolle. Kono kamo booraguŋ
t'a kooney wehini a ceerey.]

15 Dabar a kune ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ,
kune ɗoŋ biziguŋ sire sire! Kune'ŋ k'ume tuuku toŋ
kun d'eŋgilso torguwo, a siiɗo wo t'ekk'ahu pây, k'ooniyo
wede soo ɗaŋŋal yoŋ Yawudusu ye wo kun d'isiyo y'a t'ise
Yawudusu. Wo aame yi t'isiyo Yawudusu maŋ, kun di
y'isiyo wede i t'îide k'ettiyo k'adda k'uwwo i ɗooliyo taŋ
sire a jiire ti ere ki kune batum.

16 Dabar a kune ɗoŋ aa koŋzayi i dokkiyo ɗuwo, kun
di rootiyo, kun'de: "Aame wedusu y'alzu ti Ɓoy Raa maŋ,
yoŋ geŋ onamí yi ki'n ziiɗa zakiɗi ye toŋ i k'ise munɗa
ye, wo aame y'alzu ti dap ere adda Ɓoy Raa maŋ, yoŋ
geŋ i dehu onamí y'anni seeɗa zakiɗi." 17 Kune ɗoŋ
elkisaguŋ umbo wo aa koŋzayi, a jiire miŋ dap kunuŋ Ɓoy
Raa wede i-ti t'isiyo dap gette kamileŋ̃ a ɗaana Raa ko?
18 Wo kun di rootiyo sey, kun'de: "Aame wede y'alzu ti
ume seɗeke maŋ, yoŋ geŋ onamí yi ki'n ziiɗa zakiɗi ye
toŋ i k'ise munɗa ye, wo aame y'alzu ti munɗa seɗeke
zaapu ekk'ume seɗeke geŋ̃ŋ̃o maŋ, yoŋ geŋ i dehu onamí
y'anni seeɗa zakiɗi." 19 Kune ɗoŋ aakede koŋzayi no,

a jiire miŋ munɗa seɗeke kunuŋ, ume seɗeke wede i-
ti t'isiyo seɗeke kamilen̰ a ɗaana Raa ko? 20 Geŋ iŋkino
wede y'alzu t'ume seɗeke maŋ, geŋ y'alzu t'ume seɗeke
gen̰n̰o wo ti sulɗi pay ɗoŋ eego. 21 Wede y'alzu ti Ɓoy Raa
maŋ, geŋ y'alzu ti Ɓoy gen̰n̰o, wo ti Raa wede i lekkiyo
adda pây. 22 Wo wede y'alzu ti kandaane maŋ, geŋ y'alzu ti
kaakido moziko Raa wo ti Raa wede i lekkiyo eego batum.
23 Dabar a kune ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ, kune
ɗoŋ biziguŋ sire sire! Kune'ŋ a urzi zakka, kun d'eliyo
zakka a Raa ki ita sulɗi ɗoŋ sun̰n̰i sun̰n̰i i d'eliyo uŋsuwo
a zaami, ise puutagi ɗoŋ ki zaami toŋ maŋ. Wo ɗe sulɗi
ɗoŋ a jiire adda k'oogoro ki Raa, aakede munɗa wede kun
d'ise ki diine a ɗuwo, isiyo k'adde koɗuwo a ɗuwo, ti
seeɗu daayum zakiɗi a urzi Raa, kane geŋ kun d'ooliyo
a kese. Ki too maŋ ki poone kane gen̰n̰o ɗoŋ kun d'ozire
eego me, wo sulɗi ɗoŋ sun̰n̰i sun̰n̰i toŋ kun ki'n ooli ye.
24 Kune ɗoŋ aa koŋzayi i dokkiyo ɗuwo, kune aame kun
soɓo ahu geŋ, tuude yi tooriro toŋ kun di y'amɓu, wo
kaciŋ ziŋzo toŋ kun ti soho.
25 Dabar a kune ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ, kune
ɗoŋ biziguŋ sire sire! Kune'ŋ kulso ti bogoro kun t'opilso
daaraŋ beehiye, wo adda'ŋ ôoniyo ɓoo ti tama wo ti sulɗi
ɗoŋ ulpi tudduguŋ ti dehu. 26 Kune Pariziyeŋ ɗoŋ aakede
koŋzayi no, ki poone kulso kun t'opilo addutú kamilen̰
ɗoo miŋ, iŋkino maŋ dartú toŋ a-t'isa kamilen̰ pây.
27 Dabar a kune ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ, kune
ɗoŋ biziguŋ sire sire! Kun deeƴiso aa muuziyagi ɗoŋ an
an t'eliyo buuye tuware‡ k'a wolle beehiye, kaciŋ t'adda'ŋ

‡ 23:27 23.27 Muuziyagi ki Yawudiyagi geŋ an an t'eliyo buuye tuware, kono a diɗɗo toŋ k'a ti wolle keren̰, k'a ki ti kili t'eego ye. Wo soŋ a urzi k'oogoro aame muuzo ki ti butte maŋ, a ki ti k'ise kee wede ganigi a ɗaana Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 19.16.

ôoniyo ɓoo t'ossagi ki ɗoŋ i t'inda, ti ita sulɗi ɗoŋ pay
ruumiyo. 28 Wo kune toŋ iŋkino, a eda ɗuwo kun ti t'isiyo
tudduguŋ kune ki diine a ɗaana Raa, kaciŋ biziguŋ sire
sire wo adduguŋ ôoniyo ɓoo ti sulɗi ɗoŋ ulpi.
29 Dabar a kune ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ, kune
ɗoŋ biziguŋ sire sire! Kun aabuɗu muuziyagi majjanɗani
ki nebiyagi ti kaaga, wo a kane ɗoŋ ki diine muuziyagaŋ
kun ti'n raaŋiya murkic ti buuye, 30 wo kun d'eesiyo:
"Aame ti eda moŋgiɗagey geŋ kaye ede maŋ, ay a ki
ti kette kaŋ soo ye ti ɗoŋ tôwwo nebiyagi me." 31 A
onamguŋ ti sulɗi ɗoŋ kun isiyo geŋ, i-kaza kune itaguŋ
soo ti ɗoŋ îide nebiyagi me. 32 Ɗe iŋkino maŋ, kun d'odo
t'iŋkino aakede ki maawuguŋ g'aaze! 33 Kune aa mimbayi
wo ɗoŋ ulpi aakede maŋkikagi, ki kotto kun ki t'alɗa ye,
booro t'un di'n seeɗa k'adda k'uwwo. 34 Kono kamo kun
ollo, n'un t'igibo nebiyagi ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro, wo
ɗuwo ɗoŋ un di'n dooya urzi Raa. Ɗoŋ soŋ kun ti'n t'îda,
ɗoŋ oŋgo kun ti'n taakita ekk'inda ɗoŋ zappu ekk'eebaŋ
kaŋ tontilko, ɗoŋ oŋgo soŋ kun di'n gorpipa ti marpa
adda ɓoyɗi ɗoŋ kun di dooyiso, wo kun di'n limmita
geeger ti geeger. 35 T'ume k'eesiyo duniya bini aŋki, kune
Yawudiyagi kun îide ɗoŋ ki diine ɓaadaŋ, wo kono ki
puuzadaŋ gette kune Raa y'un ti'n t'ela daŋgay. Ki poone
kun îide Abel wede ki diine, saŋ ɗoŋ ti doolo bini Zakari
ulo Barasi wede kun y'îide adda booro Ɓoy Raa, a diine
Ɓoy Raa ti ume seɗeke. 36 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto:
Kane ɗoŋ aŋkeṉṉo eŋ Raa yi ti'n t'ela daŋgay kono ki
puuzo kane pay gette.»

Môolo k'Isa kono Zeruzalem (Lik 13.34-35)

37 «Wayya kune ɗoŋ Zeruzalem no! Wayya kune ɗoŋ
Zeruzalem no! Kune ɗoŋ i tôwwito nebiyagi, wo ɗoŋ Raa
y'un akkisa kun ti'n kakkisa ti moŋgali kun ti'n tôwwo.

Nuŋ taŋ ɓaadaŋ ɓaadaŋ n'a dihe n'un ti'n tusse aa ôsso
ti tussiyo iṉṉitú adda kambartú, wo ɗe kun ki dihe ye!
38 Iŋkino maŋ ɓoyguŋ Raa y'un di y'oola§. 39 Wo kun ollo
n'un di rooto, ti aŋki nuŋ kun ki n' wolla ye baa, bini a t'îda
onniyo ere kun di roota: "Beeko Raa ti koona a ekki wede
ettiyo ti suma Galmeega Raa*."»

24

Ono a urzi ruugiyo Ɓoy Raa
(Markus 13.1-4; Lik 21.5-7)

1 Isa yi t'uɗɗe t'adda booro Ɓoy Raa wo yi dehu y'eŋgile
maŋ, kane sanalliyagí an a d'iide sirpadí kono an i di kize
majjaanika k'oozige Ɓoy Raa. 2 Maŋ Isa y'an di ruute,
y'ede: «Pay eŋ kun wolliyo ɗe'ŋ? Wo ɗerec n'un di rooto,
mokkolo soo toŋ t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere ɓaadaŋ

3 Isa y'iiney ekki mokkolo k'Inda k'Olibiye, maŋ y'a-
guune siidí. Aame geŋ sanalliyagi an a d'iide sirpadí wo
an di y' tunde, an'de: «Kee k'ay ki ti rooti ɗoo, sulɗi geŋ
an aana woogo me? Wo moo me munɗa wede a kiza urzi
kamadá ti onniyo ere duniya ti ɗaŋga me?» 4 Isa y'an di'n
gime onamaŋ, y'ede: «Kun koona mentikagi, wenɗa soo
toŋ y'un ti'n dagga ye. 5 Ɗerec, i d'etto ɗoŋ ɓaadaŋ an
t'amɓo sundó, wede tuuku toŋ y'a t'eesa: "Nuŋ Almasi
Raa yi biire!", wo kane geŋ an di dagga ɗuwo ɓaadaŋ.
6 Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppoŋ, wo kun d'olliga
rabila k'arka dokki. Aame geŋ kun koona mentikagi, kun
addira ye. I dehu sulɗi geŋ an d'aane, wo aame geŋ a ki
t'isa ɗaŋgiya duniya ye ɓotto. 7 Ɗoŋ siiɗo soo ti siiɗo soo
te an ɗeyya ti tuddaŋ, ɗoŋ mozigo soo ti mozigo soo me

§ 23:38 23.38 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 22.5. * 23:39 23.39 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

an ɗeyya ti tuddaŋ kay. I d'isa mosogo ti ŋoŋŋirso siiɗo
adda siiɗiyagi ɓaadaŋ. 8 Wo kane sulɗi pay geŋ, aakede
kakkisa ere ki poone k'erewo addutú i t'umɓe k'ehiyo.
9 Iŋkino maŋ ɗuwo an un di'n t'ela bey ɗoŋ k'aduguŋ
kono an un di'n dabira wo an un ti'n t'îda. Wo kane ɗoŋ
siiɗiyagi pay an un di'n olmiɗa kono kun umɓe a sundó.
10 Aame geŋ ɗoŋ ɓaadaŋ urzi zaapu k'addaŋ a nuŋ an
d'oola, kane geŋ an d'oɗɗipa ita tuddaŋ ki seɗɗuzaŋ,
wo an d'olmiɗa tuddaŋ. 11 I d'aɗɗa ɗoŋ ɓaadaŋ an
ti t'isa tuddaŋ aa nebiyagi, wo kane geŋ an dagga ɗoŋ
ɓaadaŋ. 12 A ume tuuku toŋ sulɗi ɗoŋ ulpi geŋ an d'aagila
k'aagulu, iŋkino geyyiso tudde toŋ t'a t'isa baata. 13 Wo ɗe
wede y'a ziiɗa zakiɗi a urzizó bini ɗaŋgu maŋ, yode geŋ
Raa y'a y'utta. 14 I dehu Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa
gette an di kizite adda siiɗiyagi pay, wo kane ita ɗuwo pay
toŋ an di t'olliga ti kuudaŋ ɗoo miŋ, saŋ duniya t'a ɗaŋga
kollo.»

Onniytagi ɗoŋ etto ki dabar ɓaadaŋ
(Markus 13.14-23; Lik 21.20-24)

15 «Kune kun di wolla munɗa wede ulsu k'a y'azzira wo
yi lattiya, geŋ a-t'etta a ono ɗoŋ ti kaaga nebi Daniyel yi
ruute, munɗa geŋ an ti y' zaapa adda Ɓoy Raa a ume wede
kamileŋ̰. Wede i gariya ono eŋ eedí ti'ni sooɗo beehiye.
16 Aame geŋ kane ɗoŋ adda siiɗo Ziide an t'ombo k'ekki
moŋgali. 17 Wede y'a ti gili yi-guune t'ekki daŋgayadí*
maŋ, yoŋ geŋ yi-ɗeega amɓu munɗa adda daŋgay ye,
yi t'ombo. 18 Wo wede yoŋ adda doome maŋ, yi t'ombo,
yi kima ɓoy amɓu kallayí wede goole ye. 19 A onniytagi
geŋ aasa dabar ɓaadaŋ a kane erayi ɗoŋ mahuwagi ti

---

* 24:17 24.17 Yi-guune t'ekki daŋgay: I-kaza a siiɗo k'Izirayel geŋ
ɗuwo daŋgayɗayzaŋ awhizaŋ patal, kono a ume muno an
a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadaŋ.

ɗoŋ in̰n̰izaŋ an ooɗiyo! [20] Kun tondo Raa kono okkaguŋ
t'a k'isa a ume reele, ise a onniyo ere ki puukiyadiŋ ye.
[21] Iŋkino maŋ dabar gette t'aasa oon̰e ɓaadaŋ. T'ume
k'eesiyo duniya bini aŋken̰n̰o, dabar iŋkino i k'ize ye, wo
ki ɗaana toŋ i k'isa ye. [22] Aame onniytagi ɗoŋ ki dabar
geŋ Raa y'a ki'n îhira goppoŋ ye maŋ, wede tudde soo toŋ
umbo a lekka zeere me. Wo ki kotto onniytagi geŋ y'an
ôhira goppoŋ kono ɗoŋ yi biire ki yode. [23] Iŋkino maŋ
aame wenɗa y'iisa: "Almasi Raa yi biire, yoŋ a en̰n̰o!" ise
"Yoŋ a ummey!" maŋ, kune onamí kun amɓa ye. [24] Ni
rootiyo iŋkino kono i d'aɗɗa ɗuwo an ti t'isa tuddaŋ
aa Almasi Raa yi biire, wo ti ɗuwo an ti t'isa tuddaŋ aa
nebiyagi. Kane geŋ an d'isa sulɗi k'armika ti sulɗi ɗoŋ i
ceeriyo eego, aame urzi ede maŋ kane an di dagga ɗuwo
ɗoŋ Raa yi biire ki yode, wo an ki d'aana ye. [25] Kun ollo,
sulɗi eŋ n'un ti'n ruute ki poone an d'aana.

[26] Iŋkino maŋ, aame an un ruuta, an iisa: "Kun ollo,
Almasi Raa yi biire, yoŋ adda balɗa!" maŋ, kun'ta ye,
ise wenɗa y'un ruuta, y'iisa: "Kun ollo, yoŋ yi t'umbiɗa
a en̰n̰o!" toŋ maŋ, kun amɓa ye a onamí me. [27] Ɗerec,
aa kun wolliyo mizzi y'omile i-ti tooriyo kandaane ti kese
peeɗo ge-koliyo bini peeɗo k'ooriyo geŋ, aaniya ki nuŋ
wede an n'ehe aa ulo wede en̰n̰o toŋ, t'aasa iŋkino kay.
[28] A ume wede nuune yi t'udiga geŋ, zumbi toŋ ti t'ogiya
aŋgen̰n̰o.»

Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo wede
(Markus 13.24-31; Lik 17.23-24; 21.25-31)

[29] «Onniytagi ɗoŋ ki dabar geŋ an t'iŋgila lewwet maŋ,
peeɗo ti ki toora ye, tere yi ki toora ye, molɗali an silɗita
ti kandaane, wo sulɗi ɗoŋ an d'ede toogo a kandaane, Raa
y'a ti'n gozziga. [30] Aame geŋ a kandaane i d'isa munɗa
a kiza kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en̰n̰o.

Iŋkino ita ɗuwo pay adda duniya an ɗillita môolo wo an
di n' wolla nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, ni kama
ti kandaane ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti darƴika
ere o d'ede. 31 Maaleeka y'a baaha parre ti kandaane, n'a
t'igiba maaleekiyagó k'adda siiɗiyagi ɗoŋ a duniya itatú
piɗe, an di t'ogiya ɗoŋ ni biire.»

*Ono ombi*ɗe a tukki tormo
(Markus 13.28-31; Lik 21.29-33)

32 «Kun wollo wo kun elko a ono ombiɗe ɗoŋ a tukki
tormo ettiyo: Aame tormo t'eesiyo oɗɗize wo puutagutú
eesiyo rooɓiyo maŋ, geŋ kune kun suune adda k'adduguŋ
kizini yoŋ goppoŋ. 33 Geŋ iŋkino kay, kune toŋ kun wulla
sulɗi pay geŋ an iina maŋ, kun suuno kama ki nuŋ wede
an n'ehe aa ulo wede eŋ tod'te goppoŋ, aakede nuŋ a
biza bumɓuguŋ. 34 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Ɗoŋ
aŋkeṉṉo eŋ an ki ti t'inda pay ye, ki poone sulɗi pay geŋ
an d'aana me. 35 Kandaane kane ti siiɗo an t'eŋgila, wo
kane onamó an ki t'eŋgila ye, an di lekka ki daayum.»

Raa siidí i ti suune onniyo te
(Markus 13.32,35; Lik 17.26-27,34-35; 12.39-40)

36 «Wo sulɗi geŋ an aana a onniyo tuuku koo, a peeɗo
ere tuuku koo maŋ, i suune yode Meega Raa siidí. Wenɗa
doolo yi ki suune ye, ise maaleekiyagi a kandaane, ise Ulo
Raa toŋ maŋ. 37 Munɗa wede ize ti kaaga a ozzinagi ɗoŋ
ki Nowe geŋ, a kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede
eṉṉo toŋ, aasa iŋkino kay. 38 Adda k'onniytagi ɗoŋ ti
kaaga ki poone mizzi goole y'a koppa, ahu an t'ooma siiɗo
geŋ, ɗuwo an d'omɓo, an soɓo, an seɗɗu ti tuddaŋ bini
onniyo ere Nowe yi-t'iide adda tooko ere meeda a jiire.
39 Kane ulbaŋ an k'ooɗiyo a munɗa ye bini mizzi goole
y'a guppe, ahu an t'iimi siiɗo, iŋkino ɗuwo geŋ pay an

t’inda adda k’ahu[†]. Geŋ aasa iŋkino kay a kama ki nuŋ
wede an n’ehe aa ulo wede eŋ me. 40 Iŋkino maŋ kuuli
sire kane adda doome soo, wede soo geŋ an di y’amɓa
wo wede soŋ an di y’oola. 41 Erayi sire an massu kaŋ soo,
ere soo an ti t’amɓa wo ere soo an di t’oola. 42 Iŋkino
kun lekko zeere, kono kun ki suune ye onniyo ere tuuku
nuŋ Galmeeguguŋ ni kimo te. 43 Ono eŋ kun ollo koɗuwo:
Aame wede ɓoy geŋ yi suune peeɗo ere tuuku a diɗɗo
wede k’oogire y’etto maŋ, y’a lekke zeere, yi k’ooli wede
k’oogire yi-ki t’ette k’adda ɓoozí ye. 44 Geŋ iŋkino kune
toŋ maŋ kun koona mentikagi, kono nuŋ wede an n’ehe
aa ulo wede eŋ, n’etto a peeɗo ere tuuku kun ki ti suune
ye.»

*Wede naabo i see*ɗu zakiɗi a naabadí
(Lik 12.42-46)

45 «Iŋkino maŋ wede naabo wede i seeɗu zakiɗi a
naabadí wo i-d’ede elkiyo geŋ, a yode gen̰n̰o galmeegí
yi oola attiɗi pay ki ɗoŋ naabadí oŋgoŋ me, kono y’an
t’ela omɓadaŋ aame peeɗo t’îida maŋ. 46 Uŋsuwo a wede
naabo geŋ me, aame galmeegí a kamadí yi y’uuna y’isiyo
naabo gettiyo maŋ. 47 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto:
Wede iŋkino geŋ galmeegí yi di t’ela attiɗi ki sulɗizí pay
a beezí. 48 Wo ɗe aakede wede naabo ulsu geŋ y’ilka adda
k’addí, y’iisa: “Galmeegó eŋ yi t’ûsso”, 49 wo yi t’iida taazu
ɗoŋ an naabiya kaŋ soo, wo yi t’ussa a omɓo ti soɓito
t’eebí ɗoŋ i soɓo i ceeriyo eego. 50 Maŋ galmeegí y’a aana
a onniyo ere wede naabo geŋ yi k’elkiyo ye, wo a peeɗo
ere yi ki ti suune ye. 51 Galmeegí yi di t’ela daŋgay ere
zakiɗi wo yi-t’ela aggadí aa ki ɗoŋ bizaŋ sire sire, a ume
wede ki ɗollite môolo wo k’aaɗumu sina.»

---

† 24:39 24.39 Taaya ki Nowe k’a ti t’oone adda mattup ki Zenez 6.9–7.24.

25

*Ono ombi*ɗe a tukki konazi koomat
[1] Isa y'a ruute sey, y'ede: «Iŋkino maŋ Moziko Raa
tod' ti deeyiso aa naabo konazi kane koomat an di zikiti
lampiyagaŋ an t'iide okkime ki kule yi seeɗu erewo. [2] Ti
diine kane konazi geŋ, ɗoŋ paat soŋ elkiyadaŋ umbo wo
ɗoŋ paat soŋ an d'ede elkiyo. [3] Kane konazi ɗoŋ elkiyadaŋ
umbo geŋ lampiyagaŋ an t'ûunite t'egey wo ti doolo an
a ki d'umɓe ye a beezaŋ me. [4] Wo kane konazi ɗoŋ an
d'ede elkiyo geŋ, lampiyagaŋ an t'ûunite wo an a d'iipe
egey adda kuŋgilagaŋ. [5] Wo yo wede i seeɗu erewo geŋ
yi-t'usso y'a k'iina kesiko ye, iŋkino maŋ kane konazi geŋ
moone t'an di'n ziiɗa pay, an d'udige kuy. [6] A diɗɗo
meeda maŋ an d'illiga ɗolle, an'de: "Kun ollo, kule wede
i seeɗu erewo y'ettiyo! Kun t'aɗɗi okkimayí!" [7] Iŋkino
maŋ kane konazi pay geŋ an t'innite wo lampiyagaŋ an
di'n ikkima. [8] Kane ɗoŋ elkiyadaŋ umbo geŋ, an tunde
a bey ɗoŋ an d'ede elkiyo, an'de: "Kun ay eeli egayguŋ
kono lampiyagey i t'unto." [9] Wo kane ɗoŋ an d'ede elkiyo
geŋ an an di'n gime onamaŋ, an'de: "Aha, in ki t'îda ye!
Kun'do k'ume k'owilte, kun owili a kune me." [10] Kane
an d'iŋgile an d'owilo egey me, koore geŋ yo kule wede
i seeɗu erewo, y'a iina. Maŋ kane konazi ɗoŋ paat i
t'ikkima tuddaŋ geŋ, an t'iide k'adda ɓoy tarnaape seeɗu
ti yode kaŋ soo, wo biza y'an t'ippe ti kerle. [11] Saŋ maŋ
kane konazi ɗoŋ elkiyadaŋ umbo geŋ an d'iina, an d'iise
ɗollite, an'de: "Galmeegey, Galmeegey, k'ay t'ohon!"
[12] Wo ɗe yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: "Ɗerec iŋkino
wo n'un di rooto: Kune aŋ wenɗa n'un ki'n suune ye."»
[13] Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Iŋkino maŋ kun lekko zeere,
kono onniyo tuuku ise peeɗo tuuku ere n'etto kun ki ti
suune ye.»

*Ono ombi*ɗe a tukki ɗoŋ naabo aɗo
(Lik 19.12-27)

[14] «Wo soŋ Moziko Raa gette tod' ti deeƴiso aa naabo
wede ɓoy iŋkino, yi dehu y'eŋgile torguwo. Ki poone
y'a eŋgila geŋ, y'a wiike ɗoŋ naabadí y'an d'ooli laalayí a
beezaŋ. [15] A wede soŋ yi d'ele tammiyagi ki dap dupu paat,
a wede soo yi d'ele tammiyagi ki dap dupu sire wo a wede
soŋ yi d'ele tammiyagi ki dap dupu soo*, a wede tuuku
toŋ yi-d'eele a toogadí toogadí, maŋ yoŋ tuddí y'a iŋgile.
[16] Wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu paat geŋ, kesiko
y'a iŋgile yi naabiya eego t'aa d'aagulu wo y'a d'uune
t'eego tammiyagi dupu paat sey. [17] Wede galmeegí yi ele
tammiyagi dupu sire toŋ iŋkino, y'a ti niibe y'a d'uune
t'eego tammiyagi dupu sire. [18] Wo wede galmeegí yi ele
tammiyagi dupu soo geŋ, y'a iŋgile y'iide'ŋ yi d'ittiba olɗe
a siiɗo wo soŋko galmeegí yi-t'umbiɗa adda.

[19] Galmee'ki ɗoŋ naabo geŋ yi likko bini maŋ, saŋ y'a
aaho wo y'a dihe y'a wolle soŋko ere ɗoŋ naabadí an i
di t'ele. [20] Wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu paat
geŋ, y'a d'iide sirpadí, yi-d'ele tammiyagi dupu paat ɗoŋ
y'uune t'eego geṉṉo, wo yi di ruute, y'ede: "Galmee'ki
nuŋ, kee k'o iili tammiyagi dupu paat n'a niibe, n'aa
d'uune tammiyagi dupu paat ti doolo, aŋkeŋ eṉṉo ki
wollo." [21] Maŋ galmeegí yi di ruute, y'ede: "Geŋ koɗuwo
kee wede naabo beehiye ki seeɗu zakiɗi a naabadá, kee
a naabo ere booloŋ gettiŋ k'a ti ziiɗa zakiɗi, aŋkeŋ n'a-
ki ti zaapo a naabo ere ɓaadaŋ. K'edi, k'isa uŋsuwo
ti nuŋ galmeegá." [22] Saŋ maŋ wede galmeegí yi ele
tammiyagi dupu sire geŋ, y'a d'iide sirpadí yi di ruute,
y'ede: "Galmee'ki nuŋ, kee k'o iili tammiyagi dupu sire

---

* 25:15 25.15 Tammiyagi ki dap dupu soo: I-kaza gurus ɓaadaŋ suma
wedusu y'a naabe k'ozzine koomat.

n'a niibe, n'aa d'uune tammiyagi dupu sire ti doolo, aŋkeŋ
eŋ̃ŋ̃o ki wollo." 23 Maŋ galmeegí yi di ruute, y'ede:
"G̃eŋ koɗuwo kee wede naabo beehiye ki seeɗu zakiɗi a
naabadá, kee a naabo ere booloŋ gettiŋ k'a ti ziiɗa zakiɗi,
aŋkeŋ n'a-ki ti zaapo a naabo ere ɓaadaŋ. K'edi, k'isa
uŋsuwo ti nuŋ galmeegá." 24 Maŋ wede galmeegí yi ele
tammiyagi dupu soo geŋ, y'a d'iide sirpadí yi di ruute,
y'ede: "Galmee'ki nuŋ, ni suune kee wehini a naabo me,
ki d'ayɗu a ume wede ki ki giira ye, wo ki sokiyo a ume
wede ki ki zire ye toŋ maŋ. 25 Iŋkino n'a urgiɗe, n'iide'ŋ ni
d'ittiba olɗe a siiɗo, tammiyagi dupu soo geŋ ni t'umbiɗa
adda, aŋkeŋ laalayá eŋ̃ŋ̃o ki wollo." 26 Wo galmeegí yi di'n
gime onamí, y'ede: "K̃ee wede naabo ulsu wo golge, ki
suune ni d'ayɗu a ume wede ni ki giira ye, wo ni sokiyo
a ume wede ni ki zire ye. 27 Iŋkino ki moo me soŋkadó k'o
gi di ziipe adda baŋki ye me, t'o d'aagila, a kamadó geŋ
n'iido n'a-t'amɓe ti jugulu." 28 Iŋkino y'an di ruute a kane
ɗoŋ a sirpadí geŋ, y'ede: "Tammiyagi dupu soo geŋ kun ti
sooɗo, kun i elo a wede i-d'ede tammiyagi dupu koomat.
29 Ɗerec, a wede i-d'ede geŋ, an i-t'eela t'eego i di t'isa
ɓaadaŋ a ceera, wo ɗe a wede i-k'ede ye geŋ, munɗazí
wede booloŋ y'elkiyo yi t'oona toŋ an i-t'amɓa. 30 Wo ki
yo wede a naabo kontilme geŋ, kun di seɗɗi ti paate adda
zimolo, ume wede ki ɗollite môolo wo k'aaɗumu sina."»

Booro ere a onniyo k'ita

31 «A onniyo k'ita nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ,
n'a-kimo adda mozikadó ti maaleekiyagi pay geŋ, n'a di
koona a kaakido moziko adda daryikadó. 32 Ita ɗuwo
pay an di t'ogiya a ɗaanadó, wo ɗuwo n'a ti'n dokkiɗa
sire aakede wede k'elso y'âhuntu mooɗe ti damɓami.
33 N'an ooya kane ɗoŋ aa damɓami a beezó k'ammade,
wo kane ɗoŋ aa mooɗe a beezó ki geelo. 34 Iŋkino maŋ

nuŋ mozigo n'an di roota a kane ɗoŋ a ammidadó, n'a
t'eesa: "Kun'di kune ɗoŋ Meegó Raa y'un ti ziipe beeko,
kun t'odo a Moziko Raa, tod'te yoŋ y'un t'ikkima a kune,
t'ume k'eesiyo duniya too. 35 N'un rootiyo iŋkino kono
aame nuŋ mosogo, omɓo kun o d'eele, aame nuŋ ôrme,
ahu kun o d'eele, aame nuŋ torgusu, kun di n' ziiɗa bey
sire. 36 Aame nuŋ bontiliṉ, kun di n' usse, aame nuŋ tuddó
eeni kun t'iide tondiyadó, wo aame nuŋ adda daŋgay toŋ
kun t'iide wolliyadó." 37 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ ki diine an
o ti'n kima onamó, an t'eesa: "Galmeegey, woogo me kaye
ay gi di wulle kee mosogo wo ay a d'eele omɓo me, ay gi
di wulle kee ôrme wo ay a d'ele ahu me, 38 ay gi di wulle
kee torgusu wo ay gi di ziiɗa bey sire me, ay gi di wulle
kee bontiliṉ wo ay ki ti k'usse me? 39 Woogo me kaye
ay d'illiga kee tuddá eeni wo ay d'iide tondiyadá me, ay
d'illiga kee adda daŋgay wo ay d'iide wolliyadá me?" 40 Wo
nuŋ mozigo n'an di'n kima onamaŋ, n'a t'eesa: "Ɗerec
iŋkino wo n'un di rooto: Aame tuuku kun ize munɗa soo
a wede soo ti diine zemɓadó ɗuwo an i k'eliyo suma ye
geŋ, geŋ kun ize a nuuno."

41 Saŋ maŋ nuŋ mozigo n'an di roota a kane ɗoŋ
a geeladó, n'a t'eesa: "Kune ɗoŋ egguŋ duuɗiyo, kun
ti leɗɗo ti tuddó me, kun eŋgilo k'adda k'uwwo ere
t'oggiyo ki daayum, Raa yi muɗɗe a Meeda siitanɗani ti
maaleekiyagutú. 42 Dabar gette kun uune kono aame nuŋ
mosogo, omɓo kun o k'eele ye, aame nuŋ ôrme, ahu kun o
k'eele ye. 43 Aame nuŋ torgusu geŋ kun ki n' ziiɗa bey sire
ye, aame nuŋ bontiliṉ geŋ kun gi di n'usse ye, aame nuŋ
tuddó eeni wo adda daŋgay geŋ wolliyadó kun k'iide ye."
44 Iŋkino maŋ kane toŋ an o ti'n kima onamó, an t'eesa:
"Galmeegey, woogo me kaye ay gi di wulle kee mosogo ise
ôrme, torgusu ise bontiliṉ, ise ay d'illiga kee tuddá eeni ise
adda daŋgay wo ay gi di nuuge ye me?" 45 Maŋ nuŋ mozigo

n’an di’n kima onamaŋ, n’a t’eesa: “Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Aame tuuku munɗa soo kun k’ize ye a wede soo ti diine kane ɗoŋ ɗuwo an i-k’eliyo suma ye geŋ, kune kun k’ize ye a nuuno.”
46 Wo kane geŋ an t’etta k’adda dabar ere ki daayum, wo kane ɗoŋ ki diine an t’oona lekkiyo ere ki daayum.»

26

Dehutu k’urzi ki tôwwo k’Isa
(Markus 14.1-2; Lik 22.1-2; Zaŋ 11.47-49,53)

1 Isa dooyisadí pay gette y’a ti ɗiŋge maŋ, y’an di ruute
a sanalliyagí, y’ede: 2 «Kune kun suune tarnaapayiŋ ki Pak
geŋ a guute onniyo sire maŋ y’a aɗɗa, aame geŋ nuŋ wede
an n’ehe aa ulo wede eŋ an di n’ seeɗa, an di n’ t’ela a bey
ɗoŋ k’olmiɗayó, an ti n’ taaka ekk’undumu wede zaapu
t’ekki bakadí kaŋ tontilko.»
3 A onniyo gettiyo batum deero ɗoŋ seɗeke ti kane ɗoŋ
i dokkiyo Yawudiyagi an t’ugiye adda ɓoy ki mozigo goole
ɗoŋ seɗeke sundí Kayip. 4 Kane geŋ an t’îide onamaŋ pay
kaŋ soo, Isa an di y’ seeɗa ti metiŋko ki tôwwadí. 5 Wo
kane an di ruute, an’de: «Yoŋ in ki y’ seeɗa adda tarnaape
kino ye, para maŋ ɗoŋ duuru an in di’n t’ooziga ono.»

Oɓe k’egey ɗoŋ eeɗiyadaŋ uŋse ekk’Isa
(Markus 14.3-9; Zaŋ 12.1-8)

6 Isa yoŋ a ille ki Betani adda ɓoy ki Simo wede ti poone
yoŋ ki bitiɗe, 7 an di guune omɓo. Aame an ti guune
geŋ, i d’ede erewo t’a d’iide sirpa k’Isa, a beytú ulo diŋgile
an ikkima ki mokkolo sundutú albaatir, adda egey ɗoŋ
eeɗiyadaŋ uŋse zooyayaŋ oon̰e ɓaadaŋ, ti-t’iɓi ekk’Isa.
8 Kane sanalliyagi an wulle iŋkino maŋ, ulbaŋ an ki t’ize
uŋse ye, an di rootiyto diinayaŋ, an’de: «Ɗe ki moo me ti
ti’n lattiya egey me? 9 Egey geŋ in aane in t’owila ti zooye

wede oon̰e ɓaadaŋ, wo in an t'ele soŋko gette a ɗoŋ an
k'ede munɗa ye.»
10 Isa y'a zuune munɗa wede an rootiyo me, maŋ y'a
ruute, y'ede: «Erewo kun i-t'ooɗe ulbutú ye, kono munɗa
wede t'o ize geŋ a nuŋ uŋse. 11 Kane ɗoŋ an k'ede munɗa
ye geŋ an lekka daayum ti kune, wo ɗe nuŋ ni ki lekka
daayum ti kune ye. 12 Tod' t'iɓi egey ɗoŋ eeɗiyadaŋ uŋse
a tuddó eŋ, aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda
muuzo. 13 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: A omagi pay
adda duniya an kizita Rabila Majjaanawa geŋ, erewo ette
ɗuwo an t'îda taaya a naabo ere tod' t'ize, wo sundutú a
ki danɗa ye.»

Ziidas ti deero ɗoŋ seɗeke
(Markus 14.10-11; Lik 22.3-6)

14 I d'ede wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat
makumu sire yoŋ sundí Ziidas Iskariyot. Yoŋ y'iide y'a
uuney kane deero ɗoŋ seɗeke, 15 wo y'an di ruute, y'ede:
«Kun o-t'ela moo me, aame Isa n'un y'ela a beyguŋ maŋ?»
Maŋ kane geŋ an i di ruute an i di t'ela tamma ada
g'aɗo*. 16 T'ume geŋ Ziidas y'a iise dehutu k'urzi wede
kaŋ mummino y'an di y' t'ela Isa a beezaŋ me.

*Isiyo k'om*ɓo tarnaape ki Pak
(Markus 14.12-16; Lik 22.7-13)

17 Onniyo ere ki poone ki tarnaape Yawudiyagi wede
an d'omɓo mappa daa k'orme gette t'iina maŋ, kane
sanalliyagi an aa d'iide k'ume k'Isa an di y' tunde, an'de:
«A too me ki dehu ay in d'isey omɓo tarnaapayiŋ ki Pak
te?» 18 Yoŋ y'a ruute, y'ede: «Kun'do k'adda geeger di
wede kino, kun t'odoy di yode wo kun i di rootoy, kun

---

* 26:15 26.15 Tamma ada g'aɗo: Di kane in̰n̰i k'Izirayel geŋ a
t'îde suma ran̰n̰a ki wede naabo ki tere piɗe. Kun wollo
adda mattup ki Zakari 11.12.

d’eesoy: “Wede dooyisadey y’ede, yoŋ onniyadí goppoŋ,
wo di kee ay isa tarnaapayiŋ ki Pak ti sanalliyagí me.”»
19 Kane sanalliyagi an t’ize munɗa wede Isa y’an ruute me,
iŋkino omɓo tarnaape ki Pak an t’ize.

20 A peeɗo t’a t’iire maŋ, Isa ti sanalliyagi kane koomat
makumu sire geŋ an di guune omɓo. 21 Aame an omɓo
geŋ Isa y’a ruute, y’ede: «Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto:
Wede soo ti diinaguŋ y’a ni t’ela bey ɗoŋ k’olmiɗayó.»
22 Kane sanalliyagi an t’ize sommagi dondoŋ, wo wede
tuuku toŋ yi di y’ tondiyo, yi d’eesiyo: «Galmee’ki nuŋ,
nuuno ko, nuuno ko?» 23 Yoŋ y’an di’n gime onamaŋ,
y’ede: «Wede ay igibe beezey kaŋ soo adda k’ooko eŋ,
yode i ni t’ela bey ɗoŋ k’olmiɗayó me. 24 Ɗerec, nuŋ
wede an n’ehe aa ulo wede eŋ n’a t’inda, geŋ a-t’etta a ono
ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno.
Wo ɗe dabar a yode wede i ni t’ela bey ɗoŋ k’olmiɗayó,
nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ me! Yode geŋ, an ki
y’ehe adda duniya ye toŋ bee!» 25 Ziidas wede i t’ela Isa
a bey ɗoŋ k’olmiɗayí geŋ, y’a yi tunde, y’ede: «Wede
dooyisadó, nuuno ko?» Isa yi ti’n gime onamí, y’ede: «Geŋ
aa ki ruute.»

*Om*ɓo ti soɓo i-kaza tudde ti puuzo k’Almasi
(Markus 14.22-25; Lik 22.15-20; 1 Korent 11.23-26)

26 Aame an omɓo geŋ, Isa y’a t’umɓe mappa, y’a ruute
koɗuwo a Raa kono k’omɓo gette, maŋ y’a ɓurke, y’an
d’ele sanalliyagi wo y’a ruute, y’ede: «Ooho kun sooɗo,
kun t’oomo, ette tuddó.» 27 Saŋ y’a t’umɓe kop ti soɓo
adda, y’a ruute koɗuwo a Raa kono soɓo gette, maŋ y’an
d’ele wo y’a ruute, y’ede: «Ooho kun sooɗo, wede soŋ yi
d’ooɓo d’ooɓo. 28 Ette puuzadó, puuzo ki taasuwa ere Raa
y’a ketta ti ɗuwo, to t’oɓa ki ɗoŋ ɓaadaŋ kono an t’oona
tambobino k’olɗikadaŋ. 29 Wo kun ollo, n’un di rooto, n’a

t'iiɓe ti aŋki, ki ɗaana ni ki siɓa ye baa toote k'iṉṉi biṉ
me, bini onniyo ere ni siɓa ti kune sey geŋ toote wede
aware k'iṉṉi biṉ a moziko Meegó Raa.» 30 Aame an t'iimi
an aa t'iiɓe maŋ, an d'ûure ôrɗari tarnaape ki Pak†, saŋ
an t'uɗɗe an d'iŋgile k'ekki mokkolo k'Inda k'Olibiye.

Rootiyo k'Isa a urzi koogirayí
(Markus 14.26-31; Lik 22.33-34,39; Zaŋ 13.37-38)

31 Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede: «A diɗɗo
ettiyo batum, kune pay kun di n' kiigira a munɗa wede o
aana geŋ me, kono ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an'de:
"Wede k'elso n'a yi t'îda,
wo torɗo damɓami a-teepa‡."»
32 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo ɗe saŋ Raa yi ti n' bilɗa
maŋ, n'un d'ooguma kun di n' t'ooney a siiɗo Galile.»
33 Maŋ Piyer y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Aame ɗoŋ
pay an ki giigira a munɗa wede a aana toŋ, nuŋ ti kee tak
ni ki kiigira ye.» 34 Isa yi di ruute, y'ede: «Ɗerec iŋkino
wo n'a di rooto: A diɗɗo ettiyo batum, ki poone uzu y'a
ôola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ aɗo.»
35 Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Ato, ni ki kiigira ye, aame
ise k'unto toŋ n'a t'inda ti kee!» Wo kane sanalliyagi ɗoŋ
soo toŋ an a-ti ruute iŋkino kay.

Isa yoŋ a Zesimaane
(Markus 14.32-42; Lik 22.40-46)

36 Saŋ Isa ti sanalliyagi an d'iiney a ume sundí Zesi-
maane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti koona kino, koore
n'a-leɗɗe n'a tondey Raa geŋ me.» 37 Maŋ ti yode y'a-
wiike Piyer t'iṉṉi kuuli sire ki Zebede. Aame geŋ y'a t'ize

---

† 26:30 26.30 Ôrɗari tarnaape ki Pak: Kane geŋ k'anni t'oone adda mattup ki Soom 113–118. ‡ 26:31 26.31 Kun wollo adda mattup ki Zakari 13.7.

sommagi dondoŋ wo ulbí i-d'ooɗiyo ɓaadaŋ. 38 Iŋkino
yo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ eŋ sommagi dondoŋ aa n'a
t'inda, kun ti koona kino wo kun di lekko zeere ti nuuno.»
39 Wo yo y'a-liɗɗe dokki booloŋ ti kane me, maŋ y'a
t'uttile zumayí a siiɗo, y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki
nuŋ, aame i t'ise maŋ kop ki dabar eŋ k'o ti y' leɗɗo ti
tuddó me, wo toŋ maŋ pay geŋ a ki t'ise aa nuŋ ni dehu
ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.» 40 Saŋ y'a-gime ki tukki
sanalliyagi ɗoŋ aɗo geŋ̃ŋ̃o, wo yi'n uuna an udige. Maŋ
Isa y'a t'inne Piyer wo yi d̃i ruute, y'ede: «Kune'ŋ ki peeɗo
soo toŋ kun k'iine kun ki likke zeere ti nuŋ ye! 41 Kun
lekko zeere wo kun tondo Raa, kono kun ki t'oora adda
naamiya daggiya ye. Wede tudde geŋ a elkiyadí yi dehu
y'aase munɗa wede beehiye, wo ɗe tuddí toogatú baata.»
42 Ki sirwe Isa y'a-liɗɗe siidí sey, wo y'a iise tondiyo
Raa, y'ede: «Mee'ki nuŋ, aame kop ki dabar eŋ k'o ti y'
leɗɗe ti tuddó i ki t'ise ye n'a dabire ɗo maŋ, i t'iso aa
kee ki dehu.» 43 Maŋ y'a-gime k'ume sanalliyagi sey, yi'n
uuna an urme, edayaŋ an ziiɗa moone. 44 K'aɗuwe Isa
yi'n iili y'a-liɗɗe siidí sey, wo y'a iise tondiyo Raa iŋkino
sey. 45 Maŋ y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute,
y'ede: «Kune kun moone pi, wo kun d'udigo baa! Aŋkeŋ
peeɗo i guute goppoŋ, wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo
wede eŋ, an n'ele a bey ɗoŋ k'olɗiko. 46 Kun t'oozo, in
eŋgile! Kun wollo, wede i ni t'ela a bey ɗoŋ k'olmiɗayó yi
t'uɗɗo.»

*See*ɗu k'Isa
(Markus 14.43-52; Lik 22.47-53; Zaŋ 18.2-11)

47 Isa onamí y'a ki ti'n ɗiŋge ye ɓotto, aame geŋ Ziidas
wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire
geŋ, yi t'uɗɗo ti ɗoŋ duuru a itadí, a beyɗaŋ kasigara
ti dalyagi. Kane geŋ i'n igibo deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ
i dokkiyo Yawudiyagi. 48 Yo wede y'an di y' t'ela Isa a bey

ɗoŋ k'olmiɗayí geŋ, y'an di ruuto ɗoŋ duuru a munɗa
wede y'aasey kono an di suuney eŋ Isa me, y'ede: «Wede
kun wulley ni izey puuc a toɓɓisadí maŋ, geŋ yode kun di
y' sooɗoy.» 49 Kesiko Ziidas y'a y' zikke Isa kaɓɓaŋ wo yi
di ruute, y'ede: «Toosadá wede dooyisadó!» Maŋ yi d'ize
puuc a toɓɓisadí. 50 Isa yi di ruute, y'ede: «Laŋze ki nuŋ,
munɗa wede k'iido k'aase, ki y'iso.» Iŋkino maŋ kane ɗoŋ
duuru an d'iiziga tuddí, an di y' ziiɗa. 51 Maŋ wede soo ti
diine ɗoŋ i daaniya Isa, y'a t'iiɗiba kasigaradí, y'a-diikiɗa
wede naabo ki mozigo goole ɗoŋ seɗeke, kuudí a ɗikke.
52 Iŋkino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kasigaradá ki ti t'elo
saapatú, kono ɗoŋ pay i ɗeyyiso ti kasigara geŋ untadaŋ
toŋ ti kasigara. 53 Kee ki k'elkiyo ye, para'ŋ ni dehu ni
ɗeyye maŋ, n'a tonde Meegó Raa wo a kaamiki y'o-t'igibo
maaleekiyagi dupiyagi ɓaadaŋ? 54 Wo ɗe n'aase iŋkino
maŋ, geŋ ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a
tukki nuuno a ki t'ette ye. Geŋ i t'iso aa an rootiyo.»

55 Aame geŋ Isa y'an di ruute a ɗoŋ duuru, y'ede: «Ɗe ki
moo me kun d'ettiyo seeɗuzó wo tudduguŋ kun t'ikkimo
ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nuŋ wede k'oogire me?
Para maŋ nuŋ miŋ daayum ni ti konso ni dooyiso a booro
Ɓoy Raa, wo kun gi di n' ziiɗa ye. 56 Wo ɗe sulɗi pay geŋ
a iina kono a-t'ette a ono ɗoŋ nebiyagi an riiŋe ti kaaga
adda mattup ki Raa.» Maŋ kane sanalliyagi pay an di y'iili,
an t'umbe.

Isa a ɗaana deero booro Yawudiyagi
(Markus 14.53-65; Lik 22.54-55,63-71; Zaŋ 18.12-18)

57 Kane ɗoŋ i ziiɗa Isa geŋ an di-t'iide di Kayip mozigo
goole ɗoŋ seɗeke, a ume wede ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti
ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiye. 58 Wo Piyer yi di
y' daaniya Isa ti dokki, bini y'a iiney ɓoy ki mozigo goole

ɗoŋ seɗeke, maŋ yi-t'iide y'a-guune a booro ti ɗoŋ naabo kono y'a wolle mummino a ti ɗaŋga me.

59 Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero ɗoŋ
seɗeke, an di dehutu ɗuwo an di rootite ono butte a
tukk'Isa kono booro t'a yi seeɗa ki tôwwadí. 60 Ɗoŋ
ɓaadaŋ an iide'ŋ an di ruutite ono butte a tukki yode, wo
toŋ munɗa an ki d'uune ye wede i di t'îde k'unto me. K'ita
maŋ i d'iido ɗoŋ sire 61 an di ruute, an'de: «Ay y'illiga
wede eŋ yi ruute, Ɓoy Raa eŋ y'aane y'a kossite, wo adda
k'onniyo aɗo y'a y'ooziga sey.» 62 Maŋ mozigo goole ɗoŋ
seɗeke y'a t'iiziga, yi di ruute a Isa, y'ede: «Ono ɗuwo
an rootiyo a tukki kee eŋ, kee ki ki roote munɗa ye ko?»
63 Wo yo Isa yi d'annugu ɗeɗɗek. Maŋ mozigo goole ɗoŋ
seɗeke yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni dehu k'a di nâame
tuddá ti suma Raa zeere, k'ay ki ti rooti ɗo, kee Ulo Raa,
wo Almasi Raa yi biire ko?» 64 Isa yi di'n gime onamí,
y'ede: «Geŋ aa ki ruute. Wo kun ollo, n'un di rooto: Ti
aŋki kun di n' wolla nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ,
n'a-kooney a ammade Raa toogadí t'a jiire pay wo kun di
n' wolla n'a-kimo ekki dondirso a kandaane.» 65 Iŋkino
maŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke yi-ti gulkuwe, kallagí y'a
zittite, wo y'a ruute, y'ede: «Yoŋ geŋ yi gilɗe suma Raa.
In ki dehe wenɗa ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye
baa! Kun illiga ti kuuduguŋ yi gilɗe suma Raa me. 66 Kune
elkiyaguŋ moo me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de:
«Munɗa wede yoŋ y'ize eŋ i-îide ki tôwwo.» 67 Iŋkino maŋ
an d'iise paɗɗita lee a edayí wo an di gohiso kutuba. Ɗoŋ
oŋgo an di y' ɓattisa, 68 an d'eesiyo: «Kee Almasi Raa yi
biire, kee nebi maŋ, ki y'unto wede i ki diin̰e me!»

Piyer y'a kiigira Isa
(Markus 14.66-72; Lik 22.56-62; Zaŋ 18.17,25-27)

69 Aame geŋ Piyer yi-guune ti paate a booro ɓoy, maŋ
i d'ede ere naabo t'a d'iide sirpadí ti di ruute, t'ede: «Kee
toŋ ti Isa wede ti siiɗo Galile, kune soo.» 70 Wo ɗe Piyer
y'a yi giigira a ɗaana ɗuwo pay, y'a ruute, y'ede: «Koŋ
munɗa wede mi rootiyo geŋ ti nuuno ye!» 71 Saŋ maŋ y'a
t'iiziga y'a t'aɗɗe, y'a t'ette ki biza bumɓu, aame geŋ ere
naabo ti doolo t'a yi wulle wo t'an di ruute a kane ɗoŋ a
sirpatú, t'ede: «Yode eŋ ti Isa wede ti geeger Nazaret, kane
soo.» 72 Piyer y'a yi giigira sey wo y'a-ti nîime tuddí, y'ede:
«Wede eŋ ni ki y' suune ye!»
73 Taŋ booloŋ maŋ ɗoŋ a ume geŋ an aa d'iide sirpa
Piyer, an i di ruute, an'de: «Ki kotto, kee toŋ wede soo ti
diine kane sanalliyagi k'Isa, ay ki zuune t'urzi golladá.»
74 Iŋkino maŋ Piyer y'a-ti nîime tuddí, y'ede: «Wede eŋ
ni ki y' suune ye! Para maŋ ono ɗoŋ ni rootiyo eŋ ɗerec
ye maŋ, a golladó!» Wo a kaamiki uzu y'a îile. 75 Aame geŋ
Piyer y'a ilke a ono ɗoŋ Isa yi ruute, y'ede: «Ki poone uzu
y'a ôola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ aɗo.»
Maŋ t'adda ɓoy Piyer yi-t'uɗɗe ti paate wo y'a iise môolo
ɓaadaŋ.

27

Isa an di-t'ette k'ume Pilat
(Markus 15.1-2; Lik 22.66; 23.1; Zaŋ 18.28)

1 A biza soohe maŋ kane deero ɗoŋ seɗeke pay ti ɗoŋ
i dokkiyo Yawudiyagi, an t'ugiye an di ruute a tukk'Isa, a
urzi wede booro t'a yi seeɗa ki tôwwadí. 2 Maŋ an ti y'
gittite, tiŋ geŋ an di t'iide, an i di y'ele a bey Pilat, yoŋ
Romeŋ goole siiɗo.

Unto Ziidas

3 Ziidas wede y'an d'ele Isa a bey ɗoŋ k'olmiɗayí geŋ,
yi wolliyo'ŋ Isa booro ti y' ziiɗa ki tôwwo, maŋ i di t'ize

attiɗi. Y'a ziki tamma ada g'aɗo gette, y'an d'iide deero
ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi, 4 wo y'an di
ruute, y'ede: «Nuŋ ni t'ize olɗiko, n'un di y'ele wede i
k'ize olɗiko ye a beyguŋ.» Wo ɗe kane an di ruute, an'de:
«Kaye seezey ye, a wollo kee baa.» 5 Iŋkino maŋ Ziidas
soŋko y'a zibbe adda Ɓoy Raa, wo y'a iŋgile, y'iide'ŋ y'a
zuuye. 6 Soŋko gette kane deero ɗoŋ seɗeke an ti ziki wo
an di ruute, an'de: «Soŋko ette, oogiradiŋ ti k'ele urzi ye in
a-t'oɓi a korɓite Ɓoy Raa me, kono tod'te zooye ki puuzo.»
7 Iŋkino an t'îide onamaŋ kaŋ soo, maŋ soŋko gette an
t'iwila doome ki wede k'aabuɗu, kono k'ottibe torgagi
aŋgen̰n̰o. 8 Geŋ kono k'iŋkino bini aŋki toŋ, doome geŋ
an di y' waaku sundí «doome puuzo.» 9 Geŋ a iina kono a-
t'ette a ono ɗoŋ Raa y'a ruute ti kaaga ti bize nebi Zeremi,
y'ede: «An t'umɓe soŋko ere tamma ada g'aɗo te, geŋ
zooye wede ɗoŋ k'Izirayel an ti wulle maŋ, an d'iyye eego
wede eŋ zooyayí i t'îde ki soŋko ettiyo ɗaŋŋal. 10 Wo ti
soŋko gette an t'iwila doome ki wede k'aabuɗu, geŋ a-
t'ette a munɗa wede Galmeega Raa y'o ruute n'aase*.»

Isa a ɗaana Pilat
(Markus 15.2-15; Lik 23.2-5,13-25; Zaŋ 18.28–19.16)

11 Isa an di-t'iide ki ɗaana goole siiɗo. Aame geŋ goole
siiɗo y'a y'iise tondiso, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi
ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Geŋ aa ki rootiyo.»
12 Wo ɗe a ono ɗoŋ deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ i dokkiyo
Yawudiyagi an rootiyto a eedí geŋ, yoŋ yi k'ohine bizí ye.
13 Iŋkino maŋ Pilat yi di ruute, y'ede: «Ki k'ollige ye ko,
ono ɗoŋ pay an rootiyto a tukki kee eŋ me?» 14 A ono
ɗoŋ an rootiyto pay geŋ, a ono soo toŋ Isa yi k'ihina bizí
ye, iŋkino maŋ goole siiɗo y'a ziiɗa giggirí ɓaadaŋ.

---

* 27:10 27.10 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 32.6-15, wo Zakari 11.12-13.

15 Aa daayum goole siiɗo yi d'isiyo a tarnaape ki Pak
maŋ, y'an d'aɗɗiya t'adda daŋgay wedusu soo wede ɗoŋ
duuru an dehu. 16 Wo aame geŋ adda daŋgay i d'ede wede
soo sundí Barabas, sundí ti môolo. 17 Iŋkino Pilat y'a tunde
ɗoŋ duuru i t'ugiye, y'ede: «Kun dehu miŋ n'un t'aɗɗo
Barabas kunuŋ, ni-d'eezo Isa wede an yi waaku Almasi Raa
yi biire ko?» 18 Pilat yi rootiyo iŋkino kono yi suune, kane
deero ɗoŋ seɗeke Isa an i y'ele beezí kono an kolɓiso ti
yode. 19 Koore yoŋ konso ekki kaakido booro geŋ, eddí ti-
d'igibe ti di ruute, t'ede: «A ono ki wede ki diine eŋ, ki
t'ela eedá ye, kono nuŋ te a diɗɗo ni dibire ɓaadaŋ a urzi
suniye a tukki yode.»

20 Kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi
geŋ, an an t'elite ono a ɗoŋ duuru an d'iyye an di roote
Pilat y'an t'aɗɗe Barabas wo Isa ki tôwwadí. 21 Yo goole
siiɗo y'a tunde ɗoŋ duuru, y'ede: «Ti diine kane sire eŋ,
kun dehu n'un t'aɗɗo wee wee?» Maŋ kane an i di'n
gime onamí, an'de: «K'ay t'aɗɗi Barabas!» 22 Pilat y'anni
tunde, y'ede: «Ɗe Isa wede an yi waaku Almasi Raa yi biire
geŋ, kun dehu ni-d'ise mummino me?» Maŋ kane pay
an i ti'n gime onamí, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu
wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko!» 23 Pilat y'anni
tunde sey, y'ede: «Ɗe munɗa ulsu miŋ y'ize moo me?»
Wo kane an di ɗollite ɓaadaŋ ki ɓaadaŋ, an'de: «Ki
ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ
tontilko!» 24 Aame Pilat yi wulle onamí an k'ollige ye
wo i t'ooziga ɗeyyiso maŋ, yi d'eezi ahu y'a t'upile beezí
a ɗaana ɗoŋ duuru, wo y'a ruute, y'ede: «Wede i k'ize
munɗa ye eŋ n'un di y'elo, wo puuzadí ti k'oopa eedó
ye.» 25 Kane ɗoŋ duuru pay an i ti'n gime onamí, an'de:
«Eyye, kaye t'iñ̃ñizey pay puuzadí t'oopo edey.» 26 Iŋkino
maŋ Pilat y'an d̃i y'uɗɗe Barabas me, wo y'an di ruute a
asigiryagi Isa an ti y' girpipe ti marpa, saŋ y'an di y'ele

an ti y’ taake ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ
tontilko.

Isa asigiryagi an y’okko maade
(Markus 15.16-20; Lik 23.11; Zaŋ 19.2-3)

27 Iŋkino maŋ kane asigiryagi ki goole siiɗo, an di-t’iide
Isa k’adda ɓoy ki goole siiɗo, wo eebaŋ asigiryagi ti doolo
toŋ ɓaadaŋ an a-ti’n wiiko pay, an di ti ɗuule. 28 Kallagí
an t’iɗɗipe wo an d’umɓe kalle wede goole teeze†, an i di
t’usse. 29 An di gini kaɗumul k’ahimagi‡ an i-t’usse eedí,
wo a beezí k’ammade an i d’ele koy̓ile§. Maŋ an di dikkite
a ɗaanadí, an di y’okko maade, an d’eesiyo: «Toosadá
mozigo Yawudiyagi no! Toosadá mozigo Yawudiyagi no!»
30 An di paɗɗita lee a tuddí, wo koy̓ile wede a beezí an di
ziiɗa an di y’oggiso eedí. 31 Aame an ti y’ukke maade maŋ,
kalle wede goole an t’iiɗiba wo an i di t’usse kallagí. Maŋ
Isa kane an ti y’ dukke, an di t’ette kono an ti y’ taakey
ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko.

Taakiya k’Isa ekk’undumu
(Markus 15.21-32; Lik 23.26-43; Zaŋ 19.16-24)

32 A aɗɗiyadaŋ ti geeger, an a-t’ikkima ti wede soo
iŋkino yoŋ ti geeger Sireŋ, sundí Simo. Asigiryagi an di
y’ize ki toogo y’a t’umɓe undumu taakiya k’Isa. 33 Maŋ
an d’iiney a ume wede sundí Golgota, i-kaza ume aa
osse k’eego. 34 A ume geŋ, a Isa an i d’eele toote k’iŋ̰ŋ̰i
biŋ̰ kalsiya ti munɗa kaɗigi y’a siɓe. Yi y’uwwe maŋ,
y’a-tuuge ki soɓo me. 35 Kane asigiryagi an ti y’ tiike
ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko, saŋ
kallagí an di dikkiɗa t’urzi k’arɓu teltel muntelliyo [kono

---

† 27:28 27.28 Kalle wede goole teeze: I-kaza kalle moziko. ‡ 27:29 27.29
Kaɗumul k’ahimagi: I-kaza kaɗumul moziko. § 27:29 27.29
Koy̓ile: I-kaza dalka moziko.

a-t'ette a ono ɗoŋ nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Kallagó
an di dikkiɗa, wo kallayó wede goole an t'irɓe teltel
muntelliyo*]. 36 Maŋ an di guune aŋgeŋ̰ŋ̰o, an di y'
boohiyo.» 37 T'ekk'eedí an tiike pakirte wo an a-ti riiŋe,
an'de: «Yode eŋ Isa, mozigo Yawudiyagi.» Geŋ munɗa
wede i-d'îide untadí. 38 Wo a sirpadí an a-tiike ɗoŋ
k'oogire sire, wede soŋ t'undumzí a kese k'ammidadí, wo
wede soŋ t'undumzí a kese geeladí.
39 Ɗoŋ aɗɗiya tiŋ geŋ̰ŋ̰o, an di y' kalɗita wo an ɗeŋilso
eedaŋ, 40 wo an d'eesiyo: «Kee wede k'ede Ɓoy Raa k'a
kossita wo adda k'onniyo aɗo k'a y'ooziga geŋ, kee Ulo Raa
kotto maŋ, k'utto tuddá batum wo t'ekk'undumu wede
zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, ki ti ɗeegi!» 41 Kane
deero ɗoŋ seɗeke, ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti ɗoŋ i dokkiyo
Yawudiyagi toŋ, an di y'okko maade kay, an d'eesiyo:
42 «Yoŋ ɗoŋ doolo y'an di'n utte miŋ, yi k'aane tuddí
batum yi ki t'utte ye! Yoŋ mozigo ki ɗoŋ k'Izirayel kotto
maŋ, aŋkeŋ̰ŋ̰o t'ekk'undumu geŋ yi ti ɗeegi, iŋkino ay
zaapa addey a yode. 43 Yoŋ yi ziipe addí a Raa wo Raa yi y'
giyye kotto maŋ, aŋkeŋ yi y'utto baa, kono yi ruute, yoŋ
Ulo Raa!» 44 Kane ɗoŋ k'oogire ɗoŋ an tiike a sirpadí toŋ,
an di y' kalɗita iŋkino kay.

Unto k'Isa
(Markus 15.33-39; Lik 23.44-48; Zaŋ 19.28-30)

45 T'ume peeɗo t'ize diine geŋ, adda siiɗo pay ume a
t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peeɗo lohe. 46 A eesiyo
peeɗo lohe maŋ, Isa y'a iɗili ti golla awwa, y'ede: «Eli, Eli,
lama sabaktani.» Geŋ i-kaza: «Raa ki nuŋ, Raa ki nuŋ, moo
me ki ni giigira me†?» 47 Ɗoŋ oŋgo ti diine ɗoŋ i lekkiyo
aŋgeŋ̰ŋ̰o geŋ, an d'illiga wo an di ruute, an'de: «Kun ollo

* 27:35 27.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19. † 27:46 27.46 Kun
wollo adda mattup ki Soom 22.2.

kay, yi waaku nebi Eli.» 48 Kesiko wede soo ti diinayaŋ y'a
ukke yi d'umɓe sooso, yi di zulpe adda toote suddo k'in̰n̰i
k'inda bin̰, maŋ yi-t'ele a biza koƴile, yi-t'usse bize k'Isa
y'a suuƴe. 49 Wo kane ɗoŋ oŋgo an di ruute, an'de: «K'a
dello, in gi di wolla ɗo Elizi wenɗa y'etto yi y'utta maŋ.»

50 Isa y'a iɗili sey ti golla awwa, maŋ y'a iili undí
t'a t'uɗɗe, y'a-t'ihe. 51 Aame geŋ alboy wede i ɗikke
adde Ɓoy Raa soŋ k'adda soŋ ki paate geŋ, a t'îhina tar
t'awwa a ti ɗiige les. Siiɗo t'a ŋuŋŋire, zombali a t'îhinte,
52 muuziyagi a t'ihinte, wo ɗoŋ ki Raa ɓaadaŋ ɗoŋ i t'inda
geŋ an di bilɗe. 53 Kane ɗoŋ i t'inda toŋ ti muuziyagaŋ an
t'uɗɗite wo aame Isa yi bilɗe maŋ, an t'iide ki Zeruzalem
geeger ere kamilen̰ wo ɗoŋ ɓaadaŋ an di'n wulle. 54 Goole
k'asigiryagi meeda ki Romeŋ ti ɗoŋ a itadí i boohiyo Isa,
an wulle ŋoŋŋirso siiɗo ti sulɗi ɗoŋ ize gen̰n̰o maŋ,
orgiso t'anni ziiɗa ɓaadaŋ wo an di ruute, an'de: «Wede
eŋ Ulo Raa ki kotto!» 55 A ume geŋ i d'ede erayi ɓaadaŋ
ɗoŋ i diino Isa ti siiɗo Galile nee kono an i di naabiya, kane
an t'îhirte ti dokki an di wolliyo munɗa wede isiyo. 56 Ti
diinayaŋ i d'ede Mariyam ere ti siiɗo Magdalla, Mariyam
mekki Zak ti Yusup, wo soo te mekk'in̰n̰i kuuli ki Zebede.

Eliyo nuune k'Isa adda muuzo

57 A peeɗo t'ette k'ooriyo maŋ, wede sundí Yusup ti
geeger k'Arimate geŋ y'a iina, yoŋ geŋ wede bey wo
sanallusu k'Isa Almasi pây. 58 Yode geŋ y'iide'ŋ, y'a uuney
goole siiɗo Pilat, y'a tunde nuune k'Isa kono y'a t'ottiba.
Iŋkino maŋ Pilat y'a iyye, y'an di ruute a asigiryagi nuune
an i-d'ele. 59 Yusup y'iide'ŋ, nuune'ŋ y'a t'umɓe, y'a
n̰ilpe ti sotor aware tuwarwa kar. 60 Yi-t'ele adda muuzo
aware ere ki yode batum, tod'te aa urmi an ittiba mokkolo.
Maŋ y'a-ti ɗuŋkile a biza muuzo zumbulu yeepiyo wo y'a
iŋgile. 61 Aame geŋ Mariyam ere ti siiɗo Magdalla wo ti

bakatú Mariyam kay, an di-guune aŋgeŋ̰ŋ̰o, edayaŋ ki biza muuzo.

Boohiyo muuzo k'Isa

62 Sulɗi geŋ ize a onniyo jima ɗuwo an okkime tuddaŋ
kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa‡. A
onniyo ere ki puukiyo maŋ, kane deero ɗoŋ seɗeke ti
Pariziyeŋ geŋ an d'iŋgile kaŋ soo di Pilat. An iide'ŋ
63 an di ruute, an'de: «Galmeegey, kaye ay ilke yo wede
daggiya ɗuwo eŋ, yi ruute aame yo zeere, y'ede saŋ yi d'isa
onniyo sire k'aɗuwe y'a balɗa. 64 Iŋkino maŋ k'an rooto a
asigiryagi an di boohey muuzo bini onniyo k'aɗuwe, koo
sanalliyagí nuune an t'ooɗiba wo a ɗuwo an t'eesa: "Isa
yi bilɗe ti diine ɗoŋ unto me." Maŋ daggiya ɗuwo ere
k'ita ette t'a ceera ere ki poone.» 65 Pilat y'an di ruute,
y'ede: «Asigiryagi eŋ̰ŋ̰o, kun'do muuzo kun boohoy aa
kun ollige.» 66 Iŋkino maŋ an d'iŋgile wo biza muuzo an
a-ti liŋ̰ƴe wo an di zippe asigiryagi an di boohiyo.

28

*Bal*ɗiya k'Isa Almasi

(Markus 16.1-8; Lik 24.1-11; Zaŋ 20.1,11-18)

1 Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i t'iŋgile. A onniyo
dumas ti soohe maŋ, Mariyam ere ti siiɗo Magdalla ti
bakatú Mariyam an t'iide an di wollo muuzo. 2 A kaamiki,
siiɗo t'a ŋuŋŋire ɓaadaŋ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a
ɗiigo ti kandaane, y'iide'ŋ zumbulu ti biza muuzo y'a
ti y' ɗuŋkile kese wo y'a-ti guune t'eego. 3 Yoŋ tuddí
i ralita aa omile mizzi, wo kallayí tuware kar aa kuube.
4 Maŋ kane asigiryagi i boohiyo muuzo, orgiso t'anni ziiɗa

‡ 27:62 27.62 Di Yawudiyagi onniyo t'eesiyo ti peeɗo t'amɓe k'ooriyo ere ki aŋki bini peeɗo t'amɓe k'ooriyo ere ki soggo, wo onniyo ere ki puukiyo toŋ iŋkino kay.

ɓaadaŋ, an d’iise ŋoŋŋirso wo a t’iɓi a siiɗo aa an t’inda.
5 Maaleeka y’a t’ihina bizí wo y’an di ruute erayi, y’ede:
«Kune’ŋ, kun orgiɗe ye. Ni suune kun dehu Isa wede an
yi tiike ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko
me. 6 Yoŋ a eŋ̰ŋ̰o ye, Raa yi ti y’ bilɗe ti diine ɗoŋ unto
me, aakede y’a ruute. Kun’di, kun wolla ume an ziipe
nuunayí toŋ eŋ̰ŋ̰o. 7 Aŋkeŋ kun’do kesiko, kun an ti kazoy
sanalliyagí, kun d’eesoy: “Yoŋ ti diine ɗoŋ unto Raa yi
ti y’ bilɗe, wo aŋkeŋ y’unni delliyo a siiɗo Galile, a ume
geŋ kun di y’ wolley.” Geŋ iŋkino ono ɗoŋ o d’ede n’un di
ruute.»
8 Maŋ erayi ti biza muuzo kesiko an di-gime, addaŋ i-
t’ûune t’orgiso wo t’uŋsuwo ɓaadaŋ, an d’ukke kono an an
d’ette ti rabila a sanalliyagi k’Isa. 9 A kaamiki Isa y’iide’ŋ,
y’an ikkima wo y’an di ruute, y’ede: «Toosaguŋ.» Kane
erayi an a d’iide sirpadí, an di dikke, an a-ti ziiɗe zoŋɗí
wo an i d’uttile. 10 Iŋkino maŋ Isa y’an di ruute, y’ede:
«Kun orgiɗe ye, kun’do kun an ti rootoy a zemɓadó geŋ
an t’odoy ki siiɗo Galile, an di n’ wolley a ummey.»

Taaya ki ɗoŋ i boohiyo muuzo

11 Koore kane erayi a urzi ɓotto geŋ, asigiryagi miibi
ti diine ɗoŋ a buuhe muuzo geŋ an t’iide k’adda geeger,
an an t’îide taaya a deero ɗoŋ seɗeke a sulɗi ɗoŋ pay ize
geŋ me. 12 Maŋ kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ i dokkiyo
Yawudiyagi an t’ugiye an t’îide onamaŋ kaŋ soo, saŋ an
an d’ele soŋko ɓaadaŋ a asigiryagi, 13 wo an an di ruute,
an’de: «Kun rooto a ɗuwo’ŋ: “Sanalliyagi wede eŋ an iido
a diɗɗo, nuune an t’uugira aame kaye ay moone geŋ me.”
14 Aame ono geŋ goole siiɗo y’illiga toŋ maŋ, kaye ay d’isa
t’urzi tuuku toŋ addí a yi-ti’n t’assa kono munɗa un ki
d’aana ye.» 15 Kane asigiryagi geŋ soŋko an di ziiɗa, wo
an di diine ono ɗoŋ an an ruute. Iŋkino maŋ, rabila gette
a-tiipe a diine Yawudiyagi bini aŋki.

Isa yi kaza tuddí a sanalliyagí

16 Maŋ kane sanalliyagi k'Isa ɗoŋ koomat makumu soo
geŋ, an d'iŋgile siiɗo Galile k'ekki mokkolo ere Isa y'an
ruute an d'ette. 17 A ume geŋ Isa an di y' wulle, maŋ
an t'uttile wo ɗoŋ oŋgo ti diinayaŋ an d'ede niiku adda
k'addaŋ. 18 Isa y'a d'iide sirpadaŋ wo y'an di ruute, y'ede:
«Toogo pay Raa y'o ele a kandaane wo a siiɗo toŋ maŋ.
19 Iŋkino maŋ kun'do ki tukk'ita ɗuwo pay kun di'n isoy
sanalliyagó, kun ti'n suyyoy batem ti suma Meega, ti suma
k'Ulo wo ti suma k'Unde Kamileṉ. 20 Wo kun di'n dooyoy
an seeɗa sulɗi ɗoŋ pay n'un ruute kun d'ise, wo nuŋ n'a
lekka daayum ti kune, bini onniyo ere duniya ti ɗaŋga.»

Mattup ki Taasuwa ere Aware

Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mukulu)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 13 Jun 2022
523c1c0a-f8ac-5d2f-aebe-7063b0de6b23